SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (šesti senat)

z dne 17. decembra 2009 *

V zadevi T-57/01,

Solvay SA, s sedežem v Bruslju (Belgija), ki jo zastopajo L. Simont, P.-A. Foriers, G. Block, F. Louis in A. Vallery, odvetniki,

tožeča stranka,

proti

Evropski komisiji, ki jo zastopata P. Oliver in J. Currall, zastopnika, skupaj z N. Coutrelisom, odvetnikom,

tožena stranka,

primarno zaradi predloga za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije 2003/6/ES z dne 13. decembra 2000 v zvezi s postopkom na podlagi člena 82 [ES] (Zadeva COMP/ 33.133 – C: Natrijev karbonat – Solvay) (UL 2003, L 10, str. 10) in podredno zaradi

* Jezik postopka: francoščina.

predloga za razveljavitev ali znižanje globe, naložene tožeči stranki,

SPLOŠNO SODIŠČE (šesti senat),

v sestavi A. W. H. Meij, predsednik, V. Vadapalas (poročevalec) in A. Dittrich, sodnika,

sodna tajnica: K. Pocheć, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 26. junija 2008

izreka naslednjo

Sodbo

Dejansko stanje

1 Tožeča stranka, Solvay SA, je družba belgijskega prava, dejavna v sektorjih farmacije, kemije, plastike in predelave. Med drugim proizvaja natrijev karbonat.

2 Natrijev karbonat je v naravi prisoten v obliki minerala trona (naravna soda) ali pa je pridobljen s kemijskim postopkom (sintetična soda). Naravna soda se pridobiva z drobljenjem, prečiščevanjem in kalcinacijo minerala trona. Sintetična soda nastane pri reakciji navadne soli in apnenca s postopkom „amoniak–soda“, ki sta ga brata Solvay razvila leta 1863.

3 Tožeča stranka je 7. februarja 1978 s tremi belgijskimi steklarnami, svojimi glavnimi tradicionalnimi strankami v Belgiji, sklenila petletne pogodbe o „pokrivanju vseh potreb“, ki so vsebovale določbe o usklajevanju cen.

4 Ameriški proizvajalec natrijevega karbonata je zaradi teh pogodb sprožil sodni postopek pred belgijskimi sodišči. S sodbo z dne 20. oktobra 1989 je Cour d'appel de Liège, ki mu je zadevo v ponovno odločanje predložilo Cour de cassation, zavrnilo tožbo tega ameriškega proizvajalca.

5 Istočasno je Komisija Evropskih skupnosti sprožila postopek na podlagi člena 81 ES. Z dopisom z dne 21. oktobra 1980 je tožeči stranki sporočila, kateri elementi iz pogodb se ji zdijo sporni z vidika konkurenčnega prava Skupnosti. Med drugim je navedla, da se ne more strinjati s sporazumi o pokrivanju vseh ali delnih potreb, da pa dopušča pogodbe o količini, ker te stranki omogočajo, da se z nezanemarljivim delom potrebnih količin oskrbuje pri drugih proizvajalcih. Komisija je trajanje pogodb o dobavi določila na največ dve leti in si pridržala pravico do presoje konkurenčne klavzule.

6 Tožeča stranka je 16. decembra 1980 Komisiji poslala osnutek dopisa, namenjenega njenim nacionalnim direkcijam, da bi v skladu z nekaterimi smernicami, pripravljenimi ob upoštevanju pripomb Komisije, sklenile pogodbe o količinah.

7 Komisija je z dopisom z dne 2. februarja 1981 tožečo stranko obvestila, da so smernice iz osnutka dopisa z dne 16. decembra 1980 skladne z njenimi zahtevami za spremembo pogodb o dobavi natrijevega karbonata. Kljub temu je izrazila pomisleke o konkurenčni klavzuli, tako imenovani „angleški klavzuli“, in zahtevala spremembo pogodb, sklenjenih s tremi belgijskimi steklarnami.

8 Tožeča stranka je osnutek dopisa popravila v skladu s pripombami Komisije glede konkurenčne klavzule in 19. februarja 1981 svojim različnim nacionalnim direkcijam poslala dopis, v katerem jih je pozvala, naj pogodbe o količinah za steklarsko industrijo spremenijo v skladu s pripombami Komisije. Tožeča stranka je z dopisom z dne 29. oktobra 1981 Komisijo obvestila o napredku pogajanj s steklarsko industrijo, da bi obstoječe pogodbe uskladili z zahtevami konkurenčnega prava Skupnosti.

9 Komisija se je v teh okoliščinah odločila končati postopek, sprožen na podlagi člena 81 ES. 5. februarja 1982 je objavila tudi sporočilo za javnost, v katerem je navedla, da je tožeča stranka v sektorju natrijevega karbonata spremenila svoje pogodbe o dobavi, da bi jih uskladila s konkurenčnim pravom Skupnosti.

10 Tožeča stranka je bila v času dejanskega stanja tega spora v sektorju natrijevega karbonata prisotna prek prodajnih enot s sedeži v devetih državah, in sicer v Nemčiji, Avstriji, Belgiji, Španiji, Franciji, Italiji, na Nizozemskem, Portugalskem in v Švici. Imela je tudi proizvodne enote v Nemčiji, Avstriji, Belgiji, Španiji, Franciji, Italiji in na Portugalskem.

11 Leta 1987 je skupna proizvodna zmogljivost tožeče stranke obsegala približno 4 milijone ton, njena proizvodnja v Evropi pa je znašala 3,7 milijona ton.

12 V Komisiji poslanemu faksu z dne 2. novembra 1988, ki ni niti datiran niti podpisan, nosi pa glavo tožeče stranke je navedeno, da je leta 1988 svetovna proizvodna zmogljivost za natrijev karbonat znašala približno 37 milijonov ton, svetovna poraba natrijevega karbonata pa je znašala 31 milijonov ton.

13 Tožeča stranka je leta 1988 med drugim obvladovala 52,5 % nemškega trga, 96,9 % avstrijskega trga, 82 % belgijskega trga, 99,6 % španskega trga, 54,9 % francoskega trga, 95 % italijanskega trga, 14,7 % nizozemskega trga, 100 % portugalskega trga in 76,1 % švicarskega trga.

14 Poraba natrijevega karbonata v Evropski skupnosti je leta 1989 znašala približno 5,5 milijona ton, katerih tržna vrednost je bila približno 900 milijonov ekujev.

15 Poleg tožeče stranke so bile proizvajalke v Skupnosti v obdobju med letoma 1987 in 1989 še družbe Imperial Chemical Industries (v nadaljevanju: ICI), Rhône-Poulenc, AKZO, Matthes & Weber in družba Chemische Fabrik Kalk (v nadaljevanju: CFK), hčerinska družba podjetja Kali & Salz, ki je bilo del skupine BASF.

16 Stranke tožeče stranke so bila podjetja iz steklarskega, kemijskega in metalurškega sektorja. V času nastanka spornih dejstev je bila njena najpomembnejša stranka družba Saint-Gobain SA, skupaj z drugimi družbami iz iste skupine (v nadaljevanju: skupina Saint-Gobain), in sicer ne samo za natrijev karbonat, ampak za vse dejavnosti tožeče stranke. Navedena skupina je imela hčerinske družbe v različnih državah zahodne Evrope, ki so se z natrijevim karbonatom oskrbovale pri nacionalnih direkcijah tožeče stranke.

17 Leta 1988 je uvoz iz vzhodne Evrope, za katerega so se ob vstopu v Skupnost plačevale protidampinške dajatve, med drugim obsegal 8,1 % nemškega trga, 2 % avstrijskega trga, 2,1 % belgijskega trga, 1,4 % francoskega trga in 3 % italijanskega trga.

18 Tudi za uvoz iz Združenih držav so veljale protidampinške dajatve, vendar se je nekaj uvoza izvajalo v okviru postopka aktivnega oplemenitenja. Leta 1988 je uvoz ameriške sode obsegal 2,4 % belgijskega trga, 0,9 % francoskega trga, 3 % nizozemskega trga, nemškega trga pa ni pokrival.

19 Komisija je 5. aprila 1989 na podlagi člena 14(3) Uredbe Sveta št. 17 sprejela odločbo o obveznih preiskavah v prostorih družb AKZO, CFK, ICI, Matthes & Weber, Rhône-Poulenc in Solvay (Zadeva IV/33.133) (v nadaljevanju: odločba o preiskavi), v kateri je bilo med drugim ugotovljeno:

„[Ker] je iz podatkov, ki jih je pridobila Komisija, razvidno, da je trg težkega natrijevega karbonata v [Skupnosti] strogo razdeljen glede na nacionalne meje, saj vsak proizvajalec svojo prodajo v Skupnosti načeloma omeji na svoj ‚lokalni' trg, to je na državo članico ali države članice, v katerih ima svoja proizvodna središča;

[k]er je družba Solvay, ki ima v [Skupnosti] sedem obratov, edini proizvajalec, ki dobavlja v večino držav članic, medtem ko sploh ne dobavlja v Združeno kraljestvo in Irsko, saj sta ti ozemlji rezervirani za družbo ICI;

[k]er družba ICI očitno ne dobavlja v [Skupnost] zunaj svojega lokalnega trga, ki ga sestavljata Združeno kraljestvo in Irska, in ker tudi drugi proizvajalci svoje dobave očitno omejujejo na svoje tradicionalne nacionalne trge;

[k]er po podatkih, ki jih ima na voljo Komisija, obstajajo različni ceniki za vsako državo članico, vendar se kupci oskrbujejo samo pri nacionalnem proizvajalcu, saj proizvajalci nočejo prodajati na nacionalnih trgih drugih proizvajalcev;

[k]er poleg tega v državah članicah, kjer obstaja več proizvajalcev, ti uporabljajo enake cenike ter zvišujejo cene skoraj hkrati in enotno;

[k]er je treba ugotoviti, ali sta očitna togost trga v [Skupnosti] in očiten neobstoj konkurence posledici omejevalnih sporazumov ali usklajenih ravnanj med proizvajalci v smislu člena [81 ES];

[k]er je treba ugotoviti tudi, ali se sporazumi, ki bi lahko spadali na področje uporabe člena [81 ES], nanašajo tudi na lahki natrijev karbonat, ki ga prav tako proizvaja šest proizvajalcev;

[k]er lahko vsak omejevalni sporazum ali usklajeno ravnanje, ki vključuje delitev nacionalnih trgov in/ali dogovarjanje o cenah, pomeni resno kršitev člena [81 ES], in ker že njihova narava daje slutiti, da se uporabljajo v skladu z zelo tajnimi pravili;

[k]er je nujno treba sprejeti odločbo, s katero se podjetjem odredi preiskava na podlagi člena 14(3) Uredbe št. 17, da bi se lahko Komisija seznanila z vsemi dejstvi v zvezi z morebitnimi sporazumi ali usklajenimi ravnanji ter z identiteto zadevnih strank […]“

20 Na podlagi teh ugotovitev je v členu 1 odločbe o preiskavi navedeno, da se morajo tožeča stranka ter njene nemške in španske hčerinske družbe „podrediti preiskavi o […] njihovem morebitnem sodelovanju pri omejevalnih sporazumih in/ali usklajenih ravnanjih, ki so v nasprotju s členom [81 ES] ter katerih posledica sta delitev trgov in dogovarjanje o cenah natrijevega karbonata, [in o] izvajanju sporazumov o izključni dobavi, sklenjenih s kupci, ki bi lahko omejili ali odpravili konkurenco in okrepili togost trga natrijevega karbonata v [Skupnosti].“

21 Komisija je na podlagi odločbe o preiskavi opravila preiskave pri različnih proizvajalcih natrijevega karbonata v Skupnosti. V prostorih zadevnih podjetij je zasegla različne dokumente.

22 Komisija je 21. junija 1989 tožeči stranki poslala zahtevo za informacije na podlagi člena 11 Uredbe Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prve uredbe o uporabi členov [81 ES] in [82 ES] (UL 1962, 13, str. 204), v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja, in nato 8. julija 1989 še zahtevo za informacije njeni nemški hčerinski družbi, pri čemer sta se obe hkrati nanašali na člena 81 ES in 82 ES.

23 Komisija je 19. februarja 1990 zoper tožečo stranko ter družbi ICI in CFK po uradni dolžnosti sprožila postopek na podlagi člena 3(1) Uredbe št. 17.

24 Komisija je 13. marca 1990 tožeči stranki ter družbama ICI in CFK poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Vsaka od družb je prejela samo del ali dele obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, povezane s kršitvami, ki so jo zadevale, skupaj s priloženimi zadevnimi obremenilnimi dokazi.

25 Komisija je za vse kršitve iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah sestavila en sam spis.

26 Komisija je v zvezi z obravnavano zadevo pod naslovom IV, „Solvay“, obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah ugotovila, da je tožeča stranka zlorabila prevladujoči položaj na trgu natrijevega karbonata v celinski zahodni Evropi.

27 Tožeča stranka je 28. maja 1990 predložila pisna stališča v odgovor na očitke, ki jih je navedla Komisija.

28 Komisija je 19. decembra 1990 sprejela Odločbo 91/299/EGS v zvezi s postopkom na podlagi člena [82 ES] (IV/33.133 – C: Natrijev karbonat – Solvay) (UL 1991, L 152, str. 21). V tej odločbi, ki je bila tožeči stranki vročena z dopisom z dne 1. marca 1991, je ugotovila, da „[je tožeča stranka] nekje od leta 1983 [pa] do danes kršila določbe člena [82 ES], in sicer z ravnanjem, s katerim je želela izključiti ali zelo močno omejiti konkurenco in ki je obsegalo […] sklepanje sporazumov s strankami, na podlagi katerih so se morale [pri njej] nedoločeno ali pretirano dolgo obdobje oskrbovati z vsemi ali skoraj vsemi potrebnimi količinami sode, odobritev precejšnjih rabatov in drugih finančnih spodbud za mejno količino, ki je presegla osnovno pogodbeno količino stranke, s čimer je zagotovila, da se je [pri njej] oskrbovala z vsemi ali skoraj vsemi potrebnimi količinami, [in] pogojevanje odobritve rabatov s privolitvijo stranke, da se bo [pri njej] oskrbovala z vsemi potrebnimi količinami.“

29 Člen 3 Odločbe 91/299 določa, da se „[tožeči stranki] zaradi […] ugotovljene kršitve naloži globa v višini 20 milijonov ekujev.“

30 Istega dne je Komisija sprejela tudi Odločbo 91/297/EGS v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] (IV/33.133 – A: Natrijev karbonat – Solvay, ICI) (UL 1991, L 152, str. 1), v kateri je ugotovila, da sta „[tožeča stranka] in družba ICI kršili določbe člena [81 ES], s tem ko sta od 1. januarja 1973 [in] vsaj do sprožitve tega postopka sodelovali pri usklajenem ravnanju, s katerim sta svojo prodajo natrijevega karbonata v Skupnosti omejili na svoja notranja trga, in sicer [tožeča stranka] na zahodno kontinentalno Evropo, družba ICI pa na Združeno kraljestvo in Irsko.“ Tako tožeči stranki kot družbi ICI sta bili naloženi globi v višini sedmih milijonov ekujev.

31 Komisija je istega dne sprejela tudi Odločbo 91/298/EGS v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] (IV/33.133 – B: Natrijev karbonat – Solvay, CFK) (UL 1991, L 152, str. 16), v kateri je ugotovila, da sta „[tožeča stranka] in družba CFK kršili določbe člena [81 ES], s tem ko sta približno od leta 1987 [pa] do danes sodelovali pri sporazumu o delitvi trgov, s katerim je tožeča stranka družbi CFK jamčila minimalni obseg prodaje natrijevega karbonata v Nemčiji, izračunan na podlagi prodaje, ki jo je družba CFK dosegla leta 1986, in se zavezala, da bo morebiten primanjkljaj družbe CFK izravnala z odkupom potrebnih količin, da bi njena prodaja dosegla zajamčeni minimum.“ Tožeči stranki in družbi CFK je bila naložena globa v višini treh oziroma enega milijona ekujev.

32 Komisija je istega dne sprejela še Odločbo 91/300/EGS v zvezi s postopkom na podlagi člena [82 ES] (IV/33.133 – D: Natrijev karbonat – ICI) (UL 1991, L 152, str. 40), v kateri je ugotovila, da je „družba ICI nekje od leta 1983 [pa] do danes kršila določbe člena [82 ES], in sicer z ravnanjem, s katerim je želela izključiti ali zelo močno omejiti konkurenco in ki je obsegalo […] odobritev precejšnjih rabatov in drugih finančnih spodbud za mejno količino, tako da je zagotovila, da se bo stranka [pri družbi ICI] oskrbovala z vsemi ali skoraj vsemi potrebnimi količinami, zagotovitev privolitve strank, da se bodo [pri] družbi ICI oskrbovale z vsemi ali skoraj vsemi potrebnimi količinami ali pa nakupe pri konkurentih omejile na določeno količino [in], vsaj v enem primeru, pogojevanje dodelitve rabatov in drugih finančnih ugodnosti s privolitvijo

stranke, da se bo [pri] družbi ICI oskrbovala z vsemi potrebnimi količinami“. Družbi ICI je bila naložena globa v višini 10 milijonov ekujev.

33 Tožeča stranka je 2. maja 1991 pri Splošnem sodišču vložila tožbo, s katero je predlagala razglasitev ničnosti Odločbe 91/299. Tožeča stranka je istega dne predlagala tudi razglasitev ničnosti odločb 91/297 in 91/298. Družba ICI je 14. maja 1991 predlagala razglasitev ničnosti odločb 91/297 in 91/300.

34 Splošno sodišče je s sodbo z dne 29. junija 1995 v zadevi Solvay proti Komisiji (T-32/91, Recueil, str. II-1825, v nadaljevanju: sodba Solvay III) razglasilo ničnost Odločbe 91/299 z obrazložitvijo, da je bila navedena odločba overovljena po vročitvi, kar je pomenilo bistveno kršitev postopka v smislu člena 230 ES.

35 Splošno sodišče je istega dne razglasilo tudi ničnost Odločbe 91/298 v delu, ki se nanaša na tožečo stranko (sodba v zadevi Solvay proti Komisiji, T-31/91, neobjavljena v Recueil, v nadaljevanju: sodba Solvay II) in Odločbe 91/300 (sodba v zadevi ICI proti Komisiji, T-37/91, Recueil, str. II-1901, v nadaljevanju: sodba ICI II), in sicer zaradi nepravilne overovitve izpodbijanih odločb. Splošno sodišče je zaradi kršitve pravice do vpogleda v spis razglasilo tudi ničnost Odločbe 91/297 (sodbi v zadevi Solvay proti Komisiji, T-30/91, Recueil, str. II-1775, v nadaljevanju: sodba Solvay I, in v zadevi ICI proti Komisiji, T-36/91, Recueil, str. II-1847, v nadaljevanju: sodba ICI I) v delu, ki se nanaša na tožeči stranki v teh dveh zadevah.

36 Komisija je 30. avgusta 1995 v sodnem tajništvu Sodišča vložila pritožbe zoper zgoraj v točki 35 navedeno sodbo Solvay II, zgoraj v točki 34 navedeno sodbo Solvay III in zgoraj v točki 35 navedeno sodbo ICI II.

37 Sodišče je s sodbama z dne 6. aprila 2000 v zadevi Komisija proti ICI (C-286/95 P, Recueil, str. I-2341) in v združenih zadevah Komisija proti Solvay (C-287/95 P in

C-288/95 P, Recueil, str. I-2391) zavrnilo pritožbe zoper zgoraj v točki 35 navedeno sodbo ICI II, zgoraj v točki 35 navedeno sodbo Solvay II in zgoraj v točki 34 navedeno sodbo Solvay III.

38 Neka tiskovna agencija je v torek, 12. decembra 2000, objavila to sporočilo za javnost:

„Evropska komisija bo družbam iz kemične industrije, med katerimi sta Solvay SA in Imperial Chemical Industries plc […], v sredo naložila globo zaradi kršitve konkurenčnega prava Evropske unije, je v torek sporočila tiskovna predstavnica.

Globe za domnevno zlorabo prevladujočega položaja na trgu natrijevega karbonata so bile naložene že pred desetimi leti, vendar jih je najvišje evropsko sodišče iz postopkovnih razlogov razveljavilo.

Komisija bo isto odločbo ponovno sprejela v sredo, vendar v pravilni obliki, je sporočila tiskovna predstavnica.

Vsebine odločbe družbe niso nikoli izpodbijale. Povedala je, da bo še enkrat sprejeta ista odločba.“

39 Komisija je 13. decembra 2000 sprejela Odločbo 2003/6/ES v zvezi s postopkom na podlagi člena 82 [ES] (COMP/33.133 – C: Natrijev karbonat – Solvay) (UL 2003, L 10, str. 10, v nadaljevanju: izpodbijana odločba).

40 Istega dne je Komisija sprejela tudi odločbi 2003/5/ES v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] (COMP/33.133 – B: Natrijev karbonat – Solvay, CFK) (UL 2003, L 10, str. 1) in 2003/7/ES v zvezi s postopkom na podlagi člena 82 [ES] (Zadeva COMP/33.133 – D: Natrijev karbonat – ICI) (UL 2003, L 10, str. 33).

41 Izpodbijana odločba vsebuje ta izrek:

„Člen 1

Družba Solvay […] je od leta 1983 pa nekje do konca leta 1990 kršila določbe člena [82 ES], in sicer z ravnanjem, s katerim je želela izključiti ali zelo močno omejiti konkurenco in ki je obsegalo:

(a) sklepanje sporazumov s strankami, na podlagi katerih so se morale [pri] družbi Solvay v nedoločenem ali pretirano dolgem obdobju oskrbovati z vsemi ali skoraj vsemi potrebnimi količinami sode;

(b) odobritev precejšnjih rabatov in drugih finančnih spodbud za mejno količino, ki je presegla osnovno pogodbeno količino stranke, s čimer je zagotovila, da se je [pri] družbi Solvay oskrbovala z vsemi ali skoraj vsemi potrebnimi količinami;

(c) pogojevanje odobritve rabatov s privolitvijo stranke, da se bo [pri] družbi Solvay oskrbovala z vsemi potrebnimi količinami.

Člen 2

Družbi Solvay se zaradi kršitve iz člena 1(b) in (c) naloži globa v višini 20 milijonov EUR.

[…]“

42 Vsebina izpodbijane odločbe je praktično enaka vsebini Odločbe 91/299. Komisija je vnesla samo nekatere redakcijske spremembe in dodala nov del z naslovom „Postopka pred Splošnim sodiščem in Sodiščem“.

43 Komisija je v tem novem delu izpodbijane odločbe s sklicevanjem na sodbo Splošnega sodišča z dne 20. aprila 1999 v združenih zadevah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji (od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 in T-335/94, Recueil, str. II-931, v nadaljevanju: sodba Splošnega sodišča PVC II) menila, da ima „pravico, da brez sprožitve novega upravnega postopka ponovno sprejme odločbo, ki je bila zaradi povsem postopkovnih napak razglašena za ničnо“ in da ji „ni treba izvesti novega zaslišanja, če besedilo nove odločbe ne vsebuje drugih očitkov, kot so bili navedeni v prvi odločbi“ (točka 199 obrazložitve).

44 Komisija je v izpodbijani odločbi še navedla, da je treba zastaralni rok podaljšati za čas, ko je bila tožba zoper Odločbo 91/299 predmet postopka pred Splošnim sodiščem in Sodiščem, v skladu s členom 3 Uredbe Sveta (EGS) št. 2988/74 z dne 26. novembra 1974 o rokih zastaranja v postopkih in izvajanju sankcij v transportnem pravu in pravu konkurence Evropske gospodarske skupnosti (UL L 319, str. 1) (točki 204 in 205 obrazložitve). Tako je Komisija ob upoštevanju okoliščin tega primera menila, da ima

do septembra 2004 čas, da sprejme novo odločbo (točka 207 obrazložitve). Poleg tega je navedla, da pravica do obrambe ni kršena, če se nova odločba sprejme v razumnem roku (točka 199 obrazložitve).

45 Kar zadeva kršitev v pravem pomenu besede, je Komisija v izpodbijani odločbi pojasnila, da sta proizvod in geografsko območje, z vidika katerih je treba presojati gospodarsko moč tožeče stranke, trg sode in Skupnost, z izjemo Združenega kraljestva in Irske (točka 136 obrazložitve).

46 Komisija je pri presoji tržne moči tožeče stranke v obravnavanem primeru proučila upoštevne gospodarske dejavnike in v izpodbijani odločbi ugotovila, da je imela tožeča stranka prevladujoč položaj v smislu člena 82 ES (točke od 137 do 148 obrazložitve).

47 Kar zadeva zlorabo prevladujočega položaja, je Komisija v izpodbijani odločbi navedla, da je tožeča stranka svoje stranke „vezala“ nase z več mehanizmi, katerih skupni cilj je bila izključitev (točka 150 obrazložitve). V zvezi s tem je navedla, da:

– je tožeča stranka od leta 1982 uporabljala progresivni sistem rabatov, katerega izrecni namen je bil zagotoviti zvestobo kupcev ter izključiti ali omejiti konkurenco (točke od 151 do 160 obrazložitve);

– je tožeča stranka z družbo Saint-Gobain sklenila tajni sporazum, namenjen utrditvi njenega položaja izključnega ali skoraj izključnega dobavitelja družbe Saint-Gobain v zahodni Evropi, razen v Franciji. Tako je bilo izplačilo 1,5-odstotnega „skupinskega“ rabata, izračunanega na podlagi vseh nabav družbe Saint-Gobain

v Evropi, pogojeno s tem, da družba Saint-Gobain še naprej daje prednost tožeči stranki kot dobavitelju (točke od 161 do 165 obrazložitve);

– je tožeča stranka z nekaterimi svojimi strankami sklenila izrecne in dejanske sporazume o izključni dobavi (točke od 166 do 176 obrazložitve);

– se je zaradi različnih oblik konkurenčnih klavzul in podobnih mehanizmov krepila vez s tožečo stranko, omejevala možnost stranke, da zamenja dobavitelja, in oteževal dostop konkurentov do oskrbovanja uveljavljenih strank tožeče stranke (točke od 177 do 180 obrazložitve);

– sistem rabatov, ki ga je uporabljala tožeča stranka, pomeni diskriminatorno ravnanje (točke od 181 do 185 obrazložitve).

48 V izpodbijani odločbi je navedeno, da so „[r]abati za zvestobo in druge spodbude, ki jih je ponujala [tožeča stranka], da bi si zagotovila izključno dobavo," in „[r]azlični mehanizmi, s katerimi je [tožeča stranka] svoje stranke vezala nase, še okrepili strukturno togost in razdelitev trga sode glede na nacionalne meje ter so tako škodovali ali bi lahko škodovali uresničitvi cilja enotnega trga med državami članicami" (točka 187 obrazložitve).

49 Komisija je v izpodbijani odločbi pojasnila, da so bile storjene kršitve zelo resne, saj je bila tožeča stranka prva proizvajalka sode v Skupnosti in je lahko z navedenimi kršitvami še utrdila svoje obvladovanje trga, in sicer z izključitvijo učinkovite konkurence na velikem delu skupnega trga (točka 191 obrazložitve).

50 Komisija je v izpodbijani odločbi še navedla, da so se kršitve začele nekje leta 1983, to je zelo kmalu po pogajanjih z njo in končanju postopka, ter se nadaljevale vsaj do konca leta 1990 (točka 195 obrazložitve).

51 Komisija je 13. decembra 2000 objavila tudi sporočilo za javnost, v katerem je navedla, da bo sprejela odločbi, s katerima bo tožeči stranki in družbi ICI naložila enaki globi, kot sta jima bili prvotno naloženi v zadevah „natrijev karbonat“.

Postopek

52 Tožeča stranka je 12. marca 2001 v sodnem tajništvu Splošnega sodiščavložila to tožbo.

53 Tožeča stranka je Splošnemu sodišču v tožbi predlagala, naj od Komisije zahteva predložitev vseh dokumentov iz njenega spisa, da bi se proučilo, ali bi lahko vpogled v te dokumente med upravnim postopkom vplival na uveljavljanje njene pravice do obrambe.

54 Zadeva je bila 8. maja 2001 dodeljena četrtemu senatu Splošnega sodišča in imenovan je bil sodnik poročevalec.

55 Tožeča stranka in Komisija sta po odobritvi Splošnega sodišča 6. in 23. decembra 2002 predložili stališča o posledicah, ki jih ima za obravnavano zadevo sodba Sodišča z dne

15. oktobra 2002 v združenih zadevah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil, str. I-8375, v nadaljevanju: sodba Sodišča PVC II).

56 Sodnik poročevalec je bil po spremembi sestave senatov Splošnega sodišča 1. oktobra 2003 razporejen v prvi senat, zato je bila obravnavana zadeva 8. oktobra 2003 dodeljena temu senatu.

57 Splošno sodišče je 19. decembra 2003 Komisijo pozvalo k predložitvi obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, njegovih prilog in podrobnega zaporednega seznama vseh dokumentov, ki sestavljajo spis. Na tem seznamu bi morali biti povzeti podatki o avtorju, vrsti in vsebini vsakega dokumenta. Splošno sodišče je od Komisije še zahtevalo, naj navede, v katere od teh dokumentov je imela tožeča stranka vpogled med upravnim postopkom.

58 Komisija je 13. februarja 2004 predložila obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah s prilogami in zahtevan zaporedni seznam. Zaprosila je za podaljšanje roka za odgovor na zadnjo zahtevo Splošnega sodišča.

59 Komisija je v dopisu z dne 10. marca 2004 pojasnila, da je imela tožeča stranka med upravnim postopkom vpogled v dokumente, na katerih je temeljilo obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in ki so mu bili priloženi. Sklicevala se je tudi na 65 „podspisov“, ki so sestavljali spis in od katerih jih je 22 prišlo s sedeža tožeče stranke ali ene od njenih hčerinskih družb (in sicer „podspisi“ št. od 2 do 14, od 24 do 27, od 50 do 52 in od 62 do 65 ter del „podspisa“ št. 61). Po trditvah Komisije je bila v postopku iz leta 1990 upoštevana obstoječa sodna praksa v zvezi s pravico do vpogleda v spis. Dodala je še, da po ponovnem branju preiskovalnega spisa – celo z njegovo proučitvijo z vidika poznejše sodne prakse v zvezi s pravico do vpogleda v spis – na tej stopnji ni bilo dokazov, da je bila med upravnim postopkom kršena pravica do obrambe.

60 Komisija je z dopisom z dne 21. junija 2004 sodnemu tajništvu Splošnega sodišča poslala popravljen zaporedni seznam dokumentov iz upravnega spisa, ki je bil popolnejši od seznama, predloženega 13. februarja 2004. Enako kot v predhodnem seznamu je bilo v tem popravljenem zaporednem seznamu sklicevanje na 65 „podspisov“. V njem je bilo naštetih tudi nekaj dokumentov, ki jih je v glavnem predložila družba Oberland Glas.

61 Splošno sodišče je z dopisom z dne 21. julija 2004 tožečo stranko pozvalo, naj izmed dokumentov s popravljenega zaporednega seznama navede tiste, ki ji med upravnim postopkom niso bili poslani in ki bi po njenem mnenju lahko vsebovali podatke, ki bi lahko koristili njeni obrambi.

62 Tožeča stranka je v dopisu z dne 29. septembra 2004 poudarila, da je popravljen zaporedni seznam nepopoln in nenatančen. Navedla je tudi dokumente s popravljenega zaporednega seznama, ki bi po njenem mnenju koristili njeni obrambi in bi se z njimi rada seznanila. Meni, da bi lahko na podlagi teh dokumentov utemeljila opredelitev upoštevnega geografskega trga, neobstoj prevladujočega položaja in neobstoj zlorabe prevladujočega položaja.

63 Sodnik poročevalec je bil po spremembi sestave senatov Splošnega sodišča 13. septembra 2004 razporejen v četrti senat v novi sestavi, zato je bila obravnavana zadeva 7. oktobra 2004 dodeljena temu senatu.

64 Splošno sodišče je 17. decembra 2004 Komisijo pozvalo, naj v sodnem tajništvu predloži dokumente iz spisa, ki jih je tožeča stranka navedla v dopisu z dne 29. septembra 2004, in sicer v zaupni in nezaupni različici.

65 Komisija je z dopisom z dne 28. januarja 2005 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča predložila zaupno različico zahtevanih dokumentov iz spisa. Zaprosila je za dodaten rok za predložitev morebitne nezaupne različice, saj se je morala z zadevnimi podjetji posvetovati o njihovem interesu za ohranitev zaupnosti. Komisija je pojasnila tudi naslednje:

„Čeprav so na seznamu navedeni vsi spisi, ki jih je imela do tega dne, pa na njem ni vseh spisov, ki so bili pred Splošnim sodiščem navedeni v prvi zadevi, povezani z natrijevim karbonatom. Nekaterih manjkajočih spisov kljub dolgotrajnemu iskanju ni bilo mogoče najti."

66 Komisija je v dopisu z dne 15. marca 2005 navedla, da zadevna podjetja niso zahtevala zaupne obravnave, in predložila ta stališča:

„Komisija obžaluje, da v zvezi s spisi, ki jih ni bilo mogoče najti, ne more povsem natančno odgovoriti na vprašanja Splošnega sodišča.

Upravni spis ([to pomeni] spis, ki se nanaša na postopek od sprožitve preiskave do pošiljanja obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah), ki je trenutno v rokah Komisije, vsebuje 65 oštevilčenih fasciklov, ki zajemajo obdobje do septembra 1989, [in] spis s številko 71, ki vsebuje obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in njegove priloge, [ter] neoštevilčen fascikel z oznako ‚Oberland Glas'. Pet fasciklov tako verjetno manjka.

Kar zadeva vsebino manjkajočih fasciklov, Komisija obžaluje, da ni mogoče sestaviti popolnega seznama izginulih dokumentov, saj ni bilo mogoče najti niti kazal teh fasciklov. Torej lahko upravičeno sklepamo, da so vsaj nekateri od njih vsebovali dopise

na podlagi člena 11 Uredbe št. 17, kar je v skladu s pojasnilom, ki ga je Komisija leta 1990 Splošnemu sodišču predložila v zvezi z upravnim spisom. Na primer, med manjkajočimi spisi je verjetno odgovor […] družbe ICI na zahtevo za informacije, ki jo je Komisija poslala 19. junija 1989: ta zahteva, naslovljena na družbo ICI, je vključena v upravni spis, ki je še vedno v rokah Komisije, vendar manjka odgovor."

67 Tožeča stranka se je 14. aprila 2005 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča seznanila z dokumenti iz spisa, ki jih je navedla v dopisu z dne 29. septembra 2004.

68 Tožeča stranka je 15. julija 2005 predložila stališča o tem, kako bi proučeni dokumenti koristili njeni obrambi. Komisija je 18. novembra 2005 odgovorila na stališča tožeče stranke.

69 Predsednik Splošnega sodišča je po prenehanju funkcij prvotno imenovanega sodnika poročevalca s sklepom z dne 22. junija 2006 imenoval novega sodnika poročevalca.

70 Sodnik poročevalec je bil po spremembi sestave senatov Splošnega sodišča 25. septembra 2007 razporejen v šesti senat, zato je bila obravnavana zadeva 5. oktobra 2007 dodeljena temu senatu.

71 Ker sodnik Tchipev 12. februarja 2008 ni mogel odločati, je predsednik Splošnega sodišča na podlagi člena 32(3) Poslovnika Splošnega sodišča določil sodnika Dittricha, da dopolni senat.

72 Splošno sodišče (šesti senat) se je na podlagi poročila sodnika poročevalca odločilo začeti ustni postopek in na podlagi ukrepov procesnega vodstva iz člena 64 Poslovnika je tožeči stranki in Komisiji 5. maja 2008 postavilo pisna vprašanja. Stranki sta nanje odgovorili v predpisanem roku.

73 Stranki sta na obravnavi 26. junija 2008 ustno podali stališča in odgovorili na ustna vprašanja Splošnega sodišča.

Predlogi strank

74 Tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga:

– primarno, naj ugotovi prenehanje postopkov zaradi poteka časa in v vsakem primeru izpodbijano odločbo razglasi za nično;

– podredno, naj ugotovi, da je pooblastilo Komisije za naložitev glob zastaralo, in v vsakem primeru člen 2 izpodbijane odločbe razglasi za ničen v delu, v katerem ji je bila naložena globa v višini 20 milijonov EUR;

– še bolj podredno, naj razsodi, da ji ni treba naložiti globe, ali globo vsaj bistveno zniža;

– naj v okviru pripravljalnih ukrepov od Komisije zahteva predložitev vseh notranjih dokumentov, povezanih s sprejetjem izpodbijane odločbe, še zlasti zapisnik vseh sestankov kolegija komisarjev, na katerih naj bi razpravljali o izpodbijani odločbi;

– naj od Komisije zahteva predložitev vseh dokumentov, vključenih v njen spis v zadevi COM/33.133;

– naj Komisiji naloži plačilo stroškov.

75 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– tožbo zavrne kot neutemeljeno;

– tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

Pravo

76 Predlogi tožeče stranke se primarno nanašajo na razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe, podredno pa na razveljavitev ali znižanje globe, ki ji je bila naložena z navedeno odločbo.

1. Predlogi za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe

77 Tožeča stranka v bistvu navaja šest tožbenih razlogov za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe. Ti se nanašajo, prvič, na potek časa, drugič, na bistvene kršitve postopka, tretjič, na napačno opredelitev geografskega trga, ki jo je upoštevala Komisija, četrtič, na neobstoj prevladujočega položaja, petič, na neobstoj zlorabe prevladujočega položaja in, šestič, na kršitev pravice do vpogleda v spis.

Prvi tožbeni razlog: potek časa

78 Prvi tožbeni razlog je razdeljen na dva dela, ki se nanašata na napačno uporabo pravil o zastaranju, določenih z Uredbo št. 2988/74, in na kršitev načela razumnega roka.

Prvi del: napačna uporaba pravil o zastaranju

– Trditve strank

79 Tožeča stranka trdi, da je sklepanje Komisije glede upoštevanja pravil o zastaranju v nasprotju z besedilom in namenom Uredbe št. 2988/74.

80 Tožeča stranka trdi, da se pritožba, ki jo je Komisija vložila 30. avgusta 1995 in ki v skladu s členom 60 Statuta Sodišča nima odložilnega učinka, ni nanašala na Odločbo 91/299, ki je bila razveljavljena za nazaj, temveč na zgoraj v točki 34 navedeno sodbo Solvay III, s katero je bila navedena odločba razglašena za nično. Pritožbeni postopek naj bi bil namreč v skladu s členom 58 Statuta Sodišča omejen na pravna vprašanja, kar zadeva dejanska vprašanja, pa naj bi se Sodišče pri preverjanju zakonitosti sklicevalo na neodvisno presojo Splošnega sodišča.

81 Čeprav je treba „tekoče postopke pred Sodiščem [postopek, ki poteka pri Sodišču]“ iz člena 3 Uredbe št. 2988/74 zdaj razumeti, kot da vključuje Splošno sodišče, pa z uvedbo dveh stopenj sodnega odločanja obdobja zadržanja zastaranja ni mogoče toliko podaljšati, da bi zajelo postopek, katerega predmet ni izpodbijana odločba. Poleg tega bi s trditvijo, da člen 3 Uredbe št. 2988/74 pomeni, da se zastaranje med trajanjem pritožbenega postopka zadrži, dali učinek odločbi, ki je bila razglašena za nično *ab initio*, kar se v skupni praksi držav članic še ni zgodilo.

82 Tožeča stranka s sklicevanjem na točko 1098 zgoraj v točki 43 navedene sodbe Splošnega sodišča PVC II opozarja, da je namen člena 3 Uredbe št. 2988/74 omogočiti zadržanje zastaranja, če Komisija ne more posredovati iz objektivnega razloga, ki ji ga ni mogoče pripisati in je povezan s samim dejstvom, da o tožbi še ni bilo odločeno. Tožeča stranka meni, da je Komisija v obravnavanem primeru upravičeno trdila, da ne more ukrepati, dokler Splošno sodišče ne odloči o tožbi. Po drugi strani pa naj bi imela Komisija po izreku sodbe Splošnega sodišča vso pravico sprejeti novo odločbo ob upoštevanju načela razumnega roka. Komisija je torej z vložitvijo pritožbe sprejela tveganje, da bo njeno pravno sredstvo zastaralo, čeprav je bila seznanjena s sodbo Sodišča z dne 15. junija 1994 v zadevi Komisija proti BASF in drugim (C-137/92 P, Recueil, str. I-2555), v kateri se je odločalo o neoverovitvi aktov, ki jih je sprejel kolegij komisarjev. Neukrepanja Komisije v času, ko je Sodišče obravnavalo njeno pritožbo, naj zato ne bi bilo mogoče upravičiti z nobenim objektivnim razlogom.

83 Zato bi se moralo pri podaljšanju zastaralnega roka upoštevati samo trajanje postopka pred Splošnim sodiščem. Navedeni rok naj bi se torej iztekel 27. januarja 2000, to je precej pred sprejetjem izpodbijane odločbe.

84 Tožeča stranka še navaja, da ta razlaga ni v nasprotju z zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Splošnega sodišča PVC II. V zadevi, v kateri je bila izdana ta sodba, je bila namreč nova odločba sprejeta pred iztekom petletnega roka, ki se je podaljšal samo za „obdobje mirovanja“, povezano s postopkom pred Splošnim sodiščem. V zgoraj v točki 43 navedeni sodbi Splošnega sodišča PVC II ni bilo proučeno vprašanje, ali ima pritožba odložilni učinek v smislu člena 3 Uredbe št. 2988/74.

85 Tožeča stranka v repliki dodaja, da bi z razlago, ki jo zagovarja Komisija, zgoraj v točki 34 navedeni sodbi Solvay III odvzeli ves učinek, saj je ni potrdilo Sodišče, s čimer bi prezrli njen pomen. Poleg tega bi bila široka razlaga člena 3 Uredbe št. 2988/74, tako da bi se nanašal na položaje, v katerih ukrepanje Komisije ni preprečeno, v nasprotju z načelom pravne varnosti.

86 In nazadnje, tožeča stranka v stališčih, predloženih na podlagi zgoraj v točki 55 navedene sodbe Sodišča PVC II, trdi, da niti Splošno sodišče niti Sodišče v zadevi, v kateri je bila izdana ta sodba, nista mogla imeti namena obravnavati vprašanja, ali pritožba, ki jo je Komisija vložila zoper razveljavitveno sodbo Splošnega sodišča, zadrži zastaranje med trajanjem pritožbenega postopka.

87 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

88 Najprej je treba poudariti, da je bila z Uredbo št. 2988/74 vzpostavljena celovita ureditev, v kateri so podrobno urejeni roki, v katerih ima Komisija pravico naložiti globe podjetjem, proti katerim poteka postopek uporabe skupnostnih pravil o konkurenci, ne da bi ogrozila temeljno zahtevo pravne varnosti (sodbi Splošnega sodišča z dne

19. marca 2003 v zadevi CMA CGM in drugi proti Komisiji, T-213/00, Recueil, str. II-913, točka 324, in z dne 18. junija 2008 v zadevi Hoechst proti Komisiji, T-410/03, ZOdl., str. II-881, točka 223).

89 V skladu s členoma 1(1)(b) in (2) ter 2(3) Uredbe št. 2988/74 postopki zastarajo, če Komisija globe ali sankcije ni izrekla v petih letih od začetka zastaralnega roka, ne da bi bil medtem sprejet ukrep, zaradi katerega bi se zastaralni rok prekinil, ali najpozneje v desetih letih po navedenem začetku, če so bili sprejeti ukrepi, zaradi katerih je bil zastaralni rok prekinjen. Vendar se tako določen zastaralni rok v skladu s členom 2(3) navedene uredbe podaljša za čas, v katerem se zastaranje v skladu s členom 3 navedene uredbe začasno ustavi (zgoraj v točki 55 navedena sodba Sodišča PVC II, točka 140).

90 V skladu s členom 3 Uredbe št. 2988/74 se rok zastaranja v postopkih začasno ustavi, dokler je odločba Komisije predmet postopka, ki poteka pri Sodišču Evropskih skupnosti.

91 V obravnavanem primeru je iz izpodbijane odločbe razvidno, da je Komisija v tej zadevi pravila o zastaranju uporabila tako.

92 Najprej, Komisija je menila, da je glede na nadaljujoče se ali ponavljajoče se kršitve zastaralni rok začel teči konec leta 1990. Dodala je še, da tudi če je kršitev prenehala 31. decembra 1990 ter zastaralni rok ni bil prekinjen zaradi sprejetja in vročitve Odločbe 91/299, je imela Komisija najmanj do konca leta 1995 čas, da sprejme odločbo (točka 203 obrazložitve).

93 Dalje, Komisija je menila, da je treba zastaralni rok podaljšati za čas, ko je Splošno sodišče odločalo o tožbi zoper odločbo (točka 204 obrazložitve). Ker je bila v obravnavanem primeru tožba pri Splošnemu sodišču vložena 2. maja 1991, ker je Splošno sodišče sodbo izdalo 29. junija 1995, ker je bila 30. avgusta 1995 pri Sodišču vložena pritožba in ker je Sodišče sodbo izdalo 6. aprila 2000, se je zastaranje zadržalo za najmanj osem let, devet mesecev in štiri dni (točka 206 obrazložitve). Komisija je zato menila, da ima do septembra 2004 čas, da sprejme novo odločbo (točka 207 obrazložitve).

94 Po mnenju Komisije to pomeni, da je bila izpodbijana odločba z dne 13. decembra 2000 sprejeta pred iztekom zastaralnega roka.

95 Tako sklepanje je skladno s pravili o zastaranju, ki se uporabljajo v obravnavanem primeru.

96 Najprej, kršitve, očitane tožeči stranki, so se namreč končale s sprejetjem Odločbe 91/299, to je 19. decembra 1990. Zastaralni rok je zato začel teči na ta datum.

97 Dalje, kot upravičeno poudarjajo stranke, je treba sklicevanje v členu 3 Uredbe št. 2988/74 na „postopek, ki poteka pri Sodišču Evropskih skupnosti“ od ustanovitve Splošnega sodišča razumeti, kot da se na prvem mestu nanaša na postopek pred tem sodiščem, saj je na področju konkurenčnega prava pristojno za tožbe, na podlagi katerih se naložijo sankcije ali globe. Zato se je zastaranje zadržalo med celotnim trajanjem postopka pred Splošnim sodiščem.

98 In nazadnje, iz točke 157 zgoraj v točki 55 navedene sodbe Sodišča PVC II je razvidno, da se v smislu člena 3 Uredbe št. 2988/74 zastaranje zadrži, dokler je zadevna odločba predmet postopka „pred Splošnim sodiščem in pred Sodiščem“. Tako se je zastaranje

v obravnavanem primeru zadržalo tudi ves čas postopka pred Sodiščem, ne da bi se bilo treba izreči o obdobju od izreka sodbe Splošnega sodišča do predložitve zadeve Sodišču.

99 To pomeni, da po tem zadržanju zastaranja v obravnavanem primeru ni preteklo pet let od prenehanja zadevnih kršitev ali od kakršne koli prekinitve zastaranja.

100 Izpodbijana odločba je bila zato sprejeta ob upoštevanju pravil o zastaranju, določenih z Uredbo št. 2988/74.

101 Te ugotovitve ni mogoče izpodbijati z nobeno trditvijo tožeče stranke.

102 Navesti je namreč treba, prvič, da imata člen 60 Statuta Sodišča in člen 3 Uredbe št. 2988/74 različno področje uporabe. Neobstoj odložilnega učinka pritožbe ne more odvzeti učinka členu 3 Uredbe št. 2988/74, ki se nanaša na primere, v katerih mora Komisija počakati na odločitev sodišča Skupnosti. Stališča tožeče stranke, da Komisija ne bi smela upoštevati obdobja, v katerem je tekel postopek pred Sodiščem, torej ni mogoče sprejeti, saj bi pomenilo, da se sodbi Sodišča v pritožbenem postopku odvzamejo pomen in učinki.

103 Drugič, kar zadeva trditev tožeče stranke, da z uvedbo dveh stopenj sodnega odločanja ni mogoče podaljšati obdobja zadržanja zastaralnega roka, je treba opozoriti, da člen 3 Uredbe št. 2988/74 ščiti Komisijo pred učinkom zastaranja, kadar mora v okviru postopkov, ki jih sama ne vodi, počakati na odločitev sodišča Skupnosti, preden izve, ali

je izpodbijani akt nezakonit ali ne (glej v tem smislu zgoraj v točki 55 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točka 144).

104 Tretjič, kar zadeva trditev, da zgoraj v točki 43 navedena sodba Splošnega sodišča PVC II ni upoštevna za rešitev tega spora, je iz besedila te tožbe, potrjene v pritožbenem postopku, nasprotno, jasno razvidno, da je na splošno treba zastaralni rok podaljšati za obdobje, v katerem se je zastaranje zadržalo, in sicer ne samo obdobje, v katerem je postopek tekel pred Splošnim sodiščem, ampak tudi obdobje, v katerem je postopek tekel pred Sodiščem.

105 Četrtič, kar zadeva trditev, da bi zadržanje zastaranja med trajanjem pritožbenega postopka pomenilo, da se odločbi, ki je bila na prvi stopnji razglašena za nično, priznajo učinki, zadostuje navedba, da zadržanje zastaranja Komisiji omogoča samo, da po potrebi sprejme novo odločbo, če se zavrne pritožba zoper sodbo Splošnega sodišča, s katero je bila razglašena ničnost odločbe Komisije. To zadržanje zastaranja nikakor ne vpliva na odločbo, ki jo je Splošno sodišče razglasilo za nično.

106 Petič, kar zadeva trditev tožeče stranke, da bi morala Komisija novo odločbo sprejeti pred izrekom sodbe Sodišča, je treba poudariti, da Komisiji formalno resda ni bilo preprečeno ukrepanje, potem ko je Splošno sodišče razglasilo ničnost prvotne odločbe, vendar to ne pomeni, da bi morala Komisija novo odločbo obvezno sprejeti pred izrekom sodbe Sodišča. Komisiji niti ni mogoče očitati, da je svojo pravico do obrambe uveljavila z vložitvijo pritožbe in pred sprejetjem nove odločbe počakala na sodbo Sodišča. Taka razlaga člena 3 Uredbe št. 2988/74 je tudi v skladu z načelom pravne varnosti, katerega namen je zagotoviti predvidljivost položajev in pravnih razmerij, ki izhajajo iz prava Skupnosti (sodba Sodišča z dne 15. februarja 1996 v zadevi Duff in drugi, C-63/93, Recueil, str. I-569, točka 20, in sodba Splošnega sodišča z dne 19. marca 1997 v zadevi Oliveira proti Komisiji, T-73/95, Recueil, str. II-381, točka 29).

107 Šestič, dodati je treba, da razlaga člena 3 Uredbe št. 2988/74, kot jo predlaga tožeča stranka, povzroči resne težave v praksi. Če bi morala Komisija sprejeti novo odločbo takoj, ko Splošno sodišče razglasi ničnost neke odločbe, ne da bi počakala na sodbo Sodišča, bi se namreč lahko zgodilo, da bi hkrati obstajali dve odločbi z enakim predmetom, če bi Sodišče razveljavilo sodbo Splošnega sodišča.

108 Poleg tega bi bilo v nasprotju z ekonomičnostjo upravnega postopka, če bi Komisiji samo zaradi preprečitve zastaranja naložili sprejetje nove odločbe, preden bi bilo znano, ali je prvotna odločba nezakonita.

109 Iz navedenega izhaja, da je treba prvi del prvega tožbenega razloga zavrniti.

Drugi del: kršitev načela razumnega roka

– Trditve strank

110 Tožeča stranka navaja, da je za „obtožbo zoper sebe“ izvedela 13. marca 1990, ko ji je bilo poslano obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, to je enajst let pred datumom vložitve te tožbe. Poleg tega naj bi bil izid te zadeve zanjo še posebej pomemben, saj ji je Komisija v Odločbi 91/299 in nato še v izpodbijani odločbi očitala „zelo resne“ kršitve in ji naložila globo v višini 20 milijonov EUR. Vendar ob vložitvi te tožbe ni bila sprejeta nobena dokončna odločba v zvezi s formalnimi obtožbami, ki so zoper njo navedene v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah.

111 Tožeča stranka s sklicevanjem na člen 6(1) Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: EKČP), podpisane 4. novembra 1950 v Rimu, opozarja, da je postopek, sprožen februarja 1990, kot celota očitno presegel razumni rok. V zvezi s tem sodna praksa Skupnosti ne določa, da je treba trajanje postopka presojati po fazah. Zato ni upravičenih razlogov za to, da je Komisija čakala pet let in pol, preden je sprejela novo odločbo, toliko manj, ker pritožba pred Sodiščem nima odložilnega učinka.

112 Komisija se je na podlagi zgoraj v točki 34 navedene sodbe Solvay III odločila ne samo, da bo vložila tožbo, v zvezi s katero je lahko pričakovala, da bo glede na zgoraj v točki 82 navedeno sodbo Komisija proti BASF in drugim zavrnjena, ampak tudi, da bo pred sprejetjem izpodbijane odločbe počakala na njen izid. Kot še navaja tožeča stranka, je Komisija po zgoraj v točki 37 navedeni sodbi Komisija proti Solvay čakala še osem mesecev, medtem ko je bila v zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj v točki 43 navedena sodba Splošnega sodišča PVC II, nova odločba sprejeta v mesecu in pol.

113 Poleg tega je Komisija pomešala razumni in zastaralni rok, ker je napačno menila, da lahko s sprejetjem nove odločbe počaka do leta 2004. Komisija tako v izpodbijani odločbi ni navedla dejstev, na podlagi katerih je menila, da se je v obravnavanem primeru upošteval razumni rok. Tožeča stranka meni, da ne glede na razloge za dolgotrajnost posamezne faze postopka „štirinajstletnega do šestnajstletnega ali celo daljšega trajanja celotnega postopka od obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah do dokončne odločitve Splošnega sodišča ali Sodišča“ ni mogoče opredeliti kot razumnega.

114 Zato bi moralo Splošno sodišče ugotoviti, da je bil razumni rok prekoračen, in razglasiti ničnost izpodbijane odločbe, ker o obtožbah, navedenih zoper tožečo stranko, na tej stopnji ni bilo več mogoče odločiti v razumnem roku. S katero koli drugo rešitvijo, na primer tako, da bi se prekoračitev razumnega roka upoštevala pri določitvi zneska globe, kršitev člena 6 EKČP ne bi bila odpravljena. Tožeča stranka še trdi, da ji na podlagi načel, ki jih je določilo Sodišče za človekove pravice, ni treba dokazati, da je ta prekoračitev razumnega roka posegla v njeno pravico do obrambe, kar bi bil ločen

razlog za razglasitev ničnosti. Merilo poseganja v pravico do obrambe naj bi bilo namreč ločeno od pravice do sojenja v razumnem roku v kazenskih zadevah.

115 Tožeča stranka vsekakor trdi, da se zaradi prekoračitve razumnega roka in posledičnega uničenja dokazov ne more braniti, saj ji je bila med drugim odvzeta možnost, da bi utemeljila trditve iz tožbe. Trdi tudi, da se ne more več obrniti na nekdanje zaposlene v zadevnem sektorju in zadevni hčerinski družbi. Zlasti pa trdi, da ne more podrobno analizirati pogojev proizvodnje in dobave natrijevega karbonata v 80. letih, saj so bili odtlej zaprti številni proizvodni obrati, evidence o njih pa se niso sistematično shranjevale.

116 Tožeča stranka meni, da je treba krivdno neukrepanje Komisije v petih letih in pol po zgoraj v točki 34 navedeni sodbi Solvay III posebej sankcionirati. V zvezi s tem tožeča stranka podrobno navaja, da je lahko upravičeno menila, da se je Komisija odrekla ponovnemu odprtju spisa, zato ni sistematično shranjevala zapisov o dejstvih in dokumentih, ki bi lahko koristili njeni obrambi. Še več, njena politika vodenja evidenc ji razen v izjemnih okoliščinah nalaga sistematično uničevanje dokumentov po desetih ali celo petih letih.

117 In nazadnje, ugotovitev, da dokazno breme glede nerazumnosti roka nosi tožeča stranka, naj bi bila v nasprotju s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, v skladu s katero morajo nacionalni organi pojasniti razloge za dolgotrajno neukrepanje, ki je upravičeno samo v izjemnih okoliščinah. Tožeča stranka tudi trdi, da ji v nasprotju s Komisijo ni mogoče očitati, da je skušala postopek odložiti na čas po letu 1989. Kot opozarja, Komisija ni bila zmožna upoštevati notranjih pravil overovitve in načela pravne varnosti, zato je bil preizkus utemeljenosti prvotne odločbe odložen za več let.

118 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

119 Najprej je treba opozoriti, da je treba načelo razumnega roka na področju konkurence upoštevati v upravnih postopkih, sproženih na podlagi Uredbe št. 17, v katerih se lahko naložijo v njej predvidene sankcije, in v sodnem postopku pred sodiščem Skupnosti (zgoraj v točki 55 navedena sodba Sodišča PVC II, točka 179).

120 Prvič, tožeča stranka se v podporo svojemu očitku glede nerazumnega trajanja upravnega postopka sklicuje zlasti na dejstvo, da je Komisija – čeprav pritožba nima odložilnega učinka – brez razloga čakala pet let in pol, preden je sprejela novo odločbo, potem ko je bila Odločba 91/299 z zgoraj v točki 34 navedeno sodbo Solvay III razglašena za nično.

121 Kot je bilo ugotovljeno med proučitvijo prvega dela prvega tožbenega razloga, se je zastaranje v skladu s členom 3 Uredbe št. 2988/74 zadržalo ves čas pritožbenega postopka, ki je pred Sodiščem tekel na podlagi pritožbe, vložene zoper zgoraj v točki 34 navedeno sodbo Solvay III. Zato Komisiji ni mogoče očitati kršitve načela razumnega roka le na podlagi dejstva, da je pred sprejetjem izpodbijane odločbe počakala na odločitev Sodišča v takem pritožbenem postopku.

122 Drugič, tožeča stranka bolj na splošno trdi, da je celotno trajanje upravnega postopka, od pošiljanja obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah do sprejetja izpodbijane odločbe, prekoračilo razumni rok.

123 To trditev je treba zavrniti.

124 Pri proučitvi očitka glede kršitve načela razumnega roka je namreč treba razlikovati med upravnim in sodnim postopkom. Obdobja, v katerem je sodišče Skupnosti proučevalo zakonitost Odločbe 91/299 in veljavnost zgoraj v točki 34 navedene sodbe Solvay III, torej ni mogoče upoštevati pri ugotavljanju trajanja postopka pred Komisijo (glej v tem smislu zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točka 123).

125 Tretjič, tožeča stranka graja trajanje upravnega postopka od izreka zgoraj v točki 37 navedene sodbe Komisija proti Solvay do sprejetja izpodbijane odločbe.

126 V zvezi s tem je treba opozoriti, da se je to obdobje začelo 6. aprila 2000, na datum izreka zgoraj v točki 37 navedene sodbe Komisija proti Solvay, in končalo 13. decembra 2000 s sprejetjem izpodbijane odločbe. Ta faza upravnega postopka je zato trajala osem mesecev in sedem dni.

127 Kar zadeva presojo upoštevanja zastaralnih rokov v tem obdobju, je Komisija v Odločbo 91/299 vnesla samo oblikovne spremembe, med drugim z vključitvijo novega dela, ki se je nanašal na „postopka pred Splošnim sodiščemin Sodiščem“. Sicer pa pred sprejetjem izpodbijane odločbe ni bilo nobene dodatne preiskave, saj se je Komisija oprla na izsledke preiskave izpred desetih let. Vseeno je treba priznati, da se lahko tudi v teh okoliščinah izkaže, da so pred sprejetjem odločbe potrebna nekatera preverjanja in posvetovanja znotraj uprave.

128 Na podlagi tega ni mogoče sklepati, da je treba rok osmih mesecev in sedmih dni, ki je potekel od izreka zgoraj v točki 37 navedene sodbe Komisija proti Solvay do sprejetja izpodbijane odločbe, šteti za nerazumen.

129 Četrtič, v zvezi s trajanjem upravnega postopka od pošiljanja obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah do sprejetja Odločbe 91/299 je treba navesti, da tožeča stranka ni trdila, da bi bilo kot tako lahko sporno. Trdila je namreč samo, da je treba nerazumnost roka presojati od 13. marca 1990, to je od dne, ko ji je bilo poslano obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ne da bi grajala obdobje enajstih mesecev in pol od obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah do sprejetja Odločbe 91/299 1. marca 1991.

130 Iz navedenega izhaja, da tožeča stranka ni navedla ničesar, na podlagi česar bi lahko sklepali, da je celotni upravni postopek v obravnavanem primeru trajal predolgo.

131 Čeprav je treba upoštevati fazo upravnega postopka pred sprejetjem obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 21. septembra 2006 v zadevi Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied proti Komisiji, C-105/04 P, ZOdl., str. I-8725, točka 51), je treba ugotoviti, da celoten upravni postopek ni trajal predolgo, zlasti ob upoštevanju preverjanj, opravljenih od aprila 1989, poznejših zahtev za informacije in sprožitve postopka po uradni dolžnosti 19. februarja 1990.

132 Dodati je treba, da bi bila kršitev načela razumnega roka upravičen razlog za razglasitev ničnosti odločbe, sprejete po koncu uradnega postopka na področju konkurence, samo če bi bila z njo kršena tudi pravica do obrambe zadevnega podjetja. Če namreč ni dokazano, da je predolgo trajanje vplivalo na zmožnost zadevnih podjetij, da si

zagotovijo učinkovito obrambo, nespoštovanje načela razumnega roka ne vpliva na veljavnost upravnega postopka (glej v tem smislu zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Splošnega sodišča PVC II, točka 122).

133 Tožeča stranka v zvezi s tem trdi, da se težko brani pred obtožbami, povezanimi z domnevno tedaj nastalimi dejstvi, saj se ne more več obrniti na svoje zaposlene, ki so v času dejanskega stanja delali v zadevnem sektorju in zadevni hčerinski družbi.

134 Vendar Komisija od izreka zgoraj v točki 37 navedene sodbe Komisija proti Solvay do izpodbijane odločbe ni izvedla preiskovalnega ukrepa.

135 Poleg tega je iz izpodbijane odločbe razvidno, da temelji na enakih razlogih kot Odločba 91/299, da je vsebina teh odločb skoraj enaka in da Komisija ni upoštevala nobenega novega dejstva, zaradi katerega bi bilo treba uveljaviti pravico do obrambe.

136 V teh okoliščinah pravica do obrambe tožeče stranke ni bila kršena.

137 Petič, v zvezi s sodnim postopkom je treba ugotoviti, da tožeča stranka v tožbi neposredno ne izpodbija trajanja postopka pred Splošnim sodiščem in nato pred Sodiščem, kar zadeva Odločbo 91/299.

138 Vsekakor je treba opozoriti, da splošno načelo prava Skupnosti, v skladu s katerim ima vsakdo pravico do poštenega sojenja, ki je določena v členu 6(1) EKČP, in predvsem pravico do sojenja v razumnem roku, velja tudi v okviru pravnega sredstva zoper odločbo Komisije, s katero se podjetju naložijo globe zaradi kršitve konkurenčnega prava. Razumnost roka se presoja glede na posebne okoliščine vsakega primera in zlasti glede na interese strank v sporu, zapletenost zadeve in ravnanje tožeče stranke ter pristojnih organov. Seznam meril ni izčrpen in presoja razumnosti roka ne zahteva sistematične proučitve zadevnih okoliščin glede na vsako merilo, kadar se trajanje postopka zdi upravičeno glede na eno izmed njih. Tako lahko zapletenost zadeve upraviči na prvi pogled predolgo trajanje (glej sodbo Sodišča z dne 25. januarja 2007 v združenih zadevah Sumitomo Metal Industries in Nippon Steel proti Komisiji, C-403/04 P in C-405/04 P, ZOdl., str. I-729, točke od 115 do 117 in navedena sodna praksa).

139 Poleg tega je Sodišče v sodbi z dne 17. decembra 1998 v zadevi Baustahlgewebe proti Komisiji (C-185/95 P, Recueil, str. I-8417) na podlagi ugotovitve, da je Splošno sodišče kršilo zahteve v zvezi z upoštevanjem razumnega roka, zaradi ekonomičnosti postopka in zagotovitve takojšnje in učinkovite odprave take postopkovne nepravilnosti odločilo, da je tožbeni razlog, ki se je nanašal na predolgo trajanje postopka, utemeljen razlog za razveljavitev izpodbijane sodbe v delu, v katerem je bila tožeči stranki naložena globa v višini 3 milijonov ekujev. Ker ni bilo dokazov, da je trajanje postopka vplivalo na rešitev spora, je Sodišče presodilo, da na podlagi tega tožbenega razloga ni mogoče razveljaviti celotne izpodbijane sodbe, da pa znesek 50.000 ekujev pomeni pravično odškodnino zaradi predolgega trajanja postopka, zato je znižalo znesek globe, naložene zadevnemu podjetju.

140 Ker ni nobenih dokazov, da je trajanje postopka vplivalo na rešitev spora, morebitna okoliščina, da je sodišče Skupnosti v obravnavanem primeru prekoračilo razumni rok, nikakor ne vpliva na zakonitost izpodbijane odločbe.

141 Dodati je treba, da se je tožeča stranka v tožbi izrecno odrekla možnosti znižanja globe kot odškodnine za domnevno kršitev njene pravice do sojenja v razumnem roku. Tudi odškodninskega zahtevka ni vložila.

142 Zato je treba zavrniti drugi del prvega tožbenega razloga, torej tudi prvi tožbeni razlog v celoti.

Drugi tožbeni razlog: bistvene kršitve postopka pri sprejetju in overovitvi izpodbijane odločbe

143 Drugi tožbeni razlog je v bistvu razdeljen na osem delov, ki se nanašajo, prvič, na kršitev načela kolegialnosti, drugič, na kršitev načela pravne varnosti, tretjič, na pravico tožene stranke do ponovnega zaslišanja, četrtič, na neobstoj ponovnega posvetovanja s Svetovalnim odborom, petič, na nepravilno sestavo Svetovalnega odbora, šestič, na uporabo dokumentov, zaseženih v nasprotju z Uredbo št. 17, sedmič, na kršitev pravice do vpogleda v spis ter, osmič, na kršitev načel nepristranskosti, dobrega upravljanja in sorazmernosti.

144 Splošno sodišče meni, da je treba sedmi del drugega tožbenega razloga proučiti v okviru šestega tožbenega razloga, ki se nanaša na kršitev pravice do vpogleda v spis, in sicer po proučitvi vseh tožbenih razlogov, ki se nanašajo na vsebino zadeve.

Prvi del: kršitev načela kolegialnosti

– Trditve strank

145 Tožeča stranka opozarja, da je iz spremnega dopisa z dne 10. januarja 2001, ki ga je podpisal član Komisije, pristojen za konkurenco, razvidno, da je kolegij komisarjev izpodbijano odločbo sprejel 13. decembra 2000.

146 Iz izjav tiskovne predstavnice Komisije, ki jih je neka tiskovna agencija povzela v sporočilu za javnost z dne 12. decembra 2000, izhaja, da je bila odločitev o ponovnem sprejetju Odločbe 91/299 sprejeta že najpozneje dan pred razpravo kolegija komisarjev.

147 Po mnenju tožeče stranke je treba iz nenavedbe dejstva, da je kolegij komisarjev razpravljal pred 12. decembroma 2000, sklepati, da je bila izpodbijana odločba sprejeta v nasprotju z načelom kolegialnosti.

148 Še več, tudi če je izpodbijano odločbo v resnici sprejel kolegij komisarjev, je iz sporočila za javnost, ki ga je neka tiskovna agencija objavila 12. decembra 2000, razvidno, da se je Komisija očitno odločila sprejeti novo odločbo z enako vsebino, kot je tista v Odločbi 91/299, ker tožeča stranka vsebine te odločbe ni nikoli izpodbijala. Vendar tožeča stranka trdi, da je izpodbijala pravno in dejansko presojo Komisije, pa tudi temelj in znesek globe. Kolegij komisarjev zato ob odločitvi za sprejetje izpodbijane odločbe ni bil pravilno obveščen o stališču tožeče stranke.

149 Tožeča stranka Splošnemu sodišču še predlaga, naj od Komisije zahteva predložitev vseh notranjih dokumentov, povezanih s sprejetjem izpodbijane odločbe, še zlasti zapisnik vseh sestankov kolegija komisarjev, na katerih se je razpravljalo o osnutku odločbe, ter dokumente, predložene kolegiju.

150 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

151 V skladu z ustaljeno sodno prakso načelo kolegialnosti temelji na enakosti članov Komisije pri odločanju in zlasti pomeni, da se odločitve sprejemajo skupaj in da imajo vsi člani kolegija skupno politično odgovornost za vse sprejete odločitve (sodbi Sodišča z dne 29. septembra 1998 v zadevi Komisija proti Nemčiji, C-191/95, Recueil, str. I-5449, točka 39, in z dne 13. decembra 2001 v zadevi Komisija proti Franciji, C-1/00, Recueil, str. I-9989, točka 79).

152 Spoštovanje načela kolegialnosti, zlasti zahteve, da se odločitve sprejemajo skupaj, je vsekakor v interesu pravnih subjektov, na katere se nanašajo njihovi pravni učinki, v tem smislu, da jim je treba zagotoviti, da je te odločitve dejansko sprejel kolegij in so popolnoma v skladu z njegovo voljo. Tako je treba zlasti pri aktih, ki so izrecno opredeljeni kot odločbe in jih mora Komisija sprejeti v zvezi s podjetji ali združenji podjetij, da bi se upoštevala pravila o konkurenci, in katerih namen je ugotoviti kršitev teh pravil, izdati odredbe tem podjetjem in jim naložiti denarne kazni (zgoraj v točki 82 navedena sodba Komisija proti BASF in drugim, točki 64 in 65).

153 Tožeča stranka se v obravnavanem primeru sklicuje na dejstvo, kot izhaja iz sporočila za javnost, ki ga je tiskovna agencija objavila 12. decembra 2000, da je tiskovna predstavnica Komisije sporočila, da bo Komisija isto uredbo ponovno sprejela 13. decembra 2000.

154 Vendar tudi če je tiskovna predstavnica Komisija izjavila to, na kar se sklicuje tožeča stranka, pa samo na podlagi dejstva, da je v sporočilu za javnost zasebne družbe navedena neka izjava, ki nikakor ni uradna, ni mogoče sklepati, da je Komisija kršila načelo kolegialnosti. Kolegija komisarjev ni ta izjava namreč nikakor zavezovala in bi se torej med sestankom 13. decembra 2000 lahko na podlagi skupne razprave tudi odločil, da ne bo sprejel izpodbijane odločbe.

155 Dodati je treba, da je Komisija uradno sporočilo za javnost objavila 13. decembra 2000.

156 Poleg tega je trditev tiskovne predstavnice Komisije, da ni tožeča stranka nikoli izpodbijala vsebine Odločbe 91/299, brezpredmetna. Iz točke 199 obrazložitve izpodbijane odločbe namreč izhaja, da je Komisija sprejela novo odločbo, katere vsebina je bila skoraj enaka vsebini Odločbe 91/299, ker je bila ta razglašena za nično zaradi postopkovne napake. Zato je dejstvo, da je tožeča stranka izpodbijala vsebino Odločbe 91/299, brezpredmetno.

157 Iz navedenega izhaja, da v okviru ukrepov procesnega vodstva od Komisije ni treba zahtevati, naj predloži vse notranje dokumente, povezane s sprejetjem izpodbijane odločbe.

158 Zato je treba zavrniti prvi del drugega tožbenega razloga.

Drugi del: kršitev načela pravne varnosti

– Trditve strank

159 Tožeča stranka trdi, da overovitvene zahteve, določene v Poslovniku Komisije (UL 1999, L 252, str. 41), ki je veljal ob sprejetju izpodbijane odločbe, niso v skladu z zgoraj v točki 82 navedeno sodbo Komisija proti BASF in drugim (točke od 73 do 76) in zgoraj v točki 37 navedeno sodbo Komisija proti Solvay (točke od 44 do 49).

160 Člen 16, prvi odstavek, tedaj veljavnega Poslovnika Komisije namreč ni nalagal overovitve izpodbijane odločbe, ki ni podpisana, tudi če je v njej navedeno ime člana Komisije, pristojnega za konkurenco. Zlasti ni bilo določeno, da je treba sprejete akte priložiti sklepni beležki ob njeni sestavi, toliko manj, če „overovitev ene ali druge beležke ni v neposredni povezavi s sprejetim aktom.“ V zvezi s tem se člen 16, prvi odstavek, Poslovnika Komisije razlikuje od člena 15 Sklepa Sveta z dne 5. junija 2000 o spremembah Poslovnika Sveta (UL L 149, str. 21).

161 To pomeni, da je bilo s Poslovnikom Komisije prezrto bistvo overovitvenih zahtev in kršeno načelo pravne varnosti. Izpodbijana odločba zato ni bila veljavno overovljena.

162 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

163 Splošno sodišče najprej meni, da je treba trditve tožeče stranke razumeti kot uveljavljanje ugovora nezakonitost določbe Poslovnika Komisije, veljavnega ob sprejetju izpodbijane odločbe.

164 Tak ugovor nezakonitosti je treba šteti za dopusten.

165 V skladu s sodno prakso mora namreč področje uporabe člena 241 ES zajemati tudi določbe poslovnika institucije, ki – čeprav niso pravna podlaga za izpodbijano odločbo in nimajo enakih učinkov kot uredba v smislu tega člena Pogodbe – določajo postopkovna pravila za sprejetje te odločbe in zato zagotavljajo pravno varnost oseb, ki so njeni naslovniki. Pomembno je namreč, da lahko vsak naslovnik odločbe posredno izpodbija zakonitost akta, ki je pogoj za formalno veljavnost te odločbe, tudi če zadevni akt ni pravna podlaga zanjo, ker razglasitve ničnosti tega akta ni mogel predlagati pred vročitvijo sporne odločbe. Zato je zoper določbe Poslovnika Komisije mogoče uveljavljati ugovor nezakonitosti, saj zagotavljajo pravno varnost posameznikov (zgoraj v točki 43 navedena sodba Splošnega sodišča PVC II, točki 286 in 287).

166 Opozoriti je treba tudi, da mora biti ugovor nezakonitosti omejen na to, kar je nujno potrebno za rešitev spora.

167 Namen člena 241 ES namreč ni stranki omogočiti izpodbijanje veljavnosti katerega koli splošnega akta v korist katerega koli pravnega sredstva. Splošni akt, glede katerega se uveljavlja ugovor nezakonitosti, se mora neposredno ali posredno uporabljati v spornem dejanskem stanju in obstajati mora neposredna pravna zveza med

posamično izpodbijano odločbo in zadevnim splošnim aktom (glej zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Splošnega sodišča PVC II, točki 288 in 289 in navedena sodna praksa).

168 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je bila izpodbijana odločba overovljena v skladu z določbami člena 16, prvi odstavek, Poslovnika. Zato obstaja neposredna pravna zveza med navedeno odločbo in navedenim členom Poslovnika, na katerega nezakonitost se sklicuje tožeča stranka. Iz tega izhaja, da je zoper člen 16, prvi odstavek, Poslovnika, ki je veljal ob sprejetju izpodbijane odločbe, mogoče uveljavljati ugovor nezakonitosti.

169 Preveriti je torej treba, ali so overovitvene zahteve, določene s Poslovnikom Komisije, skladne z zahtevami načela pravne varnosti ali ne.

170 Obravnavana zadeva se nanaša na člen 16, prvi odstavek, Poslovnika Komisije v različici, veljavni ob sprejetju izpodbijane odločbe, ki določa:

„Akti, ki jih Komisija sprejme na seji, se v izvirnem jeziku ali jezikih priložijo sklepni beležki, pripravljeni na koncu seje, na kateri so bili sprejeti, in skupaj z njo sestavljajo neločljivo celoto. Overovita jih predsednik in generalni sekretar s podpisom na zadnji strani sklepne beležke.“

171 V zgoraj v točki 43 navedeni sodbi Splošnega sodišča PVC II je bila proučena zakonitost člena 16, prvi odstavek, Poslovnika Komisije z dne 17. februarja 1993 (UL L 230, str. 15), ki je določal:

„Akti, ki jih Komisija sprejme na seji, […] se v izvirnem jeziku ali jezikih priložijo zapisniku sestanka Komisije, na katerem so bili sprejeti ali na katerem je bilo ugotovljeno njihovo sprejetje. Overovita jih predsednik in generalni sekretar s podpisom na prvi strani tega zapisnika."

172 Splošno sodišče je v tej sodbi menilo, da so že sama pravila iz te določbe zadostno jamstvo za to, da se ob izpodbijanju nekega akta preveri, ali se vročena ali objavljena besedila popolnoma ujemajo z besedilom, ki ga je sprejel kolegij, torej z namenom njihovega avtorja. Ker je bilo to besedilo priloženo zapisniku in ker sta njegovo prvo stran podpisala predsednik in generalni sekretar, je namreč obstajala povezava med tem zapisnikom in dokumenti, na katere se je nanašal, kar prinaša gotovost glede natančne vsebine in oblike odločbe kolegija. V zvezi s tem bi bilo treba domnevati, da je organ ravnal v skladu z veljavno zakonodajo, dokler sodišče Skupnosti ne ugotovi, da je bilo njegovo ravnanje v nasprotju s predpisi. Zato je treba overovitev, določeno s pravili iz člena 16, prvi odstavek, Poslovnika šteti za zakonito (zgoraj v točki 43 navedena sodba Splošnega sodišča PVC II, točke od 302 do 304).

173 Treba pa je ugotoviti, da člen 16, prvi odstavek, Poslovnika Komisije v različici, ki je veljala ob sprejetju izpodbijane odločbe, določa bolj formalističen postopek overovitve, kot je bil proučen v zgoraj v točki 43 navedeni sodbi Splošnega sodišča PVC II.

174 Spremembe obeh različic besedila so namreč naslednje: akti, sprejeti na seji, niso več samo „priloženi" zapisniku, temveč „sestavljajo neločljivo celoto"; izraz „zapisnik" je

zamenjal izraz „sklepna beležka“; beležka se sestavi „na koncu seje“, in nazadnje, podpis ni več na „prvi strani zapisnika“, temveč na „zadnji strani sklepne beležke“.

175 Te spremembe kot celota povečujejo postopkovna jamstva za zagotovitev upoštevanja načela pravne varnosti.

176 Zato člen 16, prvi odstavek, Poslovnika Komisije, ki je veljal na datum sprejetja izpodbijane odločbe, ni nezakonit.

177 V teh okoliščinah je treba drugi del drugega tožbenega razloga zavrniti.

Tretji del: kršitev pravice tožeče stranke do ponovnega zaslišanja

– Trditve strank

178 Tožeča stranka priznava, da je Splošno sodišče v točkah od 246 do 252 zgoraj v točki 43 navedene sodbe PVC II menilo, da se, kadar se odločba Komisije razglasi za ničnо zaradi postopkovne napake, novo zaslišanje zadevnih podjetij pred sprejetjem nove odločbe zahteva samo, če nova odločba vsebuje nove očitke.

179 Vendar te rešitve ni mogoče uporabiti v okoliščinah obravnavanega primera. Po eni strani so bi bile v upravnem postopku storjene številne napake, ker je Komisija zasežene dokumente uporabila za drugačen namen od tistega, zaradi katerega ji je bila dovoljena seznanitev s temi dokumenti, in zaradi kršitve pravice do vpogleda v spis. Po drugi strani je v izpodbijani odločbi povzeta analiza iz Odločbe 91/297, ki je bila razglašena za nično iz razlogov, ki niso bili samo formalni, in ni bila ponovno sprejeta.

180 Razglasitev ničnosti Odločbe 91/297 je tako vplivala na veljavnost pripravljalnih ukrepov za izpodbijano odločbo. Splošno sodišče je namreč v zgoraj v točki 35 navedeni sodbi Solvay I ugotovilo, da je Komisija s tem, da je v celoti zavrnila razkritje dokumentov, kršila pravico tožeče stranke do vpogleda v spis. Ta postopkovna napaka je vplivala na upravni postopek na podlagi člena 82 ES, kot tudi na tistega v zvezi s členom 81 ES. Zato bi morala Komisija ponovno začeti postopek, tako da bi ji dovolila popoln vpogled v spis in ji nato omogočila, da v zvezi s tem predloži vsa pisna in navede ustna stališča.

181 Poleg tega je razlaga v zgoraj v točki 43 navedeni sodbi Splošnega sodišča PVC II pravno napačna, ker pravico do zaslišanja omejuje samo na možnost zadevnega podjetja, da navede stališča glede očitkov, ki ga zadevajo. Vsako zadevno podjetje ima namreč tudi pravico do zaslišanja in navedbe stališč glede temelja, primernosti in višine globe. Tožeča stranka s sklicevanjem na sodno prakso trdi, da je treba podjetjem, ki so morebitni naslovniki odločbe, s katero je ugotovljeno, da so storila kršitev, in jim je zato naložena globa, omogočiti, da vsa stališča glede globe navedejo na stopnji upravnega postopka. Tožeča stranka trdi, da bi zaradi poteka časa v tej zadevi morala navesti nova stališča glede zastaranja pooblastila Komisije, da ji naloži globe, prekoračitve razumnega roka in višine globe.

182 Tožeča stranka meni, da bi jo bilo treba zaradi razglasitve ničnosti Odločbe 91/297 zaslišati zlasti v zvezi z notranjo usklajenostjo analize Komisije, s katero je bilo ugotovljeno, da se domnevne kršitve členov 81 ES in 82 ES med seboj podpirajo, in v zvezi z veljavnostjo nekaterih trditev iz izpodbijane odločbe, povezanih z obstojem

omejevalnega sporazuma z družbo ICI, ki so bile neposredno povzete iz Odločbe 91/297 ali so blizu njeni filozofiji, kar je v nasprotju z domnevo nedolžnosti.

183 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

184 Kadar je odločba, s katero so bile podjetjem naložene kazni zaradi kršitve člena 81(1) ES, razglašena za nično zaradi postopkovne napake, povezane izključno s podrobnostmi njenega sprejetja v okviru kolegija komisarjev, in Komisija sprejme novo odločbo s precej podobno vsebino in na podlagi enakih očitkov, zadevnim podjetjem ni treba omogočiti, da se ponovno izjavijo (glej v tem smislu zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Splošnega sodišča PVC II, točke od 246 do 253, ki je bila potrjena z zgoraj v točki 55 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točke od 83 do 111).

185 Pri pravnih vprašanjih, ki se lahko pojavijo v okviru uporabe člena 233 ES, kot so na primer vprašanja v zvezi s potekom časa, možnostjo ponovitve postopkov, vpogledom v spis, ki je neločljivo povezan s ponovitvijo postopka, posredovanjem pooblaščenca za zaslišanje in Svetovalnega odbora ter morebitnimi posledicami člena 20 Uredbe št. 17, ni potrebno novo navajanje izjav, saj ne spreminjajo vsebine očitkov, ki so lahko samo predmet naknadnega sodnega nadzora (glej v tem smislu zgoraj v točki 55 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točka 93).

186 Komisija je v obravnavanem primeru povzela skoraj celotno vsebino Odločbe 91/299. Izpodbijani odločbi je dodala samo del, ki se je nanašal na postopek pred Splošnim sodiščem in Sodiščem.

187 Že res, da je Komisija v delu izpodbijane odločbe, v katerem je opisano dejansko stanje, dodala tudi ugotovitve iz Odločbe 91/297, ki je bila nato z zgoraj v točki 35 navedeno sodbo Solvay I razglašena za nično. V tem delu so med drugim sklicevanja na družbo ICI.

188 Vendar je bilo v Odločbi 91/299, na podlagi katere je bila sprejeta izpodbijana odločba, izrecno sklicevanje na Odločbo 91/297, kar zadeva informacije o sodi in trgu sode (glej točko I B obrazložitve Odločbe 91/299). Poleg tega tožeča stranka v repliki priznava, da so odlomki iz Odločbe 91/297, ki so povzeti v izpodbijani odločbi, „sestavni del“ Odločbe 91/299.

189 Po drugi strani te informacije, ki se nanašajo izključno na dejansko stanje, niso upoštevne za kršitve, ki se tožeči stranki očitajo v tej zadevi. V obravnavanem primeru se namreč tožeči stranki očita zloraba prevladujočega položaja, in ne sklenitev sporazuma z drugim podjetjem ali omejevalna ravnanja, ki imajo za posledico oviranje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem trgu.

190 Zato je treba ugotoviti, da imata izpodbijana odločba in Odločba 91/299 v bistvu enako vsebino in temeljita na enakih razlogih.

191 Komisiji zato v skladu s sodno prakso, navedeno v točkah 184 in 185 zgoraj, pred sprejetjem izpodbijane odločbe tožeče stranke ni bilo treba ponovno zaslišati.

192 Poleg tega sta trditvi, da so se zaseženi dokumenti uporabili v nasprotju z Uredbo št. 17 in da je bila kršena pravica do vpogleda v spis, predmet samostojnih očitkov in bosta tudi sicer proučeni.

193 Iz navedenega izhaja, da je treba tretji del drugega tožbenega razloga zavrniti.

Četrti del: neizvedba novega posvetovanja s Svetovalnim odborom za omejevalna ravnanja in prevladujoče položaje

– Trditve strank

194 Tožeča stranka izpodbija ugotovitev iz točk od 254 do 257 zgoraj v točki 43 navedene sodbe Splošnega sodišča PVC II, da v tej zadevi ni bilo potrebno novo posvetovanje s Svetovalnim odborom. Tožeča stranka v nasprotju z razsodbo Splošnega sodišča v navedeni sodbi meni, da obveznost posvetovanja s Svetovalnim odborom ne izhaja iz člena 1 Uredbe Komisije 99/63/EGS z dne 25. julija 1963 o zaslišanjih, predvidenih v členu 19(1) in (2) Uredbe št. 17 (UL 127, str. 2268), v katerem je naveden samo kronološki potek postopka, temveč iz člena 10 Uredbe št. 17 v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja. Še več, čeprav je posvetovanje s Svetovalnim odborom pomembno postopkovno jamstvo, njegov cilj ni samo zaslišanje podjetja, na katero se nanaša osnutek odločbe, kar potrjuje dejstvo, da se mora Komisija s Svetovalnim odborom posvetovati tudi, če se podjetje odreče zaslišanju.

195 Zato bi se bilo treba v obravnavanem primeru s Svetovalnim odborom posvetovati o nameri Komisije, da sprejme izpodbijano odločbo na podlagi zgoraj v točki 37 navedene sodbe Komisija proti Solvay, zlasti glede vprašanja upoštevanja načela razumnega roka.

196 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

197 Člen 10 Uredbe št. 17 je v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja, določal:

„3. Pred sprejetjem katere koli odločbe, ki sledi postopku iz odstavka 1, in katere koli odločbe v zvezi s podaljšanjem, spremembo ali preklicem odločbe na podlagi člena [81](3) [ES] se vpraša za mnenje Svetovalni odbor za omejevalna ravnanja in [prevladujoče položaje].

[…]

5. Posvetovanje poteka na skupnem sestanku, ki ga skliče Komisija; takšen sestanek se organizira štirinajst dni po tem, ko je bilo odposlano obvestilo o njegovem sklicu. Obvestilu se glede na vsak posamezni primer, ki ga je treba raziskati, doda povzetek primera skupaj z navedbo najpomembnejših dokumentov in predhodni osnutek odločbe.“

198 Poleg tega člen 1 Uredbe št. 99/63 določa:

„Komisija pred posvetovanjem s Svetovalnim odborom za omejevalna ravnanja in prevladujoče položaje opravi zaslišanje na podlagi člena 19(1) Uredbe št. 17.“

199 V skladu z ustaljeno sodno prakso iz člena 1 Uredbe št. 99/63 izhaja, da se zaslišanje zadevnih podjetij in posvetovanje s Svetovalnim odborom zahtevata v enakih primerih (sodba Sodišča z dne 21. septembra 1989 v združenih zadevah Hoechst proti Komisiji, 46/87 in 227/88, Recueil, str. 2859, točka 54, in zgoraj v točki 55 navedena sodba Sodišča PVC II, točka 115).

200 Uredbo št. 99/63 je nadomestila Uredba Komisije (ES) št. 2842/98 z dne 22. decembra 1998 o zaslišanju pogodbenic v nekaterih postopkih na podlagi člena [81 ES] in [82 ES] (UL L 354, str. 18), ki je veljala ob sprejetju izpodbijane odločbe in katere člen 2(1) je podoben členu 1 Uredbe št. 99/63.

201 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, kot izhaja iz izpodbijane odločbe, da je bilo pred sprejetjem Odločbe 91/299 opravljeno posvetovanje s Svetovalnim odborom za omejevalna ravnanja in prevladujoče položaje. Tožeča stranka ne izpodbija niti obstoja niti pravilnosti tega posvetovanja.

202 Ker izpodbijana odločba ne vsebuje bistvenih sprememb v primerjavi z Odločbo 91/299, se Komisiji, ki ji tožeče stranke pred sprejetjem izpodbijane odločbe ni bilo treba ponovno zaslišati, prav tako ni bilo treba ponovno posvetovati s Svetovalnim odborom (glej v tem smislu zgoraj v točki 55 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točka 118).

203 Zato je treba zavrniti četrti del drugega tožbenega razloga.

Peti del: nepravilna sestava Svetovalnega odbora za omejevalna ravnanja in prevladujoče položaje

– Trditve strank

204 Tožeča stranka trdi, da so se po posvetovanju s Svetovalnim odborom za omejevalna ravnanja in prevladujoče položaje, ki je bilo opravljeno pred sprejetjem Odločbe 91/299 in izpodbijane odločbe, 1. januarja 1995 Skupnosti pridružile tri države. Ker navedeni odbor sestavlja po en predstavnik vsake države članice, sestava tega svetovalnega odbora v času, ko je Komisija sestavila osnutek, na podlagi katerega je bila sprejeta izpodbijana odločba, ni bila veljavna. Komisija bi torej morala opraviti novo posvetovanje s Svetovalnim odborom v pravilni sestavi.

205 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

206 Člen 10(4) Uredbe št. 17 je v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja, določal:

„Svetovalni odbor sestavljajo uradniki, pristojni za omejevalna ravnanja in [prevladujoče položaje]. Vsaka država članica imenuje enega uradnika, ki jo zastopa in ki ga lahko ob odsotnosti nadomesti drug uradnik.“

207 V skladu s sodno prakso sprememba sestave nekega organa ne vpliva na kontinuiteto samega organa, katerega dokončni ali pripravljalni akti načeloma ohranijo vse učinke (sodba Sodišča z dne 13. novembra 1990 v zadevi Fedesa in drugi, C-331/88, Recueil, str. I-4023, točka 36).

208 Poleg tega ne obstaja nobeno splošno načelo prava Skupnosti, s katerim bi se zahtevala kontinuiteta sestave upravnega organa, ki odloča o postopku, v katerem se lahko naloži globa (zgoraj v točki 43 navedena sodba Splošnega sodišča PVC II, točki 322 in 323).

209 Iz tega izhaja, da se Komisiji po pristopu treh novih držav k Skupnosti ni bilo treba ponovno posvetovati s Svetovalnim odborom.

210 Zato je treba zavrniti peti del drugega tožbenega razloga.

Šesti del: uporaba zaseženih dokumentov v nasprotju z Uredbo št. 17

– Trditve strank

211 Tožeča stranka opozarja, da lahko Komisija v skladu s členom 14(3) Uredbe št. 17 v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja, preiskave v podjetjih odredi z odločbo, v kateri sta navedena predmet in namen teh preiskav, in da se lahko informacije, zbrane na podlagi člena 14, v skladu s členom 20(1) navedene uredbe v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja, uporabijo samo za namene ustrezne zahteve ali preiskave.

212 Tožeča stranka trdi, da je bilo v obravnavanem primeru v odločbi o preiskavi z dne 5. aprila 1989, na podlagi katere je Komisija opravila preiskave v njenih prostorih ter v prostorih njene nemške in španske hčerinske družbe, navedeno samo sklicevanje na člen 81 ES, z njo pa so bile odrejene preiskave pri šestih zadevnih proizvajalcih, in sicer prvič, v zvezi z njihovim morebitnim sodelovanjem pri omejevalnih sporazumih in/ali usklajenih ravnanjih, katerih posledici sta delitev nacionalnih trgov in dogovarjanje o cenah natrijevega karbonata, in drugič, v zvezi z izvajanjem sporazumov o izključni dobavi s kupci, s katerimi bi lahko bila omejena ali izključena konkurenca in povečana togost trga natrijevega karbonata v Skupnosti.

213 Tudi iz dokumentov, ki jih je v prostorih tožeče stranke pustil eden od preiskovalcev, je razvidno, da Komisija ni imela nobenega predhodnega namiga, suma ali dokaza o kršitvi člena 82 ES. Sicer pa naj bi jo zanimali odnosi s strankami, saj bi bile lahko pogodbe, sklenjene z njimi, sporazum o delitvi trga. Še več, tožeča stranka trdi, da iz izmenjave dopisov med njo in Komisijo izhaja, da je ta 22. maja 1989 sprejela njen izrecen pridržek glede prepovedi uporabe zaseženih dokumentov za drug namen kot za preiskavo na podlagi člena 81(1) ES.

214 Tožeča stranka poleg tega še opozarja, da ji je Komisija 21. junija 1989, tako kot 8. julija 1989 eni od njenih nemških hčerinskih družb, in sicer družbi DSW, poslala zahtevo za informacije. V nasprotju z odločbo o preiskavi naj bi bilo v teh zahtevah navedeno hkrati sklicevanje na člen 81 ES in člen 82 ES. Tožeča stranka trdi, da je v zahtevi, ki ji je bila poslana, še navedeno, da je Komisija proučila, „ali so dobavne pogodbe s strankami, katerih namen je z diskriminatornimi rabati za zvestobo zagotoviti izključno dobavo, združljive s pravili o konkurenci“.

215 Tožeča stranka priznava, da je imela Komisija pravico, prvič, zaseči dokumente, ki jih je odkrila med preiskavami, če so spadali na področje uporabe odločbe o preiskavi, in,

drugič, sprožiti preiskavo, da bi preverila domnevno kršitev člena 82 ES, ki jo je odkrila po opravljenih preiskavah. Po drugi strani pa Komisija po mnenju tožeče stranke zaseženih dokumentov ne bi smela uporabiti v okviru poznejšega postopka, katerega namen je bil ugotoviti obstoj domnevne kršitve člena 82 ES, razen kot podlago za odločbo o sprožitvi navedenega postopka. Tožeča stranka pa trdi, da je bila velika večina dokumentov, navedenih v delu obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki se je nanašal na domnevno zlorabo prevladujočega položaja, zaseženih med preiskavami v njenih prostorih in prostorih njenih hčerinskih družb. Komisija zato zadevnih dokumentov ni uporabila za namen, za katerega so bili pridobljeni. S tem je kršila pravico do obrambe tožeče stranke in pravico do spoštovanja poklicne tajnosti, kot sta zagotovljeni s členoma 14(3) in 20(1) Uredbe št. 17 v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja.

216 Tožeča stranka iz tega sklepa, da bi bilo treba izločiti dokumente, ki so bili priloženi obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah in so potrjevali očitke na podlagi člena 82 ES, razen dokumentov, ki sta jih z njeno hčerinsko družbo poslali v odgovor na zahtevi za informacije, ki sta jima bili poslani po preiskavah. Tožeča stranka še trdi, da zaradi poteka časa ni mogla ugotoviti, kateri izmed dokumentov, priloženih obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, so bili zaseženi v njenih prostorih in kateri so bili Komisiji poslani v odgovor na zahtevi za informacije. Ker vsi očitki Komisije temeljijo na dokumentih, ki bi jih bilo treba izločiti, je treba izpodbijano odločbo v celoti razglasiti za nično. Poleg tega so očitki Komisije vsaj posredno temeljili na nekaterih obremenilnih dokumentih, priloženih obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, ne da bi moglo Splošno sodišče proučiti natančen vpliv teh dokumentov na navedbo očitkov v izpodbijani odločbi. Iz tega izhaja, da Splošno sodišče ne more preveriti zakonitosti izpodbijane odločbe in pravilnosti njene obrazložitve.

217 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

218 Najprej je treba spomniti, da cilj Uredbe št. 17 in dejstvo, da so v členu 14 te uredbe našteta pooblastila uradnikov Komisije, kažeta na to, da so lahko preiskave zelo obširne. Pri tem je pravica do dostopa do vseh prostorov, zemljišč in prevoznih sredstev podjetij še posebej pomembna, saj mora Komisiji omogočiti, da vse dokaze o kršitvah pravil o konkurenci zbere na njihovem običajnem kraju, to je v poslovnih prostorih podjetij. Ta pravica do dostopa bi bila nesmiselna, če lahko uradniki Komisije zahtevajo samo predložitev dokumentov ali spisov, ki jih lahko sami vnaprej natančno opredelijo. Nasprotno, taka pravica vključuje možnost odkritja različnih dokazov, ki še niso znani ali v celoti opredeljeni. Komisija brez take možnosti ne bi mogla zbrati podatkov, potrebnih za preiskavo, če bi se sodelovanje zavrnilo ali celo če bi jo zadevna podjetja pri tem ovirala. Čeprav člen 14 Uredbe št. 17 Komisiji tako daje široka preiskovalna pooblastila, pa za njihovo izvajanje veljajo pogoji, ki zagotavljajo spoštovanje pravic zadevnih podjetij. V zvezi s tem je treba najprej povedati, da ima Komisija obveznost, da navede predmet in namen preiskave. Ta obveznost je temeljna zahteva, katere namen ni samo pokazati utemeljenost predlaganih ukrepov v prostorih zadevnih podjetij, temveč jim tudi omogočiti, da razumejo obseg njihove dolžnosti sodelovanja in hkrati obdržijo pravico do obrambe (zgoraj v točki 199 navedena sodba z dne 21. septembra 1989 v zadevi Hoechst proti Komisiji, točke od 26 do 29).

219 Iz tega izhaja, da obsega obveznosti obrazložitve odločb o preiskavi ni mogoče omejiti glede na ugotovitve o učinkovitosti preiskave. V zvezi s tem je treba navesti, da čeprav Komisiji naslovnika odločbe o preiskavi ni treba obvestiti o vseh informacijah, s katerimi razpolaga v zvezi z domnevnimi kršitvami, niti podati stroge pravne opredelitve teh kršitev, pa mora jasno navesti domneve, ki jih namerava preveriti (zgoraj v točki 199 navedena sodba z dne 21. septembra 1989 v zadevi Hoechst proti Komisiji, točka 41).

220 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da je v odločbi o preiskavi navedeno izključno sklicevanje na člen 81 ES.

221 Ker pa Komisiji kršitev ni bilo treba strogo pravno opredeliti, samo na podlagi dejstva, da v odločbi ni izrecno naveden člen 82 ES, ni mogoče sklepati, da je Komisija kršila člen 14 Uredbe št. 17.

222 Res je, da iz besedila odločbe o preiskavi izhaja, da je bil izrecni namen Komisije samo preveriti, ali je tožeča stranka sodelovala pri omejevalnih sporazumih in/ali usklajenih ravnanjih. Na podlagi ničesar ni mogoče sklepati, da se je domnevala tudi zloraba prevladujočega položaja. Komisija dokumentov, ki jih je uporabila v postopku na podlagi člena 82 ES, ni zahtevala niti v okviru novih preiskovalnih pooblastil.

223 Vendar iz člena 1 izpodbijane odločbe izhaja, da je „[tožeča stranka] kršila določbe člena 82 ES, in sicer z ravnanjem, s katerim je želela izključiti ali zelo močno omejiti konkurenco in ki je obsegalo […] sklepanje sporazumov s strankami, na podlagi katerih so se morale pri njej v nedoločenem ali pretirano dolgem obdobju oskrbovati z vsemi ali skoraj vsemi potrebnimi količinami sode, odobritev precejšnjih rabatov in drugih finančnih spodbud za mejno količino, ki je presegla osnovno pogodbeno količino stranke, s čimer je zagotovila, da se je pri njej oskrbovala z vsemi potrebnimi količinami, in pogojevanje odobritve rabatov s privolitvijo stranke, da se bo pri njej oskrbovala z vsemi potrebnimi količinami.“

224 Zato je treba ugotoviti, da „izvajanje sporazumov o izključni dobavi“, na katero se nanaša člen 1, druga alinea, odločbe o preiskavi, ustreza temu, kar se je v izpodbijani odločbi na koncu očitalo tožeči stranki. Kršitve člena 82 ES, ki so se tožeči stranki

očitale v izpodbijani odločbi, so bile namreč storjene v okviru pogodbenih odnosov z delom njenih strank in so v bistvu obsegale sporazume o izključni dobavi.

225 Ravnanja, iz katerih po mnenju Komisije izhajajo zlorabe prevladujočega položaja, navedene v izpodbijani odločbi, so torej vsebinsko podobna tistim, v zvezi s katerimi je v členu 1, druga alinea, odločbe o preiskavi dala preiskovalna pooblastila svojim uradnikom.

226 Ker je bil del dejstev, v zvezi s katerimi so bili uradniki Komisije pooblaščeni za pridobitev dokazov o kršitvi člena 81 ES, enak dejstvom, na katerih so pozneje temeljili očitki o zlorabi prevladujočega položaja, ki so bili zoper tožečo stranko navedeni v izpodbijani odločbi, zaseg dokumentov ni presegel zakonitega okvira, določenega z odločbo o preiskavi. Ta namreč vsebuje bistvene elemente, zahtevane s členom 14(3) Uredbe št. 17.

227 Zato je očitno, da je Komisija zakonito pridobila dokumente, ki so bili v okviru izpodbijane odločbe uporabljeni za utemeljitev očitkov o kršitvi člena 82 ES, ne glede na to, ali so bili zaseženi med preiskavami aprila 1989 ali pa so bili poslani na podlagi zahtev za informacije, ki sta bili tožeči stranki naknadno poslani na podlagi člena 11 Uredbe št. 17.

228 Iz navedenega še izhaja, da je Komisija navedene dokumente zakonito uporabila kot dokaze v okviru izpodbijane odločbe na podlagi člena 82 ES.

229 Sicer pa je samo iz dopisa Komisije z dne 22. maja 1989 razvidno, da je ta potrdila, da se določbe člena 20 Uredbe št. 17 v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja, uporabljajo za dokumente, zbrane med preiskavami, in da se zadevni dokumenti ne

bodo uporabili kot dokazi v okviru protidampinškega postopka. Komisija torej ni menila, da se preiskava nanaša izključno na kršitve člena 81 ES in da ni cilj preiskave, da se zadevne kršitve opredelijo kot zloraba prevladujočega položaja.

230 Zato je treba šesti del drugega tožbenega razloga zavrniti.

Osmi del: kršitev načel nepristranskosti, dobrega upravljanja in sorazmernosti

– Trditve strank

231 Tožeča stranka trdi, da je v izpodbijani odločbi skoraj dobesedno povzeta odločba, sprejeta deset let prej, in da niso upoštevani pretečeni čas in posledice razglasitve ničnosti Odločbe 91/297. Trdi še, da bi ji morala Komisija omogočiti celovit vpogled v spis.

232 Poleg tega naj bi bila izpodbijana odločba nesorazmerna, ker povzroča ponovni začetek postopka precej po nastanku dejanskega stanja, tako da je vsekakor brez vsakega polnega učinka.

233 Še več, tožeča stranka trdi, da Komisija ni pojasnila, zakaj je menila, da ji je treba ponovno naložiti „drakonsko odločbo“, medtem ko se je po razglasitvi ničnosti Odločbe 91/297 odrekla sprejetju nove odločbe. Kljub temu je Komisija kot celoto

obravnavala vse kršitve, na katere se nanašajo odločbe 91/297, 91/298 in 91/299, ki so bile sprejete v zvezi s tem. Splošno sodišče torej ne more presojati razlogov za odločitev Komisije, da sprejme novo odločbo, katere vsebina je skoraj enaka vsebini Odločbe 91/299.

234 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

235 Tožeča stranka v okviru domnevne kršitve načel nepristranskosti, dobrega upravljanja in sorazmernosti povzema že navedene trditve, ki se med drugim nanašajo na potek časa in pravico do vpogleda v spis, ki ju bo Splošno sodišče tudi sicer proučilo.

236 Edino novo dejstvo se nanaša na neobrazložitev dejstva, da je Komisija sprejela novo odločbo, katere vsebina naj bi bila skoraj enaka vsebini Odločbe 91/299. V zvezi s tem je treba navesti, da je Komisija odločitev za ponovno sprejetje Odločbe 91/299 obrazložila v točkah od 196 do 207 obrazložitve izpodbijane odločbe, ki so dodane Odločbi 91/299. Zato očitek tožeče stranke nima dejanske podlage.

237 Osmi del drugega tožbenega razloga je zato treba zavrniti.

238 Iz navedenega izhaja, da je treba zavrniti drugi tožbeni razlog v celoti, z izjemo sedmega dela, ki se nanaša na kršitev pravice do vpogleda v spis in bo proučen v okviru šestega tožbenega razloga.

Tretji tožbeni razlog: napačna opredelitev geografskega trga

Trditve strank

239 Tožeča stranka s sklicevanjem na sodno prakso Sodišča trdi, da merilo tržnih deležev, čeprav je pomemben dejavnik pri dokazovanju obstoja prevladujočega položaja, samo po sebi ni nikoli odločilno, zlasti če so ti tržni deleži razumno visoki. Upoštevati naj bi bilo treba tudi druge dejavnike, zlasti ovire pri dostopu na trg, vertikalno povezovanje, finančno moč, tehnološko prednost, izravnalno moč strank in strukturo stroškov.

240 Tožeča stranka ugovarja temu, da je Komisija najprej naštela različna dejstva, ki „vsa govorijo v prid nacionalni razsežnosti“, nato pa navedla, da ima upoštevni geografski trg razsežnost Skupnosti. Če bi Komisija predhodno proučila pogoje konkurence, bi ugotovila, da je trg omejen na nacionalno ozemlje.

241 Nepravilnost presoje Komisije naj bi potrjevala odločba „italijanskega organa, pristojnega za konkurenco“ z dne 10. aprila 1997 v zadevi Solvay proti Sodi, v kateri je bil upoštevni geografski trg opredeljen kot italijanski trg natrijevega karbonata. Komisija naj bi v obvestilu, objavljenem v skladu s členom 19(3) Uredbe št. 17 o prošnji za negativni izvid ali izjemo na podlagi člena 81(3) [ES] (Zadeva IV/E-2/36.732 –

Solvay-Sisecam) (UL 1999, C 272, str. 14), tudi priznala, da je razmejitev upoštevnega geografskega trga „še posebej zapleteno“ vprašanje in da razdelitev glede na nacionalne trge ni več tako upoštevna, kot je bila.

242 Tožeča stranka še trdi, da je Komisija napačno uporabila pravo, ker je menila, da njeno območje vpliva pokriva zahodno celinsko Evropo. Tožeča stranka namreč meni, da je ta analiza temeljila na obstoju sporazuma med njo in družbo ICI ter da je bil njen edini cilj ugotoviti, da ima v absolutnem in relativnem smislu velik tržni delež na „upoštevnem trgu“. Komisija naj torej ne bi upoštevala običajnih meril, na podlagi katerih je mogoče natančno razmejiti upoštevni geografski trg, to je ozemlje, na katerem so tržne razmere dovolj homogene, da vsi prisotni subjekti konkurirajo drug drugemu.

243 Tožeča stranka še trdi, da Komisija izpodbijane odločbe ni pravilno obrazložila, saj ni pojasnila, zakaj se je pri razmejitvi upoštevnega trga oddaljila od ustaljene prakse.

244 Poleg tega tožeča stranka meni, da je Komisija storila očitno napako pri presoji, ker je hkrati odločila, da sta Beneluks in Združeno kraljestvo ločena trga ter da sta Beneluks in Portugalska, kjer je imela dejanski monopol, del istega trga.

245 Tožeča stranka dodaja, da je Komisija v točki 132 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da „tradicionalni trg družbe Solvay obsega celotno Skupnost, z izjemo Združenega kraljestva in Irske, v katerih so bile konkurenčne razmere povsem drugačne zaradi njunih protikonkurenčnih določb“. Tožeča stranka meni, da je Komisija v odgovoru na tožbo protislovno pojasnila, da si z družbo ICI nista konkurirali, da bi Združeno kraljestvo in Irsko izključila iz upoštevnega geografskega trga. Poleg tega Komisija v izpodbijani odločbi ne navaja pogojev konkurence na italijanskem,

španskem, portugalskem, grškem in danskem trgu, medtem ko brez kakršnega koli dodatnega pojasnila sklepa o homogenosti pogojev konkurence na celotnem ozemlju celinske Evrope. Tožeča stranka opozarja, da njeni nacionalni tržni deleži nikakor niso bili homogeni, saj so bili glede na države bodisi neobstoječi bodisi so znašali 15, 50, 80 ali 100 %. V teh okoliščinah tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj Komisijo pozove, da pojasni, zakaj je menila, da je struktura trga enaka po vsej celinski zahodni Evropi.

246 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

Presoja Splošnega sodišča

247 V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba za proučitev, ali ima podjetje prevladujoči položaj v smislu člena 82, prvi odstavek, ES, dati bistven pomen določitvi zadevnega trga in opredelitvi precejšnjega dela skupnega trga, na katerem bi lahko podjetje imelo možnost zlorab, ki ovirajo učinkovito konkurenco (sodbi Sodišča z dne 26. novembra 1998 v zadevi Bronner, C-7/97, Recueil, str. I-7791, točka 32, in z dne 23. maja 2000 v zadevi Sydhavnens Sten & Grus, C-209/98, Recueil, str. I-3743, točka 57).

248 V zvezi s tem je treba opozoriti, da razmejitev zadevnega trga nima enakega pomena glede na to, ali gre za uporabo člena 81 ES ali člena 82 ES. V okviru uporabe člena 82 ES je ustrezna opredelitev trga nujni in predhodni pogoj za presojo domnevnega protikonkurenčnega ravnanja, saj je treba pred ugotavljanjem obstoja zlorabe prevladujočega položaja dokazati obstoj prevladujočega položaja na danem trgu, ob

predpostavki, da je bil ta trg predhodno razmejen. Po drugi strani je treba v okviru uporabe člena 81 ES pri ugotavljanju, ali bi lahko sporazum, sklep podjetniškega združenja ali usklajeno ravnanje vplivali na trgovino med državami članicami in ali je njihov cilj ali posledica preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem trgu, po potrebi opredeliti zadevni trg (sodbi Splošnega sodišča z dne 6. julija 2000 v zadevi Volkswagen proti Komisiji, T-62/98, Recueil, str. II-2707, točka 230, in z dne 11. decembra 2003 v zadevi Adriatica di Navigazione proti Komisiji, T-61/99, Recueil, str. II-5349, točka 27).

249 V sistematiki člena 82 ES je mogoče geografski trg opredeliti kot ozemlje, na katerem so vsi gospodarski subjekti v podobnem konkurenčnem položaju glede zadevnih proizvodov. Nikakor ni nujno, da so objektivni pogoji konkurence med gospodarskimi subjekti popolnoma homogeni. Zadostuje, da so si podobni ali dovolj homogeni (sodba Sodišča z dne 14. februarja 1978 v zadevi United Brands in United Brands Continentaal proti Komisiji, 27/76, Recueil, str. 207, točki 44 in 53, in sodba Splošnega sodišča z dne 22. novembra 2001 v zadevi AAMS proti Komisiji, T-139/98, Recueil, str. II-3413, točka 39). Za enoten trg torej ni mogoče šteti samo območij, na katerih so objektivni pogoji konkurence heterogeni (sodba Splošnega sodišča z dne 21. oktobra 1997 v zadevi Deutsche Bahn proti Komisiji, T-229/94, Recueil, str. II-1689, točka 92).

250 Nazadnje, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da čeprav sodišče Skupnosti na splošno izvaja popoln nadzor nad tem, ali so pogoji za uporabo pravil o konkurenci izpolnjeni ali ne, se mora nadzor, ki ga izvaja nad zapletenimi gospodarskimi presojami Komisije, vseeno omejiti na preverjanje spoštovanja postopkovnih pravil in pravil glede obrazložitve ter pravilnosti ugotovljenega dejanskega stanja, neobstoja očitne napake pri presoji in zlorabe pooblastil (sodbi Splošnega sodišča z dne 30. marca 2000 v zadevi Kish Glass proti Komisiji, T-65/96, Recueil, str. II-1885, točka 64, in z dne 17. septembra 2007 v zadevi Microsoft proti Komisiji, T-201/04, ZOdl., str. II-3601, točka 87).

251 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da je Komisija v delu izpodbijane odločbe, ki se nanaša na zadevni trg, upoštevni geografski trg opredelila tako:

„136. Proizvod in zadevno geografsko območje, z vidika katerih bi bilo treba proučiti gospodarsko moč družbe Solvay, sta torej trg sode v Skupnosti (z izjemo Združenega kraljestva in Irske).“

252 Komisija je v odgovor na pisno vprašanje Splošnega sodišča poudarila, da se drugi deli izpodbijane odločbe nanašajo na isti geografski trg, kot je bil opredeljen v točki 136 obrazložitve izpodbijane odločbe.

253 Komisija navaja zlasti točke 8, od 18 do 20, 23, 26, od 36 do 38, od 40 do 42, 43, 133, 137, 138, 188 in 191 obrazložitve, v katerih se sklicuje na „zahodno Evropo“, „zahod Evrope“ ali na „Skupnost“.

254 Poleg tega opredelitev geografskega trga iz točke 136 obrazložitve izpodbijane odločbe ni v nasprotju z drugimi točkami obrazložitve izpodbijane odločbe. Iz sodne prakse, navedene zgoraj v točki 249, namreč izhaja, da zadošča, da so pogoji konkurence za zadevne proizvode podobni ali dovolj homogeni. Zato lahko več nacionalnih trgov skupaj sestavlja geografski trg v okviru uporabe člena 82 ES, če so objektivni pogoji konkurence dovolj homogeni.

255 Še več, dejstvo, da so bili proizvajalci nagnjeni h koncentriranju svoje prodaje v državah članicah, v katerih so imeli proizvodne zmogljivosti, ne izključuje, da so bili objektivni pogoji konkurence dovolj homogeni.

256 Iz proučitve četrtega tožbenega razloga tožeče stranke (glej točke od 261 do 305 spodaj) vsekakor izhaja, da ima prevladujoči položaj, tako če je upoštevni geografski trg opredeljen kot Skupnost, z izjemo Združenega kraljestva in Irske, ali kot vsaka posamezna država, v kateri se ji na trgu natrijevega karbonata očitajo kršitve člena 82 ES.

257 Kot je navedeno v točki 147 obrazložitve izpodbijane odločbe:

„[… T]udi če bi se vsak od nacionalnih trgov, ki jih je izključujoče ravnanje družbe Solvay še posebej prizadelo, štel za ločen trg, bi družba Solvay na vsakem od njih še naprej imela prevladujoč položaj, velja pa tudi večina zgornjih ugotovitev.“

258 Iz tržnih deležev tožeče stranke je namreč razvidno, da je imela prevladujoči položaj tudi v vseh državah, v katerih naj bi storila očitane ji kršitve člena 82 ES.

259 Iz tega izhaja, da tudi ob predpostavki, da Komisija ni pravilno opredelila upoštevnega geografskega trga, ta napaka ne bi mogla odločilno vplivati na izid. Tudi če bi bila taka napaka dokazana, ne bi mogla biti upravičen razlog za razglasitev ničnosti odločbe Komisije (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 14. maja 2002 v zadevi Graphischer Maschinenbau proti Komisiji, T-126/99, Recueil, str. II-2427, točka 49 in navedena sodna praksa).

260 Zato je treba tretji tožbeni razlog zavrniti.

Četrti tožbeni razlog: neobstoj prevladujočega položaja

Trditve strank

261 Tožeča stranka izpodbija ugotovitev Komisije, da njeni dokumenti potrjujejo obstoj prevladujočega položaja v zahodni Evropi.

262 Na prvem mestu tožeča stranka meni, da trditev Komisije ni podprta z dejstvi.

263 Tožeča stranka v zvezi s tem opozarja, da je Komisija v točki 147 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da tudi če bi se vsi nacionalni trgi, ki jih je izključujoče ravnanje še posebej prizadelo, šteli za ločen trg, bi na vsakem od njih še vedno imela prevladujoči položaj.

264 Vendar po trditvah tožeče stranke njen tržni delež na nacionalnih trgih ni bil 70-odstoten, pa tudi če je bil visok, naj ne bi dokazoval pomembne moči na trgu. V zadevnem obdobju naj bi bil njen tržni delež v Beneluksu samo 56,7-odstoten, v Franciji samo 54,9-odstoten in v Nemčiji samo 52,5-odstoten. Tožeča stranka še trdi, da je dejstvo, da je edina proizvajalka natrijevega karbonata, ki svojo dejavnost izvaja v vsej Skupnosti, nepomembno. Nepomembna naj bi bila tudi njena skupna proizvodna zmogljivost v Evropi, saj iz različnih proizvodnih enot ne dobavlja velikih količin na druge nacionalne trge, na katerih ima proizvodne enote. Na nacionalni ravni naj bi bile njene proizvodne zmogljivosti primerljive z zmogljivostmi njenih nacionalnih konkurentov.

265 Tožeča stranka še trdi, da je bila zaščita, ki ji je bila dodeljena s protidampinškimi ukrepi, samo relativna, ker za uvoz iz Vzhodne Nemčije v Zahodno Nemčijo ni bilo treba plačati protidampinških dajatev in carine ter ker je postopek aktivnega oplemenitenja proizvajalcem stekla vsekakor omogočal, da pri ameriških in vzhodnoevropskih proizvajalcih nabavijo ogromne količine natrijevega karbonata, oproščene protidampinških dajatev.

266 Tožeča stranka poleg tega trdi, da bi morala Komisija upoštevati možnost, da stranke namesto natrijevega karbonata uporabijo kavstično sodo in stekleni prah. Meni namreč, da je bila pri svojih odnosih s strankami zaradi teh proizvodov pod konkurenčnim pritiskom.

267 Po trditvah tožeče stranke to pomeni, da ni imela prevladujočega položaja na zadevnih nacionalnih trgih, ki so bili v geografskem smislu edini sprejemljivi.

268 Še več, Komisija po trditvah tožeče stranke ni upoštevala velike izravnalne kupne moči nekaterih njenih strank iz steklarske industrije. Ne bi naj namreč preverila, v kakšnem obsegu so bile količine, ki so jih odkupile te stranke, potrebne za njeno dolgoročno sposobnost preživetja, zlasti zaradi visokih fiksnih stroškov v tej težki industriji. Komisija naj ne bi presodila niti vloge lokalnih konkurentov niti vpliva uvoza iz Združenih držav ali vzhodne Evrope.

269 Tudi če bi bil upoštevni geografski trg evropske razsežnosti, naj bi bila analiza Komisije nepravilna in „slabo obrazložena“. Tožeča stranka se v zvezi s tem sklicuje na konkurenčni pritisk, prvič, konkurentov iz Skupnosti, ki so del velikih industrijskih skupin, drugič, ameriških konkurentov in konkurentov iz vzhodnoevropskih držav, ki lahko ponudijo privlačne cene, in, tretjič, strank, ki so prav tako del velikih skupin.

270 Tožeča stranka se sklicuje tudi na protislovje med točko 39 obrazložitve izpodbijane odločbe, v kateri je navedeno, da glavne nevarnosti zanjo ne pomenijo drugi evropski proizvajalci, ampak ameriški natrijev karbonat, in točko 53 obrazložitve izpodbijane odločbe, v kateri je navedeno, da „je očitno bila njena glavna skrb ohraniti prevladujoč položaj na evropskem trgu kljub nezadovoljstvu majhnih proizvajalcev in kljub grožnji, ki jo je zanjo pomenil uvoz iz vzhodne Evrope in Združenih držav Amerike“. Tržna moč njenih konkurentov naj bi bila še toliko večja, ker Komisija med preiskavo v letih 1980 in 1981 od njih ni zahtevala, da kakor koli spremenijo pogodbena ravnanja, zato so lahko svoje stranke zaščitili s sklenitvijo dolgoročnih pogodb o pokrivanju vseh potreb.

271 Na drugem mestu tožeča stranka trdi, da je Komisija večkrat napačno uporabila pravo, s tem da je v uvodni izjavi 148 izpodbijane odločbe menila, da je imela tožeča stranka prevladujoči položaj v celotnem zadevnem obdobju.

272 Tožeča stranka v zvezi s tem zlasti opozarja, da je Komisija popolnoma prezrla merilo izravnalne moči strank, na katero se je Splošno sodišče sklicevalo v sodbi z dne 10. marca 1992 v združenih zadevah SIV in drugi proti Komisiji (T-68/89, T-77/89 in T-78/89, Recueil, str. II-1403). Tudi v Odločbi Komisije z dne 25. novembra 1998 o združljivosti koncentracije s skupnim trgom in delovanjem Sporazuma EGP (Zadeva IV/M.1225 – Enso/Stora) (UL 1999, L 254, str. 9) naj bi bilo proučeno vprašanje izravnalne kupne moči strank na trgu lepenke za embalažo za tekoča živila. Tožeča stranka trdi, da bi ji lahko njene stranke zaradi strukture proizvodnih stroškov, ker so namreč spremenljivi stroški nizki v primerjavi s celotnimi stroški, zagrozile z izgubo precejšnjega deleža ali celo vseh njenih dobav. Meni torej, da bi morala Komisija raziskati, ali je bila sposobna ravnati precej neodvisno od svojih strank ali ne.

273 Na tretjem mestu tožeča stranka trdi, da Komisija izpodbijane odločbe ni pravilno obrazložila, ker, prvič, ni navedla, katera od meril, ki so se upoštevala pri presoji njenega

prevladujočega položaja na trgu Skupnosti, so se uporabila pri analizi njenega položaja na nacionalnih trgih, in, drugič, ker teh meril ni konkretno uporabila glede razmer, ki prevladujejo na navedenih trgih.

274 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

Presoja Splošnega sodišča

275 V skladu z ustaljeno sodno prakso prevladujoči položaj iz člena 82 ES zadeva položaj gospodarske moči podjetja, ki mu omogoča, da ovira ohranitev učinkovite konkurence na zadevnem trgu, tako da mu omogoča, da ravna v precejšnji meri neodvisno od svojih konkurentov, strank in nazadnje tudi potrošnikov (zgoraj v točki 249 navedena sodba United Brands in United Brands Continentaal proti Komisiji, točka 65, in zgoraj v točki 250 navedena sodba Microsoft proti Komisiji, točka 229). Tak položaj v nasprotju z monopolnim ali skoraj monopolnim položajem ne izključuje obstoja neke konkurence, vendar podjetju s takim položajem omogoča, da samo določa pogoje, pod katerimi se taka konkurenca razvija, ali pa ima vsaj precejšen vpliv na to, in, vsekakor, da v veliki meri ravna tako, da mu je ni treba upoštevati, ne da bi mu to ravnanje škodilo (sodba Sodišča z dne 13. februarja 1979 v zadevi Hoffmann-La Roche proti Komisiji, 85/76, Recueil, str. 461, točka 39).

276 Obstoj prevladujočega položaja na splošno izhaja iz združitve več dejavnikov, ki posamezno ne bi bili nujno odločilni (zgoraj v točki 249 navedena sodba United Brands in United Brands Continentaal proti Komisiji, točka 66). Pri ugotavljanju obstoja prevladujočega položaja na zadevnem trgu je treba najprej proučiti njegovo strukturo in nato konkurenčne razmere na navedenem trgu (glej v tem smislu zgoraj v točki 249 navedeno sodbo United Brands in United Brands Continentaal proti Komisiji, točka 67).

277 Zelo veliki tržni deleži sami po sebi, razen v izjemnih okoliščinah, dokazujejo obstoj prevladujočega položaja. Podjetje, ki ima zelo velik tržni delež in ga nekaj časa ohranja z obsegom proizvodnje in prodaje svoje ponudbe – ne da bi se bila podjetja s precej manjšim tržnim deležem sposobna hitro odzvati na povpraševanje tistih, ki bi želeli prekiniti sodelovanje s podjetjem, ki ima največjega – ima namreč zaradi tega deleža moč, zaradi katere si ga morajo drugi izbrati za trgovinskega partnerja in ki mu samo zaradi tega vsaj v relativno dolgih obdobjih omogoča svobodo delovanja, ki je značilna za prevladujoči položaj (zgoraj v točki 275 navedena sodba Hoffmann-La Roche proti Komisiji, točka 41, in sodba Splošnega sodišča z dne 23. oktobra 2003 v zadevi Van den Bergh Foods proti Komisiji, T-65/98, Recueil, str. II-4653, točka 154).

278 Od 70- do 80-odstotni tržni delež je torej sam po sebi jasen pokazatelj obstoja prevladujočega položaja (glej v tem smislu sodbi Splošnega sodišča z dne 12. decembra 1991 v zadevi Hilti proti Komisiji, T-30/89, Recueil, str. II-1439, točka 92, in z dne 30. septembra 2003 v združenih zadevah Atlantic Container Line in drugi proti Komisiji, T-191/98 in od T-212/98 do T-214/98, Recueil, str. II-3275, točka 907).

279 Tudi v skladu s sodno prakso Sodišča 50-odstotni tržni delež razen v izjemnih okoliščinah sam po sebi dokazuje obstoj prevladujočega položaja (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 3. julija 1991 v zadevi AKZO proti Komisiji, C-62/86, Recueil, str. I-3359, točka 60).

280 V obravnavanem primeru je Komisija v točki 137 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da je imela tožeča stranka „približno 70-odstotni tržni delež v zahodni Evropi“, in to „v vsem zadevnem obdobju“.

281 Tožeča stranka v tožbi ne zanika, da je njen tržni delež, ob predpostavki, da ima trg razsežnost Skupnosti, zelo velik. Tako navaja, da se je njen tržni delež, če je trg evropski, gibal med 60 in 70 %.

282 Tudi iz podatkov, ki jih je predložila tožeča stranka in jih Komisija ni izpodbijala, izhaja, da je leta 1988 med drugim obvladovala 52,5 % nemškega trga, 96,9 % avstrijskega trga, 82 % belgijskega trga, 99,6 % španskega trga, 54,9 % francoskega trga, 95 % italijanskega trga, 14,7 % nizozemskega trga in 100 % portugalskega trga.

283 Iz teh tržnih deležev je razvidno, da je imela tožeča stranka razen ob izjemnih okoliščinah tega primera prevladujoči položaj tako na trgu Skupnosti kot na različnih nacionalnih trgih, na katerih naj bi storila očitane kršitve člena 82 ES, če bi moral biti geografski trg tako opredeljen.

284 Komisija se v točki 138 obrazložitve izpodbijane odločbe sklicuje na različna dejstva, ki dopolnjujejo njeno proučitev tržnih deležev tožeče stranke in kažejo na obstoj njenega prevladujočega položaja.

285 Ker se ta dejstva po definiciji ne morejo navezovati na izjemne okoliščine, na podlagi katerih bi lahko ugotovili, da tožeča stranka nima prevladujočega položaja, ni treba proučiti očitkov tožeče stranke v zvezi z njimi.

286 Sicer pa tožeča stranka navaja tri trditve, ki jih je treba analizirati, da bi lahko ugotovili, ali so v obravnavanem primeru obstajale take izjemne okoliščine v smislu sodne prakse Sodišča.

287 Prvič, tožeča stranka se sklicuje na velik konkurenčni pritisk podjetij iz in zunaj Skupnosti.

288 V zvezi s tem je treba najprej navesti, da obstoj določene konkurence ni nezdružljiv z obstojem prevladujočega položaja na zadevnem trgu.

289 Poleg tega je treba opozoriti, da tožeča stranka v zvezi s konkurenti iz Skupnosti ne navaja nobenega podrobnega dejstva v podporo svoji trditvi.

290 Iz številčnih podatkov, ki jih je tožeča stranka sama navedla v tožbi, vsekakor izhaja, da Komisija ni storila očitne napake pri presoji, s tem da je v točki 138 obrazložitve izpodbijane odločbe ugotovila, da ima tožeča stranka visok tržni delež v Beneluksu, Franciji in Nemčiji ter monopolni ali skoraj monopolni položaj v Italiji, Španiji in na Portugalskem.

291 V zvezi s konkurenti zunaj Skupnosti tožeča stranka trdi, da je uvoz iz Vzhodne Nemčije obsegal 8 % celotne prodaje v Zahodni Nemčiji, temu deležu pa Komisija ne oporeka. Vendar ne glede na to, ali ima geografski trg razsežnost Skupnosti ali nacionalno razsežnost, tak delež ne pomeni, da tožeča stranka ni imela prevladujočega položaja na zadevnem trgu.

292 V zvezi z ameriškim uvozom je v točki 31 obrazložitve izpodbijane odločbe navedeno, da so ameriški proizvajalci do leta 1990 v zahodno celinsko Evropo skupaj dobavili le 40.000 ton, in to skoraj v celoti v okviru postopka aktivnega oplemenitenja.

293 Kot upravičeno poudarja Komisija, pa bi ta količina tudi ob predpostavki, da je bila dosežena v enem letu, obsegala le približno 0,07 % skupne porabe natrijevega karbonata

v Skupnosti, ki je leta 1989 znašala približno 5,5 milijona ton. Takega tržnega deleža ni mogoče šteti za znatnega.

294 In nazadnje, trditev tožeče stranke, da so njene stranke zagrozile z uporabo postopka aktivnega oplemenitenja, da bi se oskrbovale pri ameriških in vzhodnoevropskih proizvajalcih, ni podprta z dokazi. Ta trditev je vsekakor brezpredmetna, saj samo dejstvo, da so stranke uporabile tako grožnjo, ne more biti izjemna okoliščina, ki bi izključevala prevladujoči položaj.

295 Drugič, tožeča stranka se sklicuje na možnost zamenjave natrijevega karbonata s kavstično sodo in steklenim prahom, kar je po njenem mnenju povzročilo konkurenčni pritisk pri njenih odnosih s strankami.

296 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je Komisija v točkah od 139 do 145 obrazložitve izpodbijane odločbe natančno proučila stopnjo morebitne zamenljivosti natrijevega karbonata s kavstično sodo in ugotovila, da možnosti zamenjave v praksi bistveno ne ogrožajo moči tožeče stranke na trgu. Tožeča stranka v tožbi ne navaja nobenega dejstva, ki bi lahko to ugotovitev omajalo.

297 Komisija je v zvezi s steklenim prahom v točki 144 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da bi se lahko potrebe stranke po natrijevem karbonatu za proizvodnjo votlega stekla z uporabo steklenega prahu zmanjšale za največ 15 %. Tožeča stranka te številke ne izpodbija. Komisija je dopustila tudi možnost, da bi uporaba steklenega prahu zmanjšala odvisnost strank od dobaviteljev sode na splošno, ne da bi se zmanjšala zmožnost močnega proizvajalca sode, da izključi majhne proizvajalce. Zato je treba ugotoviti, da je Komisija v nasprotju s trditvami tožeče stranke upoštevala možnost, da se natrijev karbonat zamenja s steklenim prahom.

298 Tožeča stranka v teh okoliščinah ni dokazala, da je Komisija storila očitno napako pri presoji, ker je sklepala, da možnosti zamenjave bistveno ne ogrožajo tržne moči tožeče stranke.

299 Tretjič, tožeča stranka trdi, da bi morala Komisija upoštevati konkurenčni pritisk strank.

300 Vendar iz podatkov, ki jih je tožeča stranka sama predložila in jih je Komisija potrdila, izhaja, da je v času spornega dejanskega stanja skupna proizvodnja tožeče stranke v Evropi znašala 3,7 milijona ton, njena skupna prodaja v Evropi pa je dosegla 3,1 milijona ton.

301 Komisija je v točki 42 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da je bila glavna stranka tožeče stranke skupina Saint-Gobain, s katero je v različnih državah članicah sklenila pogodbe za nedoločen čas, ki so se nanašale na prodajo več kot 500.000 ton letno v zahodni Evropi.

302 Torej delež prodaje tožeče stranke skupini Saint-Gobain, njeni največji stranki, obsega približno 14 % njene proizvodnje in 16 % njene prodaje v Evropi.

303 Tudi če bi Komisija morala upoštevati merilo izravnalne moči strank tožeče stranke, navedena odstotka torej kažeta, da niti skupina Saint-Gobain niti nobena druga njena stranka ne bi mogli izravnati njene tržne moči.

304 Skratka, na podlagi trditev, ki jih je navedla tožeča stranka, ni mogoče priznati obstoja izjemnih okoliščin, s katerimi bi bilo mogoče ovreči ugotovitev, da je imela prevladujoči položaj na zadevnem trgu.

305 Zato je treba četrti tožbeni razlog zavrniti.

Peti tožbeni razlog: neobstoj zlorabe prevladujočega položaja

306 Peti tožbeni razlog je razdeljen na pet delov, ki se nanašajo na rabate na mejno količino, „skupinski“ rabat za skupino Saint-Gobain, sporazume o izključni dobavi, konkurenčne klavzule in diskriminatornost ravnanj, očitanih tožeči stranki.

Prvi del: rabati na mejno količino

– Trditve strank

307 Tožeča stranka trdi, da ni uvedla splošne politike zvestobe. V zvezi s tem naj bi se strateške zabeležke iz točk od 53 do 55 obrazložitve izpodbijane odločbe nanašale na cilj dajanja prednosti strankam, ki sprejmejo dolgoročnejše zaveze, kar naj bi bilo gospodarsko upravičeno. Cilj naj bi bil poplačati gospodarsko ugodnost, ki jo je tožeča stranka pridobila z zagotovitvijo uporabe njenih proizvodnih zmogljivosti za omejeno, vendar zagotovljeno, največ dveletno obdobje, ki ga je Komisija leta 1981 izrecno dopustila.

308 Dejstvo, da so se dodeljeni rabati nanašali na mejno količino, naj bi upravičevala struktura stroškov, značilna za proizvodnjo natrijevega karbonata. Spremenljivi stroški naj bi namreč predstavljali zelo majhen del vseh stroškov. Med pogajanji in določitvijo prodajne cene natrijevega karbonata na začetku leta naj bi se upoštevali vsi skupni stroški, razdeljeni glede na količine, k prevzemu katerih so se njene stranke zavezale. Kar zadeva dodatne količine, ki so jih stranke morda nabavile med izvajanjem pogodbe, tožeča stranka opozarja, da je imela večji manevrski prostor pri določanju cene in popusta za zadevno stranko, saj so bili fiksni stroški že pokriti s fiksnimi količinami.

309 Natančneje, tožeča stranka trdi, da je Komisija napačno presodila učinke domnevnih popustov za zvestobo, ki jih je nemška nacionalna direkcija odobrila svojim nemškim strankam. Nepravilno naj bi namreč menila, da ji drugi proizvajalci natrijevega karbonata konkurirajo samo glede mejnih količin. Po trditvah tožeče stranke bi lahko njeni konkurenti, ki so želeli prodajati njenim strankam, deležnim popustov na mejne količine, predlagali, da jim dobavijo količine, ki presegajo mejne količine, ali celo vse potrebne količine, kar bi jim omogočilo, da ponudijo konkurenčne povprečne cene. Sicer pa naj Komisija ne bi proučila proizvodnih zmogljivosti njenih konkurentov in njihove tedanje strukture stroškov.

310 Tožeča stranka še meni, da je trajanje pogodb, ki je bilo omejeno na dve leti, njenim konkurentom omogočalo izpodbijanje njenega položaja na kratki rok. Glede na pogajalsko moč strank naj bi te med pogodbenim obdobjem lahko izpodbijale celo svojo „količinsko zavezo“.

311 Zato naj bi bil sistem rabatov, uveden v obravnavanem primeru, v skladu s sodno prakso Sodišča, ki dovoljuje sisteme rabatov, če so ti upravičeni zaradi gospodarske protivrednosti.

312 Tožeča stranka se poleg tega sklicuje na Uredbo Komisije (ES) št. 823/95 z dne 10. aprila 1995 o uvedbi začasne protidampinške dajatve na uvoz dinatrijevega karbonata s poreklom iz Združenih držav Amerike (UL L 83, str. 8), na podlagi katere sklepa, da je bil učinek sistema rabatov na presežni del v Evropi zelo majhen, saj se je ta sistem uporabljal izključno za majhne količine na točno določenih trgih.

313 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

314 V skladu z ustaljeno sodno prakso je pojem zlorabe objektiven pojem, ki se nanaša na ravnanja podjetja s prevladujočim položajem, ki lahko vplivajo na strukturo trga, na katerem je prav zaradi prisotnosti zadevnega podjetja raven konkurence že oslabljena, in ki lahko – zaradi uporabe postopkov, drugačnih od tistih, ki urejajo normalno konkurenco med proizvodi ali storitvami na podlagi storitev gospodarskih subjektov – ovirajo ohranitev ravni konkurence, ki še obstaja na trgu, ali razvoj te konkurence (zgoraj v točki 275 navedena sodba Hoffmann-La Roche proti Komisiji, točka 91, in sodba Splošnega sodišča z dne 14. decembra 2005 v zadevi General Electric proti Komisiji, T-210/01, ZOdl., str. II-5575, točka 549).

315 Čeprav ugotovitev obstoja prevladujočega položaja sama po sebi ne pomeni nobenega očitka zoper zadevno podjetje, ima to vseeno, ne glede na vzroke za tak položaj, posebno odgovornost, da s svojim ravnanjem ne ogroža učinkovite in neizkrivljene konkurence na skupnem trgu (sodba Sodišča z dne 9. novembra 1983 v zadevi Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin proti Komisiji, 322/81, Recueil, str. 3461, točka 57, in zgoraj v točki 250 navedena sodba Microsoft proti Komisiji, točka 229). Iz tega izhaja tudi, da čeprav podjetju zaradi njegovega prevladujočega položaja ni mogoče odreči pravice do ohranjanja njegovih poslovnih interesov, če so ti ogroženi, in mu je treba dati primerno možnost, da izvede dejanja, za katera meni, da so primerna za ohranitev teh interesov, pa takega ravnanja ni mogoče dopustiti, če je njegov namen zlasti okrepitev tega prevladujočega položaja in njegova zloraba (zgoraj v točki 249 navedena sodba

United Brands in United Brands Continentaal proti Komisiji, točka 189, in sodba Splošnega sodišča z dne 30. septembra 2003 v zadevi Michelin proti Komisiji, T-203/01, Recueil, str. II-4071, točka 55).

316 Natančneje, glede rabatov, ki jih dodeli podjetje s prevladujočim položajem, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je rabat za zvestobo, dodeljen v zameno za zavezo stranke, da se bo oskrbovala izključno ali skoraj izključno pri podjetju s prevladujočim položajem, v nasprotju s členom 82 ES. Namen takega rabata je namreč z dodelitvijo finančnih ugodnosti preprečiti, da bi se stranke oskrbovale pri konkurenčnih proizvajalcih (sodba Sodišča z dne 16. decembra 1975 v združenih zadevah Suiker Unie in drugi proti Komisiji, od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 in 114/73, Recueil, str. 1663, točka 518, in zgoraj v točki 315 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 56).

317 Šteje se, da je sistem rabatov, ki povzroča zapiranje trga, v nasprotju s členom 82 ES, če ga uporablja podjetje s prevladujočim položajem. Sodišče je zato presodilo, da je popust, povezan z uresničitvijo nabavnega cilja, v nasprotju s členom 82 ES (zgoraj v točki 315 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 57).

318 Za sisteme količinskih rabatov, ki so vezani izključno na obseg nabav pri podjetju s prevladujočim položajem, se običajno šteje, da nimajo učinka zapiranja, prepovedanega s členom 82 ES. Če povečanje dobavljene količine pomeni manjši strošek za dobavitelja, ima ta namreč pravico, da to zmanjšanje prenese na svojo stranko, tako da ji ponudi ugodnejšo ceno. Za količinske rabate se torej šteje, da kažejo na večjo učinkovitost in ekonomijo obsega, ki ju je doseglo podjetje s prevladujočim položajem (zgoraj v točki 315 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 58).

319 Iz tega izhaja, da sistem rabatov, katerega stopnja odbitka se zvišuje glede na obseg nabave, ni v nasprotju s členom 82 ES, razen če je iz meril in pravil za dodelitev rabatov razvidno, da sistem ne temelji na upravičeni gospodarski protivrednosti, temveč je

njegov namen – po zgledu rabata za zvestobo in ciljnega rabata – preprečiti, da bi se stranke oskrbovale pri drugih konkurentih (zgoraj v točki 275 navedena sodba Hoffmann-La Roche proti Komisiji, točka 90, in zgoraj v točki 315 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 59).

320 Pri ugotavljanju, ali sistem količinskih rabatov pomeni zlorabo, je treba torej presoditi vse okoliščine, zlasti merila in pogoje za dodelitev rabatov, in proučiti, ali je njihov namen, da se z dodelitvijo ugodnosti, ki ne temelji na nobeni gospodarski protivrednosti, zaradi katere bi bila upravičena, kupcu odvzame ali bistveno omeji možnost izbire oskrbovalnih virov, konkurentom prepreči dostop do trga, uvedejo neenaki pogoj za primerljive posle z drugimi trgovinskimi partnerji ali z izkrivljanjem konkurence okrepi prevladujoči položaj (zgoraj v točki 275 navedena sodba Hoffmann-La Roche proti Komisiji, točka 90, in zgoraj v točki 315 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 60).

321 V obravnavanem primeru se Komisija v delu izpodbijane sodbe, v katerem je opisano ravnanje tožeče stranke, namenjeno izključitvi konkurence, v točkah od 53 do 55 obrazložitve izpodbijane odločbe najprej sklicuje na njeno poslovno strategijo po letu 1982.

322 Komisija se je v zvezi s tem oprla na dve strateški zabeležki iz leta 1988, iz katerih je razvidno, da je tožeča stranka skušala pridobiti zvestobo kupcev z dodeljevanjem pogodbenih popustov.

323 Komisija je nato v točkah od 56 do 80 obrazložitve izpodbijane odločbe proučila sistem popustov, ki ga je tožeča stranka uvedla v Nemčiji in Franciji.

324 Komisija je med drugim navedla:

„Družba Solvay je poleg običajnih popustov na osnovno količino večjim strankam po letu 1982 v Nemčiji dodeljevala dve dodatni obliki popustov:

– popust na mejno količino, tako imenovani ‘Spitzenrabatt’, ki je skoraj vedno znašal 20 % cene po ceniku,

– posebno letno plačilo s čeki (do 3,4 milijona [nemških mark] (DEM) v enem primeru), če se je stranka [pri] družbi Solvay oskrbovala z vsemi ali skoraj vsemi potrebnimi količinami.

[…]

Tako je v primeru družbe Vegla, ki je bila del skupine Saint-Gobain in glavna stranka družbe Solvay v Nemčiji, sistem popustov za leto 1989 deloval tako:

1. 10-odstotni popust na osnovno pogodbeno količino 85.000 ton;

2. 20-odstotni popust na ‚mejno‘ količino 43.000 ton;

3. ček za mejno količino v višini 3.349.000 DEM.

[…]

Sistem popustov je v večini primerov, kot v primeru družbe Vegla, utrjeval položaj družbe Solvay kot izključnega dobavitelja. Vendar je bil namenjen tudi ohranitvi prevladujočega deleža družbe Solvay, če je bila politika strank, da svojo dejavnost razdelijo med dva dobavitelja. Flachglas, druga največja stranka družbe Solvay v Nemčiji, je svoje dejavnosti na debelo v razmerju 70: 30 razdelila med družbi Solvay in M & W. Po letu 1983 so cenovni pogoji, ki jih je družba Solvay uporabila za družbo Flachglas, določali 8,5-odstotni količinski popust na vsako količino do 70.000 ton, 20 % za vsako mejno količino in ček v višini od 500.000 do 750.000 DEM. Ta dodatni popust s čekom je pomenil, da je dejanska cena za vsako mejno količino nad 70.000 tonami znašala (odvisno od količine) samo od 250 do 260 DEM za tono. Drugi dobavitelj bi izredno težko prevzel ‚glavni' del oskrbe, ki ga je zagotavljala družba Solvay in je bil (kot je razvidno iz samih dokumentov družbe Solvay) ‚zavarovan' s popusti. Čeprav bi lahko drugi dobavitelj izenačil obračunano ceno v višini 322,40 DEM (cena po ceniku minus 20 %), je bilo malo verjetno, da bi stranka tvegala izgubo znatnega čeka, katerega plačilo je bilo povsem očitno pogojeno z njeno nabavo količine, ki se je družbi Solvay zdela primerna poleg osnovne pogodbene količine. Dokumenti, pridobljeni od družbe Matthes & Weber, potrjujejo, da ni bilo mogoče, da bi ta družba posegla v delež dobav družbi Flachglas, ki ga je imela družba Solvay."

325 Tožeča stranka nikjer ne izpodbija dejstev, ki so se v zvezi z njo upoštevala glede sistema popustov, uvedenega v Franciji. Sklicuje se namreč samo na sistem, uveden v Nemčiji.

326 Zato je treba proučiti samo, ali je sistem popustov, ki ga je tožeča stranka uvedla v Nemčiji, pomenil sistem količinskih popustov, na podlagi katerega so bile stranke dobavitelja deležne ekonomije obsega, ki so jo pridobile s svojimi nabavnimi zavezami,

ali sistem rabatov za zvestobo, katerega namen je bil, da se z ugodnostjo, ki ni temeljila na nobeni gospodarski storitvi, zaradi katere bi bil upravičen, strankam tožeče stranke omeji izbira oskrbovalnih virov.

327 Tožeča stranka pri tem ne izpodbija obstoja in vsebine dveh strateških zabeležk iz leta 1988, temveč navaja, da je bil njun cilj dajati prednost strankam, ki so sprejele dolgoročno zavezo, kar je bilo gospodarsko upravičeno.

328 V skladu s sodno prakso je treba presoditi vse okoliščine, zlasti merila in pogoje za dodelitev rabatov.

329 Iz izpodbijane odločbe izhaja, da v nasprotju s količinskim rabatom, vezanim izključno na obseg nabav, stopnje popustov za osnovne in mejne količine niso bile progresivne, saj je sistem določal prehod s približno od 7- do 10-odstotne stopnje, ki se je uporabljala za prve, na 20-odstotno stopnjo za druge, ta znesek pa je dopolnila še uporaba posebnega plačila s čekom.

330 Poleg tega se je 20-odstotna stopnja začela uporabljati takoj, ko je stranka pri tožeči stranki naročila dodatne količine glede na pogodbeno določene, pri čemer njihov obseg v absolutnem smislu ni bil pomemben, kot je razvidno iz točke 160 obrazložitve izpodbijane odločbe.

331 Cene se torej niso zniževale postopoma glede na pogodbeno določene količine, temveč samo kadar so količine dosegle neki prag na ravni potrebnih količin, določenih med pogajanji o pogodbi. Vendar se mora ugodnost v sistemu količinskih rabatov glede na nabavljene količine odražati v ceni osnovne količine.

332 Kumulativna uporaba teh popustov je povzročila, da je bila cena na enoto, ponujena za mejne količine, precej nižja od povprečne cene, ki jo je stranka plačala za pogodbeno določene osnovne količine, kot Komisija poudarja v točkah 61 in 62 obrazložitve izpodbijane odločbe.

333 To je stranke spodbudilo, da so pri tožeči stranki nabavljale tudi količine, ki so presegle pogodbene količine, saj bi drugi dobavitelji te količine težko ponudili po cenah, ki bi bile konkurenčne cenam, ki jih je ponudila tožeča stranka (točke od 63 do 66 obrazložitve izpodbijane odločbe).

334 Poleg tega bi morala tožeča stranka v skladu z zgoraj v točki 315 navedeno sodbo Michelin proti Komisiji (točke od 107 do 109) dokazati, da je njen sistem rabatov objektivno gospodarsko upravičen. Vendar tožeča stranka v zvezi s tem ne navaja ničesar konkretnega. Navaja samo, da je šlo za poplačilo gospodarske ugodnosti, ki jo je pridobila z zagotovitvijo uporabe svojih proizvodnih zmogljivosti.

335 Taka trditev je presplošna in ne more biti utemeljitev, s katero bi lahko konkretno pojasnili izbiro uporabljenih stopenj rabatov.

336 Še več, dejstvo, da je bil uvedeni sistem rabatov namenjen pridobivanju zvestobe, je razvidno iz dokazne dokumentacije, proučene v točkah od 68 do 71 obrazložitve izpodbijane odločbe, ki je tožeča stranka ne izpodbija.

337 Poleg tega je pri protidampinških postopkih sklicevanje na Uredbo št. 823/95 brezpredmetno, saj je bila sprejeta v popolnoma drugačnem pravnem okviru.

338 In nazadnje, tudi če so se popusti uporabljali samo za majhne količine, iz sodne prakse izhaja, da je za ugotovitev kršitve člena 82 ES dovolj dokazati, da se z ravnanjem podjetja s prevladujočim položajem, ki kaže na zlorabo, skuša omejiti konkurenco ali, povedano drugače, da ravnanje ima ali bi lahko imelo tak učinek (zgoraj v točki 315 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 239).

339 V obravnavanem primeru to velja za sistem popustov na mejno količino, ki ga je tožeča stranka uvedla v Nemčiji.

340 Skratka, ugotoviti je treba, da tožeča stranka ni dokazala, da je Komisija napačno presodila, da je bil namen sistema rabatov, ki ga je tožeča stranka uvedla v Nemčiji, pridobiti zvestobo strank in bi lahko imel izključevalni učinek na konkurenco.

341 Zato je treba prvi del petega tožbenega razloga zavrniti.

Drugi del: „skupinski“ popust za skupino Saint-Gobain

– Trditve strank

342 Tožeča stranka trdi, da tajni sporazum, sklenjen s skupino Saint-Gobain, ni bil pogodba o izključni ali skoraj izključni dobavi, saj je dobavljala samo približno 67 % vseh potrebnih količin skupine Saint-Gobain v Evropi.

343 Tožeča stranka trdi, da so dobave potekale na nacionalni ravni zaradi razlogov, povezanih z gospodarsko stvarnostjo, in sicer v glavnem zaradi prevoznih stroškov. Poleg tega naj bi bil 1,5-odstotni popust dodeljen na količine, ki so jih dejansko nabavile domače hčerinske družbe, in sicer na zahtevo skupine Saint-Gobain. Šlo naj bi za dodaten količinski popust, ki je bil omejen na zmerno stopnjo, da bi se izognili vsakršni neskladnosti s skupnostnimi pravili o konkurenci.

344 Tožeča stranka dodaja, da ta popust ni bil izračunan na podlagi skupnega zneska nabav skupine. Pri vsaki od hčerinskih družb skupine Saint-Gobain naj bi bila osnova za popust ponujena prodajna cena, pomnožena s prodajo tej družbi. Zato naj bi bil popust omejen na nabave, v zvezi s katerimi so se hčerinske družbe skupine Saint-Gobain zavezale, daj jih bodo opravile neposredno pri različnih nacionalnih oddelkih tožeče stranke.

345 Tožeča stranka še opozarja, da je Komisija po sprejetju Odločbe 91/299 dopustila pogodbo, ki jo je s skupino Saint-Gobain sklenila leta 1994 in na podlagi katere so bile družbe skupine Saint-Gobain deležne posebej ugodnih pogojev pri dobavi natrijevega karbonata, glede na to, da je pogodba trajala tri leta in naj ne bi bila podaljšana.

346 In nazadnje, tožeča stranka trdi, da tajni sporazum, ki ga je sklenila s skupino Saint-Gobain, domačim hčerinskim družbam skupine Saint-Gobain ni preprečeval, da bi pri pogajanjih za ugodnejše pogodbene pogoje uporabile grožnjo ali celo razdrle pogodbo, kot v primeru družbe Saint-Gobain France.

347 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

348 Komisija je v točki 161 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da je bil namen tajnega sporazuma utrditi položaj tožeče stranke kot izključnega ali skoraj izključnega dobavitelja skupine Saint-Gobain v zahodni Evropi, razen v Franciji.

349 Ugotoviti je treba, da tožeča stranka ne izpodbija obstoja tega tajnega sporazuma,niti vsebine klavzule 4 navedenega sporazuma, ki je določala:

„Družba Solvay v okviru tega sporazuma skupini Saint-Gobain dodeli tudi dodatni 1,5-odstotni popust, izračunan na podlagi vseh količin natrijevega karbonata, ki jih je skupina Saint-Gobain v Evropi nabavila pri družbi Solvay."

350 Tožeča stranka trdi, da je ta popust pomenil dodaten količinski popust, dodeljen glede na nabave hčerinskih družb skupine Saint-Gobain pri njenih različnih nacionalnih oddelkih.

351 Komisija trdi, da 1,5-odstotni popust ni bil količinski rabat, saj je vsaka od hčerinskih družb skupine Saint-Gobain prejela popust, ki ni bil vezan izključno na količine, ki jih je nabavila sama, temveč je bil odvisen tudi od količin, ki so jih nabavile druge hčerinske družbe. Ker je bil ta popust, ki ni bil enak gospodarski ugodnosti, vezani na dobavljene količine, izračunan na podlagi rezultatov celotne skupine, sta bila torej njegov cilj in učinek pridobiti zaupanje celotne skupine, zato je pomenil rabat za zvestobo.

352 V zvezi s tem je iz samega besedila klavzule 4 tajnega sporazuma razvidno, da je bil popust izračunan na podlagi „vseh količin“ natrijevega karbonata, ki jih je skupina Saint-Gobain v Evropi nabavila pri tožeči stranki.

353 Tožeča stranka, ki jo je Splošno sodišče s pisnim vprašanjem v okviru ukrepov procesnega vodstva pozvalo k pojasnitvi trditev, je trdila samo, da popust ni bil – „kot bi bilo mogoče sklepati na podlagi sporazuma“ – izračunan ali dodeljen na podlagi seštevka vseh količin, ki jih je skupina Saint-Gobain v Evropi nabavila pri njej.

354 Ker ni utemeljenih ugotovitev, s katerimi bi bila dobesedna razlaga določbe 4 tajnega sporazuma omajana, je treba ugotoviti, da 1,5-odstotni popust, dodeljen ne glede na kakršne koli gospodarske ugodnosti v smislu učinkovitosti in ekonomije obsega, ki bi ju posamezna hčerinska družba skupine Saint-Gobain pridobila na podlagi izključno svojih nabav natrijevega karbonata, pomeni rabat za zvestobo.

355 Tožeča stranka še opozarja, da se je bilo zaradi zelo skromnega zneska popusta mogoče izogniti vsakršnemu protikonkurenčnemu učinku. V zvezi s tem je dovolj navesti, da že majhen znesek rabata za zvestobo vpliva na pogoje konkurence.

356 Glede dejstva, da je Komisija dopustila sklenitev pogodbe, na podlagi katere je bila skupina Saint-Gobain deležna posebej ugodnih pogojev, ki ji jih je odobrila tožeča stranka, je dovolj navesti, da je v dopisu Komisije, ki ga je predložila tožeča stranka, navedeno, da „uporabe člena [82] Pogodbe ni bilo mogoče izključiti“.

357 In nazadnje, tožeča stranka ni navedla ničesar v podporo trditvi, da tajni sporazum domačim hčerinskim družbam skupine Saint-Gobain ni preprečeval, da bi uporabile grožnjo pri pogajanjih za ugodnejše pogodbene pogoje ali kot v primeru družbe Saint-

Gobain France celo razdrle pogodbo. Ta trditev je vsekakor brezpredmetna, saj se ne nanaša na izjemno okoliščino, na podlagi katere bi lahko upravičili ravnanje, ki je bilo opredeljeno kot zloraba prevladujočega položaja.

358 Zato je treba ugotoviti, da je Komisija upravičeno menila, da je „skupinski“ popust za skupino Saint-Gobain v nasprotju s členom 82 ES.

359 Drugi del petega tožbenega razloga je zato treba zavrniti.

Tretji del: sporazumi o izključni dobavi

– Trditve strank

360 Tožeča stranka trdi, da je Komisija glede izrecnih sporazumov o izključni dobavi, sklenjenih z različnimi podjetji, iz različnih dokumentov nepravilno razbrala, da so se nekatere njene stranke strinjale ali morale strinjati, da bodo nabavljale izključno pri zadevnem nacionalnem oddelku.

361 V zvezi z dejansko izključno dobavo tožeča stranka opozarja, da iz spisa ni razvidno, da bi v pogodbi predpisala količine, ki jih je treba dobaviti, pri čemer bi se predhodno prepričala, da so te blizu skupnim potrebam stranke. Sicer pa naj bi bila določitev teh količin popolnoma upravičena glede na to, da stranke niso imele skladiščnih zmogljivosti, in glede na potrebo po redni in stalni dobavi natrijevega karbonata.

362 Tožeča stranka še trdi, da je Komisija ravnala protislovno. Po eni strani naj bi ji leta 1981 dovolila, da obstoječe pogodbe zamenja z največ dveletnimi pogodbami ali s pogodbami za nedoločen čas z dveletnim odpovednim rokom. Po drugi strani pa naj bi zdaj menila, da je tako trajanje pretirano.

363 Nazadnje tožeča stranka trdi, da sta družbi Glaverbel in Saint-Gobain v zadevnem obdobju odpovedali svojo pogodbo z njo, kar zadeva Francijo.

364 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

365 V skladu z ustaljeno sodno prakso podjetje s prevladujočim položajem na trgu, ki kupce – tudi če to stori na njihovo zahtevo – z zavezo ali obljubo obveže, da bodo vse potrebne količine ali njihov velik del nabavljali izključno pri navedenem podjetju, zlorablja svoj prevladujoči položaj v smislu člena 82 ES, tako če je zadevna obveznost določena brez podrobnejšega opisa kot tudi če se sprejme zaradi odobritve rabata. Enako velja, če navedeno podjetje, ne da bi kupce formalno obvezalo, uporabi – bodisi v skladu s pogoji iz sporazumov, sklenjenih s temi kupci, bodisi enostransko – sistem rabatov za zvestobo, to je popuste, zaradi katerih mora stranka kupovati vse potrebne količine ali večino teh od podjetja s prevladujočim položajem, pa naj je obseg nakupov velik ali majhen (zgoraj v točki 275 navedena sodba Hoffmann-Laroche proti Komisiji, točka 89). Zaveze o izključni nabavi te vrste, v zameno za rabat ali dodelitev rabata za zvestobo ali pa ne, katerih namen je kupca spodbuditi k izključni nabavi pri podjetju s prevladujočim položajem, so nezdružljive s ciljem neizkrivljene konkurence na skupnem trgu, ker ne temeljijo na gospodarski storitvi, zaradi katere bi bila ta obveznost ali ugodnost upravičena, temveč je njihov namen kupcu odvzeti ali omejiti možnost

izbire oskrbovalnih virov in drugim proizvajalcem preprečiti dostop do trga (zgoraj v točki 275 navedena sodba Hoffmann-Laroche proti Komisiji, točka 90).

366 V obravnavanem primeru je Komisija v izpodbijani odločbi navedla obstoj izrecne in dejanske izključne dobave.

367 Komisija je v zvezi z družbami Vegla, Oberland Glas in Owens Corning v točki 170 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da se je izrecno razumelo, da se stranka z vsemi potrebnimi količinami oskrbuje pri tožeči stranki. V zvezi s tem se opira na dokazno dokumentacijo, podrobno navedeno v prvem delu izpodbijane odločbe (točke od 92 do 97 in 110 obrazložitve).

368 Komisija je na podlagi pisnega vprašanja Splošnega sodišča navedla referenčne številke dokumentov iz spisa, na katere je oprla svojo ugotovitev o obstoju izrecne izključne dobave.

369 Tožeča stranka ne prereka obstoja teh dokumentov, vendar trdi, da jih je Komisija napačno razlagala.

370 Kar zadeva družbo Vegla, tožeča stranka priznava, da „brez dvoma drži, da je nemška hčerinska družba tožeče stranke (DSW) to pogodbo včasih razlagala v smislu izključnosti“. Vendar navaja, da je družba DSW ni vedno razlagala enako, ne da bi to trditev podprla z dejstvi ali dokazi.

371 Kar zadeva družbo Oberland Glas, tožeča stranka trdi, da je šlo za „osamljen primer“, ne da bi izpodbijala njegov obstoj.

372 Glede družbe Owens Corning tožeča stranka priznava obstoj predlogov, ki so jih podali nekateri njeni nacionalni oddelki. V svojo obrambo trdi samo, da iz zadevnih dokumentov ni razvidno, da bi bile te ponudbe ali zaveze o izključni dobavi sprejete.

373 Iz vsega zgoraj navedenega je razvidno, da je lahko Komisija upravičeno menila, da je tožeča stranka sklenila izrecne pogodbe o izključni dobavi.

374 Komisija je v zvezi z dejansko izključnostjo v točki 171 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da je, razen v primerih izrecne izključnosti, pogodbena količina iz glavne pogodbe za nedoločen čas z dveletnim odpovednim rokom ustrezala vsem potrebnim količinam stranke, vendar z nekim, po navadi približno 15-odstotnim, odstopanjem, in da je stranka tožeči stranki na začetku vsakega leta sporočila natančen obseg potrebnih količin v tem razponu.

375 Najprej je treba opozoriti, da dejstvo, da je bila izključna dobava uvedena na zahtevo stranke, v skladu s sodno prakso iz točke 365 zgoraj ni upoštevno. Zato je treba zavrniti trditev tožeče stranke, da so količine določile njene stranke glede na lastne želje.

376 Dalje je treba navesti, da tožeča stranka ne izpodbija ugotovitev iz izpodbijane odločbe, ki se nanašajo na sporazume o izključni dobavi, sklenjene z družbami BSN, Verlipack in Verreries d'Albi.

377 Kot še opozarja Komisija, je v dopisu družbe Saint-Roch Komisiji z dne 21. decembra 1989, ki je vključen v spis, navedeno, da je tožeča stranka dobavila 100 % količin, ki jih je družba Saint-Roch nabavila med letoma 1982 in 1987 ter nato leta 1989, in skoraj vse količine, dobavljene leta 1988. Zato je treba ugotoviti, da je imela družba Solvay v resnici dejansko izključno pravico do dobave družbi Saint-Roch.

378 Komisija se sklicuje tudi na dopis, ki ji ga je družba Glaverbel poslala 18. decembra 1989 in je prav tako vključen v spis ter potrjuje, da se je, razen iz Vzhodne Nemčije, v celoti oskrbovala pri tožeči stranki.

379 Iz navedenega izhaja, da je tožeča stranka na zadevnem trgu vsaj dvema od podjetij, navedenih v izpodbijani odločbi, dobavljala vse potrebne količine, in sicer družbama Saint-Roch in Glaverbel.

380 Zato je treba ugotoviti, da je Komisija pravilno menila, da je tožeča stranka sklenila izrecne sporazume o izključni dobavi in da so obstajale dejanske izključne pravice.

381 Kar zadeva trditev tožeče stranke o protislovnem ravnanju Komisije iz točk 192 in 193 obrazložitve izpodbijane odločbe izhaja, da je Komisija po strinjanju z dveletnim odpovednim rokom v primeru pogodb za nedoločen čas tožeči stranki naložila globo samo za popuste za zvestobo in „neuradne sporazume o izključni dobavi“. Zato je treba ugotoviti, da trditev tožeče stranke nima dejanske podlage.

382 In nazadnje, trditev tožeče stranke, da sta družbi Glaverbel in Saint-Gobain odpovedali svoji pogodbi z njo, kar zadeva Francijo, ne samo da ni utemeljena, ampak v ničemer ne vpliva na nezakonitost sporazumov o izključni dobavi.

383 Zato je treba tretji del petega tožbenega razloga zavrniti.

Četrti del: konkurenčne klavzule

– Trditve strank

384 Tožeča stranka navaja, da so bile konkurenčne klavzule iz njenih spornih pogodb popravljene v skladu s pripombami Komisije.

385 Poleg tega naj bi Komisija v točki 177 obrazložitve izpodbijane odločbe zaščitne klavzule iz nekaterih pogodb neupravičeno primerjala s konkurenčnimi klavzulami. Iz točke 123 obrazložitve izpodbijane odločbe naj bi namreč izhajalo, da po mnenju Komisije te klavzule same po sebi niso sporne, vendar čeprav bi se lahko stranka na podlagi zaščitnih klavzul sklicevala na ponudbe konkurentov, da bi znižala ceno, ki bi jo morala plačati tožeči stranki, je malo verjetno, da bi konkurent dejansko pridobil in ohranil delež pri dobavi.

386 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

387 Komisija v točkah od 112 do 122 obrazložitve izpodbijane odločbe navaja podrobna dejstva o konkurenčnih klavzulah iz pogodb, ki ji je sklenila tožeča stranka.

388 Tožeča stranka ne izpodbija obstoja teh konkurenčnih klavzul.

389 Trdi samo, da se je Komisija leta 1981 z njimi strinjala.

390 Vendar se Komisija v zvezi s tem leta 1981 ni strinjala s „konkurenčno klavzulo“ ali „angleško klavzulo“, ki se tožeči stranki v tej zadevi očita v točkah od 112 do 122 obrazložitve izpodbijane odločbe.

391 V zvezi s konkurenčnimi klavzulami je treba ugotoviti, da je Komisija v točki 177 obrazložitve izpodbijane odločbe razlikovala med „različnimi oblikami konkurenčnih klavzul“ in „drugimi podobnimi mehanizmi iz točk od 111 do 123“. Zato trditev tožeče stranke nima dejanske podlage. Poleg tega se bistveni element utemeljitve Komisije nanaša na konkurenčne klavzule v strogem pomenu besede.

392 Zato je treba četrti del petega tožbenega razloga zavrniti.

Peti del: diskriminatornost očitanih ravnanj

– Trditve strank

393 Po trditvah tožeče stranke očitek, da je ravnala diskriminatorno, ne temelji na nobenem dejstvu, ugotovljenem v izpodbijani odločbi. Edino sklicevanje na domnevno različno obravnavanje naj bi bilo v točki 160 obrazložitve izpodbijane odločbe, in sicer v delu, ki se nanaša na pravni opis popustov na mejno količino. Napačno naj bi bilo tudi, po eni strani, zatrjevati, da so hčerinske družbe skupine Saint-Gobain, med drugim Vegla, deležne ugodnejše obravnave, in, po drugi strani, da je družba Vegla obravnavana slabše kot družba PLM. Proizvajalci ravnega stekla, kot je družba Vegla, naj bi bili dejavni na drugem trgu kot proizvajalci votlega stekla, kot je družba PLM.

394 Komisija naj bi vsekakor napačno presodila pomen cene natrijevega karbonata pri stroških steklarn. Čeprav je natrijev karbonat najpomembnejša surovina pri proizvodnji stekla, pa naj bi pomenil samo od 2 do 6 % povprečne prodajne cene stekla. Zato naj razlika v višini popusta na ceno natrijevega karbonata ne bi mogla bistveno vplivati na konkurenčni položaj zadevnih steklarn.

395 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

396 V skladu s sodno prakso Sodišča ima podjetje s prevladujočim položajem pravico, da svojim strankam dodeli količinske rabate, vezane izključno na obseg nabav pri njem. Vendar podrobna pravila za izračun teh rabatov ne smejo povzročiti, da se za poslovne partnerje uporabljajo neenaki pogoji za enakovredne storitve, kar je v nasprotju s členom 82, drugi odstavek, točka (c), ES. V zvezi s tem je treba navesti, da je bistvo sistema količinskih popustov, da so najpomembnejši kupci ali uporabniki nekega proizvoda ali storitve deležni nižjih povprečnih cen na enoto ali – z drugimi besedami – v povprečju večjih znižanj, kot se odobrijo manj pomembnim kupcem ali uporabnikom tega proizvoda ali storitve. Navesti je še treba, da se tudi ob linearnem zviševanju stopenj rabatov glede na količine z najvišjim rabatom povprečna stopnja znižanja zvišuje oziroma povprečna cena matematično najprej znižuje sorazmerno hitreje od povečevanja nabav in nato sorazmerno počasneje od povečevanja nabav, preden se ustali okrog najvišje stopnje rabata. Samo dejstvo, da sistem količinskih rabatov povzroči, da so nekatere stranke pri danih količinah deležne sorazmerno višje povprečne stopnje znižanja kot druge glede na razliko med njihovim obsegom nabav, je značilno za tovrstne sisteme, zato samo na podlagi tega dejstva ni mogoče sklepati, da je sistem diskriminatoren. Kadar pa sprožitveni pragovi za različne dele rabata, vezane na uporabljene stopnje, pomenijo, da so rabatov ali dodatnih rabatov deležni samo nekateri poslovni partnerji, pri čemer se jim dodeli gospodarska ugodnost, ki ni upravičena z obsegom dejavnosti, ki ga prispevajo, in morebitno ekonomijo obsega, katere uresničitev omogočajo dobavitelju v primerjavi z njihovimi konkurenti, sistem količinskih rabatov povzroči uporabo neenakih pogojev za enakovredne storitve. Če za to ni objektivnih dokazov, je lahko pokazatelj takega diskriminatornega obravnavanja visok sprožitveni prag sistema, ki lahko zadeva samo nekatere še posebej pomembne partnerje podjetja s prevladujočim položajem, ali nelinearno zviševanje stopenj rabata glede na količine (sodba Sodišča z dne 29. marca 2001 v zadevi Portugalska proti Komisiji, C-163/99, Recueil, str. I-2613, točke od 50 do 53).

397 Kot je bilo navedeno že med proučitvijo prvega dela petega tožbenega razloga, tožeča stranka v obravnavanem primeru ne izpodbija ugotovitev v zvezi s sistemom popustov, uvedenim v Franciji.

398 Vendar se pri sistemu rabatov, ki ga je uporabljala tožeča stranka, linearno zviševanje glede na količine ni upoštevalo niti med podjetji, ki so bila deležna takih rabatov. Iz izpodbijane odločbe je namreč razvidno, da sta bila zneska popustov, dodeljena družbama Durant in Perrier, različna (točki 75 in 76).

399 Očitek glede obstoja diskriminatornih ravnanj je zato že zaradi tega – v nasprotju s trditvami tožeče stranke – temeljil na dejstvih, ugotovljenih v izpodbijani odločbi.

400 V zvezi s trditvijo tožeče stranke o obstoju različnega trga za proizvajalce votlega in ravnega stekla je treba opozoriti, da je zadevni trg trg natrijevega karbonata, in ne trg stekla. Zato pri strankah proizvajalcev natrijevega karbonata ni treba razlikovati med proizvajalci stekla.

401 Tožeča stranka se sklicuje tudi na nizke stroške natrijevega karbonata. Vendar ta trditev ni utemeljena in z njo ni mogoče izpodbijati diskriminatornosti ravnanj, očitanih tožeči stranki.

402 Zato je treba zavrniti peti del petega tožbenega razloga in posledično peti tožbeni razlog v celoti.

Šesti tožbeni razlog: kršitev pravice do vpogleda v spis

403 Šesti tožbeni razlog je v bistvu razdeljen na tri dele, v okviru katerih se trdi, da ni bil omogočen vpogled v obremenilne dokumente, da so bili med dokumenti iz spisa, proučenimi v okviru ukrepov procesnega vodstva, dokumenti, ki bi koristili obrambi, in da tožeča stranka ni imela celovitega vpogleda v spis.

404 Najprej je treba opozoriti, da spoštovanje pravice do obrambe pomeni temeljno načelo prava Skupnosti in ga je treba upoštevati v vseh okoliščinah, zlasti v vsakem postopku, ki bi lahko pripeljal do sankcij, čeprav gre za upravni postopek. Na podlagi tega načela se zahteva, da je zadevnim podjetjem in združenjem podjetij v fazi upravnega postopka omogočeno, da primerno sporočijo svoje stališče o resničnosti in ustreznosti dejstev, očitkov in okoliščin, ki jih zatrjuje Komisija (zgoraj v točki 275 navedena sodba Hoffmann-La Roche proti Komisiji, točka 11, in sodba Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2006 v zadevi Avebe proti Komisiji, T-314/01, ZOdl., str. II-3085, točka 49).

405 Pravica do vpogleda v spis kot izraz načela spoštovanja pravice do obrambe pomeni, da mora Komisija zadevnemu podjetju dati možnost, da prouči vse dokumente v preiskovalnem spisu, ki so morda pomembni za njegovo obrambo. K temu spadajo obremenilni in razbremenilni dokumenti, razen poslovnih skrivnosti drugih podjetij, internih dokumentov Komisije in drugih zaupnih podatkov (sodba Sodišča z dne 7. januarja 2004 v združenih zadevah Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točka 68, in zgoraj v točki 88 navedena sodba Hoechst proti Komisiji, točka 145).

406 Glede obremenilnih dokazov mora zadevno podjetje dokazati, da bi bil rezultat, do katerega je prišla Komisija v odločbi, drugačen, če bi moral biti dokument, ki ni bil poslan in na katerega se je Komisija oprla pri obdolžitvi tega podjetja, izločen kot obremenilni dokaz. Glede razbremenilnih dokazov mora zadevno podjetje dokazati, da je lahko njihovo nerazkritje v njegovo škodo vplivalo na potek postopka in vsebino odločbe Komisije. Dovolj je, če dokaže, da bi lahko navedene razbremenilne dokumente uporabilo pri svoji obrambi, in sicer da bi se, če bi se nanje lahko oprlo v upravnem postopku, lahko sklicevalo na dokaze, ki ne bi bili skladni z ugotovitvami, do katerih je prišla Komisija, in bi lahko tako kakor koli vplivali na njeno presojo v poznejši odločbi, vsaj glede teže in trajanja njemu očitanega dejanja, ter s tem na višino globe. Možnost, da bi lahko nerazkrit dokument vplival na potek postopka in na vsebino odločbe Komisije, se lahko dokaže le po predhodni presoji nekaterih dokazov, ki kažejo, da bi bili lahko nerazkriti dokumenti – glede na te dokaze – tako pomembni, da jih ne bi smeli zanemariti (zgoraj v točki 405 navedena sodba Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, točke od 73 do 76, in zgoraj v točki 88 navedena sodba Hoechst proti Komisiji, točka 146).

407 Nazadnje, kršitev pravice do vpogleda v spis bi lahko povzročila popolno ali delno razglasitev ničnosti odločbe Komisije le, če bi nepravilni dostop do preiskovalnega spisa v upravnem postopku podjetju ali zadevnim podjetjem preprečeval, da se seznanijo z dokumenti, ki bi lahko bili koristni za njihovo obrambo, in bi bila tako kršena njihova pravica do obrambe. Tako bi bilo, če bi z razkritjem dokumenta obstajala možnost, pa čeprav majhna, da bi bil izid tega postopka drugačen, če bi se lahko zadevno podjetje nanj sklicevalo v upravnem postopku (glej v tem smislu zgoraj v točki 405 navedeno sodbo Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, točke od 73 do 76).

408 Ob upoštevanju teh ugotovitev je treba presoditi, ali je Komisija v tej zadevi spoštovala pravico do obrambe tožeče stranke.

Prvi del: dejstvo, da ni bil omogočen vpogled v obremenilne dokumente

– Trditve strank

409 Tožeča stranka trdi, da Komisija ne navaja, na kateri dokazni dokumentaciji temeljijo nekatere trditve proti njej, zlasti tiste iz točk 138 in 176 obrazložitve izpodbijane odločbe.

410 Tožeča stranka še trdi, da je treba trditve Komisije v zvezi z njo zavrniti, saj dokumenti, priloženi obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, ne vsebujejo ničesar za utemeljitev teh trditev.

411 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

412 V točki 138 obrazložitve izpodbijane odločbe je navedeno:

„Komisija je pri presoji tržne moči tožeče stranke v tej zadevi proučila vse pomembne gospodarske dejavnike, skupaj s temi elementi:

[…]

(ix) tradicionalno vlogo družbe Solvay kot podjetja s prevladujočim vplivom na cene;

(x) dejstvo, da so drugi proizvajalci iz Skupnosti družbo Solvay dojemali kot proizvajalko s prevladujočim položajem, in njihovo omahovanje, da bi ji agresivno konkurirali pri njenih tradicionalnih strankah.“

413 V zvezi s sklenitvijo sporazumov o izključni dobavi je v točki 176 obrazložitve še navedeno:

„Ker ni mogoče z gotovostjo predvideti, kakšen bo položaj čez dve leti, je imel dolg odpovedni rok precejšen odvračilni učinek, saj so stranke odlašale s prekinitvijo vezi z družbo Solvay. Vsaj nekatere od njih so menile, da ta dolg odpovedni rok pomeni oviro.“

414 Navesti je treba, da so te tri trditve splošne ugotovitve iz drugega dela izpodbijane odločbe, ki se nanaša na pravno presojo.

415 V zvezi s tem tožeča stranka ne pojasni, kako bi lahko te ugotovitve vplivale na ugotavljanje očitanih kršitev. Vendar je treba opozoriti, da mora glede obremenilnih dokazov zadevno podjetje dokazati, da bi bil rezultat, do katerega je prišla Komisija

v odločbi, drugačen, če bi moral biti dokument, ki ni bil poslan in na katerega se je Komisija oprla pri obdolžitvi tega podjetja, izločen kot obremenilni dokaz.

416 Zato je treba prvi del šestega tožbenega razloga zavrniti.

Drugi del: dejstvo, da so bili med dokumenti iz spisa, pregledanimi v okviru ukrepov procesnega vodstva, dokumenti, ki bi koristili obrambi

417 Iz sodne prakse izhaja, da pravica do vpogleda v spis kot izraz načela varstva pravice do obrambe pomeni, da mora Komisija zadevnemu podjetju dati možnost, da prouči vse dokumente v preiskovalnem spisu, ki so morda pomembni za njegovo obrambo. K temu spadajo obremenilni in razbremenilni dokumenti, razen poslovnih skrivnosti drugih podjetij, internih dokumentov Komisije in drugih zaupnih podatkov. Glede razbremenilnih dokazov mora zadevno podjetje dokazati, da je lahko njihovo nerazkritje v njegovo škodo vplivalo na potek postopka in na vsebino odločbe Komisije (glej zgoraj v točki 88 navedeno sodbo Hoechst proti Komisiji, točki 145 in 146 in navedena sodna praksa).

418 V obravnavanem primeru je tožeča stranka stališča predložila 15. julija 2005, po seznanitvi z dokumenti iz spisa.

419 Tožeča stranka trdi, da bi se lahko na podlagi vpogleda v te dokumente med upravnim postopkom sklicevala na trditve, ki bi koristile njeni obrambi, kar zadeva upoštevni geografski trg, trg zadevnega proizvoda, obstoj prevladujočega položaja in zlorabo prevladujočega položaja.

– Upoštevni geografski trg

420 Tožeča stranka trdi, da je iz proučenih dokumentov razvidno, da je vprašanje geografskega trga še posebej zapleteno. Po eni strani naj Komisija ne bi upoštevala pomena stroškov prevoza natrijevega karbonata, čeprav naj tuji proizvajalec zaradi teh stroškov lokalnemu proizvajalcu ne bi mogel konkurirati v naravnem ciljnem območju njegovega obrata. Po drugi strani naj bi stranke dajale prednost lokalnemu proizvajalcu, ki jim je jamčil stalnost dobave in zato večjo varnost oskrbe. Tožeča stranka se pri tem sklicuje na dokumente v zvezi z družbama Akzo in Rhône-Poulenc.

421 Tožeča stranka navaja, da če opredelitev upoštevnega geografskega trga iz izpodbijane odločbe ne ustreza stvarnosti, kot jo dojemajo njeni konkurenti, potem kaže, da upoštevnega geografskega trga ni mogoče opredeliti strogo glede na nacionalne meje. Za trg naj bi bile namreč značilne regionalne enote, katerih meje je težko natančno določiti. Vsekakor pa naj upoštevnega geografskega trga ne bi bilo mogoče določiti na podlagi nepopolne preiskave, ki jo je opravila Komisija.

422 To trditev je treba zavrniti.

423 V zvezi s pomenom stroškov prevoza natrijevega karbonata je treba navesti, da tožeča stranka ni dokazala, da je lahko nerazkritje dokumentov družb Akzo in Rhône-Poulenc v njeno škodo vplivalo na potek postopka in vsebino izpodbijane odločbe. Iz spisa namreč izhaja, da se je tožeča stranka tega dejstva dobro zavedala, saj je v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah navedla, da je natrijev karbonat proizvod, „ki ni posebej zapleten in torej ni posebej drag“ in da „so prevozni stroški za uporabnike torej pomemben dejavnik proizvodne cene“. Torej bi lahko to trditev navedla med upravnim postopkom, tudi če ni imela vpogleda v dokumente družb Akzo in Rhône-Poulenc.

424 Ugotoviti je še treba, da se je tožeča stranka dobro zavedala tudi dejstva, da so stranke dajale prednost lokalnim proizvajalcem, saj je 19. februarja 1981 svojim različnim nacionalnim oddelkom poslala dopis, v katerem jih je pozvala, naj svoje pogodbe o količinah s steklarsko industrijo spremenijo v skladu s pripombami Komisije. Zato se pri dokazovanju, da je lahko nerazkritje dokumentov družb Akzo in Rhône-Poulenc v njeno škodo vplivalo na potek postopka in vsebino izpodbijane odločbe, ne more sklicevati na dajanje prednosti lokalnim proizvajalcem.

425 Očitek tožeče stranke je zato treba zavrniti.

– Trg zadevnega proizvoda

426 Tožeča stranka trdi, da bi lahko na podlagi dokumentov, najdenih pri njenih konkurentih in strankah, izpodbijala analizo Komisije glede opredelitve trga zadevnega proizvoda. Proizvajalci natrijevega karbonata naj bi bili namreč zaradi kavstične sode večji del obdobja kršitve, ki se je upoštevalo v izpodbijani odločbi, pod konkurenčnim pritiskom.

427 V zvezi s tem je treba upoštevati, da bi lahko tožeča stranka, ki je bila v času dejanskega stanja največja proizvajalka natrijevega karbonata v Evropi, v presojo Komisiji predložila potrebne dokumente v zvezi z zamenjavo natrijevega karbonata s kavstično sodo. Iz točke 143 obrazložitve izpodbijane odločbe namreč izhaja, da je bila tožeča stranka tudi ena od največjih proizvajalcev kavstične sode.

428 Poleg tega z navedbami, ki jih je tožeča stranka podala po seznanitvi s spisom, ni mogoče ovreči analize Komisije v izpodbijani odločbi, saj je ta priznala, da obstaja neka zamenljivost med natrijevim karbonatom in kavstično sodo (točke od 139 do 143 obrazložitve).

429 Tožeča stranka zato ni dokazala, da bi lahko nerazkritje zadevnih dokumentov v njeno škodo vplivalo na potek postopka in vsebino izpodbijane odločbe.

430 Očitek tožeče stranke je zato treba zavrniti.

– Obstoj prevladujočega položaja

431 Tožeča stranka trdi, da proučitev dokumentov, zaseženih pri njenih konkurentih, posebej pri družbah Rhône-Poulenc in Akzo, potrjuje, da Komisija ni proučila dveh bistvenih elementov, in sicer dejanske zmožnosti drugih proizvajalcev s celine, da ji konkurirajo, in izravnalne moči strank. Poleg tega naj Komisija ne bi upoštevala pravega pomena konkurenčnega pritiska, ki ga je povzročil uvoz iz vzhodne Evrope in Združenih držav. To naj bi pomenilo, da ni dokazano, da je imela prevladujoči položaj na območjih, na katerih se ji očitajo protikonkurenčna ravnanja.

432 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je tožeča stranka te trditve navedla že v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Navedla je zlasti:

„Ne samo, da družba [Solvay] na trgu ne more delovati neodvisno od konkurence, zlasti konkurence vzhodnoevropskih in ameriških proizvajalcev, temveč obstaja tudi in predvsem odvisnost od strank ali vsaj vzajemna odvisnost.“

433 V zvezi s tem je tožeča stranka Komisiji med upravnim postopkom predložila različne dokumente.

434 V teh okoliščinah je treba navesti, da iz stališč tožeče stranke po seznanitvi s spisom ni razvidno, kako bi lahko različni dokumenti, na katere se sklicuje in ki sta jih med drugim predložili družbi Akzo in Rhône-Poulenc, koristili njeni obrambi.

435 Zato je treba očitek tožeče stranke zavrniti.

– Zloraba prevladujočega položaja

436 Tožeča stranka trdi, da dokumenti, najdeni pri njenih konkurentih, dokazujejo, da so se v izpodbijani odločbi „pomanjkljivo“ analizirala očitana ji „izključevalna ravnanja“. Ta naj namreč ne bi imela niti cilja niti učinka, ki se jim pripisujeta v izpodbijani odločbi.

Obrata družb Rhône-Poulenc in Akzo naj bi večji del zadevnega obdobja delovala s polno zmogljivostjo. Tožeča stranka še opozarja, da se ni polastila vseh prodajnih priložnosti konkurentov.

437 Kot navaja tožeča stranka, je tudi študija družbe Akzo o neposrednih proizvodnih stroških različnih obratov pokazala, da ima po pokritju fiksnih stroškov zakonit gospodarski interes za dodelitev popustov na mejno količino. Poleg tega naj bi bilo dodeljevanje popustov na mejno količino običajna praksa na trgu.

438 Vendar je treba, prvič, opozoriti, da je Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah navedla, da se je „v začetku 80. let povpraševanje po sodi v razvitih državah zmanjšalo, v glavnem zaradi gospodarske recesije, recikliranja stekla in nadomeščanja steklene embalaže s plastično in/ali aluminijasto embalažo“, da je bilo „v zadnjih letih opaziti precejšnjo oživitev povpraševanja v svetu in je bilo mogoče prodati celotno proizvodnjo sode“ ter da so „proizvodni obrati [tedaj delovali] s polno zmogljivostjo“.

439 Komisija je v točki 17 obrazložitve izpodbijane odločbe še navedla, da so proizvodni obrati leta 1990 delali s polno zmogljivostjo.

440 Komisija je bila torej s tem dejanskim stanjem seznanjena med upravnim postopkom, pa tudi ko je v točki 191 obrazložitve izpodbijane odločbe menila, da se je tožeča stranka „za dolgo obdobje polastila vseh prodajnih priložnosti konkurentov“.

441 Tožeča stranka tako ni dokazala, da je nerazkritje dokumentov družb Akzo in Rhône-Poulenc v njeno škodo vplivalo na potek postopka in vsebino izpodbijane odločbe.

442 Drugič, kar zadeva gospodarski interes tožeče stranke za dodeljevanje popustov na mejno količino, je treba navesti, da bi lahko to trditev utemeljila med upravnim postopkom, in sicer z vidika lastnih stroškov, ne da bi se morala opreti na dokumente svojih konkurentov.

443 Sicer pa se je tožeča stranka na to trditev sklicevala v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ko je navedla, da so ti popusti ustrezali „ugodnosti za [družbo Solvay]“. Dodala je še:

„Pragovi, določeni za vsako stranko, so v resnici zgolj odsevali prag rentabilnosti proizvajalcev sode. Znano je namreč, da ko je ta prag dosežen s pokritjem fiksnih stroškov, se z vsako dodatno prodano tono ustvari vedno večji dobiček. Komisija, ki nosi dokazno breme, v zvezi s tem ni dokazala, da so bili sporni popusti, ki so bili neizpodbitno vezani na količine, tako visoki, da niso ustrezali nobeni točno določeni gospodarski ugodnosti za [družbo Solvay].“

444 Tretjič, glede popustov na mejno količino zadostuje navedba, da s trditvijo tožeče stranke, da so običajna praksa, ni mogoče dokazati, da so popusti na mejno količino, če jih dodeli podjetje s prevladujočim položajem, v skladu s členom 82 ES.

445 Očitek tožeče stranke je zato treba zavrniti.

446 Skratka, iz proučitve dokumentov, na katere se je tožeča stranka sklicevala po vpogledu v spis v okviru ukrepov procesnega vodstva, izhaja, da Komisija ni kršila pravice do obrambe. Zato je treba drugi del šestega tožbenega razloga zavrniti.

Tretji del: dejstvo, da tožeča stranka ni imela celovitega vpogleda v spis

– Trditve strank

447 Tožeča stranka v tožbi navaja, da ji ni nikoli uspelo pridobiti popolnega zaporednega seznama iz spisa Komisije. Poleg tega naj bi ji Komisija v upravnem postopku pred sprejetjem Odločbe 91/299 omogočila samo vpogled v obremenilne dokumente, ki so bili priloženi obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah. Glede na popis spisa, ki izhaja iz zgoraj v točki 35 navedene sodbe Solvay I, je bil tožeči stranki zavrnjen vpogled v vse „podspise“ o njenih konkurentih (družbe Rhône-Poulenc, CFK, Matthes & Weber, Akzo in ICI) in v približno deset spisov, ki so vsebovali odgovore na zahteve za informacije na podlagi člena 11 Uredbe št. 17 v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja, zlasti tiste, ki jih je Komisija naslovila na nekatere njene stranke. Tožeča stranka trdi, da tako ni mogla proučiti, ali ti spisi vsebujejo dejstva, ki bi koristila njeni obrambi, zlasti kar zadeva upoštevni geografski trg, obstoj prevladujočega položaja in zlorabo prevladujočega položaja. Ta vpogled v spis naj bi bil še toliko pomembnejši, ker so bili dokazi uničeni zaradi časa, ki je pretekel od nastanka očitanih dejstev.

448 Tožeča stranka v stališčih z dne 15. julija 2005, ki jih je predložila po seznanitvi s spisom v sodnem tajništvu Splošnega sodišča, meni, da ne more navesti, kako bi manjkajoči dokumenti v spisu koristili njeni obrambi. V zvezi s tem opozarja, prvič, da je Komisija izrecno priznala, da se je pet fasciklov izgubilo, in, drugič, da ne more jamčiti, da so

fascikli, ki jih še ima, popolni, saj dokumenti in zaporedni seznam niso oštevilčeni zaporedno. Iz tega sklepa, da je treba razglasiti ničnost izpodbijane odločbe v celoti, saj Splošno sodišče ni moglo preveriti njene zakonitosti.

449 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

– Presoja Splošnega sodišča

450 Najprej je treba poudariti, da Komisija med upravnim postopkom pred sprejetjem Odločbe 91/299 ni sestavila zaporednega seznama dokumentov v spisu in da je tožeči stranki poslala samo obremenilne dokumente, ki so bili priloženi obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah.

451 Komisija je v zvezi s tem na obravnavi navedla, da je v nekaterih zadevah praksa, da se zadevnim podjetjem pošlje obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki so mu zaradi obsežnosti spisa priloženi samo nekateri dokumenti, ta podjetja pa so nato pozvana, naj se v njenih prostorih na podlagi zaporednega seznama seznanijo z vsemi dostopnimi dokumenti. Kot navaja Komisija, pa se je poročevalec v zadevi, v kateri je bila sprejeta Odločba 91/299, odločil za „poenostavitev postopka“, saj je menil, da bi bila glede na to, da so bili vsi navedeni dokumenti poslani skupaj z obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah, seznanitev z njimi nepotrebna in da zato zaporedni seznam ni nujen.

452 Opozoriti je treba, da je Komisija na straneh 40 in 41 *Dvanajstega poročila o politiki konkurence* glede vpogleda v spis določila ta pravila:

„Komisija da podjetjem v postopku možnost seznanitve s spisom, ki jih zadeva. Podjetja se o vsebini spisa Komisije obvestijo tako, da se obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ali dopisu o zavrnitvi pritožbe priloži seznam vseh dokumentov iz spisa, skupaj z navedbo dokumentov ali njihovih delov, v katere imajo vpogled. Podjetja so pozvana, naj na kraju samem proučijo dostopne dokumente. Če želi podjetje proučiti samo nekatere od njih, mu lahko Komisija pošlje kopije. Komisija šteje, da so naslednji dokumenti zaupni in zato nedostopni nekemu podjetju: dokumenti ali deli dokumentov, ki vsebujejo poslovne skrivnosti drugih podjetij; notranji dokumenti Komisije, kot so sporočila, osnutki ali drugi delovni dokumenti; vse druge zaupne informacije, na primer tiste, na podlagi katerih je mogoče opredeliti pritožnike, ki ne želijo razkriti svoje identitete, in informacije, ki so bile Komisiji poslane ob upoštevanju njihove zaupnosti.“

453 Iz teh pravil izhaja, da bi morala Komisija med upravnim postopkom pred sprejetjem Odločbe 91/299 tožeči stranki omogočiti vpogled v vse obremenilne in razbremenilne dokumente, ki jih je zbrala med preiskavo, z izjemo poslovnih skrivnosti drugih podjetij, notranjih dokumentov Komisije in drugih zaupnih informacij (glej v tem smislu sodbi Splošnega sodišča z dne 17. decembra 1991 v zadevi Hercules Chemicals proti Komisiji, T-7/89, Recueil, str. II-1711, točke od 51 do 54, in z dne 18. decembra 1992 v združenih zadevah Cimenteries CBR in drugi proti Komisiji, od T-10/92 do T-12/92 in T-15/92, Recueil, str. II-2667, točke od 39 do 41).

454 Zato je treba ugotoviti, da se je Komisija v zadevi, v kateri je bila sprejeta Odločba 91/299, oddaljila od pravil, ki jih je določila leta 1982, saj ni sestavila zaporednega seznama dokumentov v spisu in tožeči stranki ni omogočila vpogleda v vse dokumente iz spisa.

455 Dalje je treba navesti, da je Komisija, potem ko je Splošno sodišče Odločbo 91/299 zaradi neoverovitve razglasilo za nično, menila, da ima pravico sprejeti izpodbijano odločbo brez ponovne sprožitve upravnega postopka.

456 Zato je treba ugotoviti, da Komisija pred sprejetjem izpodbijane odločbe tožeči stranki ni poslala vseh dokumentov iz spisa, do katerih je imela dostop, in je ni pozvala, naj se v njenih prostorih seznani z navedenimi dokumenti, tako da je bil upravni postopek glede tega nepravilen.

457 Vendar iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je pravica do obrambe kršena zaradi postopkovne nepravilnosti samo, če je ta konkretno vplivala na možnost zadevnega podjetja, da se brani (sodbi Splošnega sodišča z dne 8. julija 2004 v zadevi Mannesmannröhren-Werke proti Komisiji, T-44/00, ZOdl., str. II-2223, točka 55, in zgoraj v točki 314 navedena sodba General Electric proti Komisiji, točka 632).

458 Splošno sodišče je v teh okoliščinah v okviru pravnega sredstva, vloženega zoper izpodbijano odločbo, odredilo ukrepe procesnega vodstva za zagotovitev celovitega vpogleda v spis, da bi presodilo, ali je lahko to, da Komisija ni hotela razkriti dokumenta ali poslati listine, škodovalo obrambi tožeče stranke (glej v tem smislu zgoraj v točki 405 navedeno sodbo Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, točka 102).

459 V zvezi s tem je treba opozoriti, da taka proučitev, ki je omejena na sodno preverjanje navedenih tožbenih razlogov, niti glede na cilj niti glede na učinek ne nadomesti celovite preiskave zadeve v okviru upravnega postopka. Podjetja, ki je vložilo tožbo zoper odločbo Komisije, pozna seznanitev z nekaterimi dokumenti iz spisa ne vrne v položaj, v katerem bi bilo, če bi se lahko na iste dokumente oprlo pri predložitvi pisnih in ustnih stališč tej instituciji (glej zgoraj v točki 405 navedeno sodbo Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, točka 103 in navedena sodna praksa). Če je vpogled v spis zagotovljen na stopnji sodnega postopka, zadevnemu podjetju prav tako ni treba dokazati, da bi bila

vsebina odločbe Komisije drugačna, če bi imelo vpogled v dokumente, ki niso bili poslani, temveč samo da bi lahko navedeni dokumenti koristili njegovi obrambi (sodba Sodišča z dne 2. oktobra 2003 v zadevi Corus UK proti Komisiji, C-199/99 P, Recueil, str. I-11177, točka 128, in zgoraj v točki 55 navedena sodba Sodišča PVC II, točka 318).

460 V obravnavanem primeru je Komisija na zahtevo Splošnega sodišča predložila obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in dokumente iz prilog. Sestavila je tudi zaporedni seznam trenutnih dokumentov v spisu.

461 V zvezi s tem je treba, prvič, ugotoviti, da ni znana natančna vsebina prvotne sestave spisa. Komisija je v odgovor na pisno vprašanje Splošnega sodišča resda navedla, da je trenutna sestava spisa enaka sestavi prvotnega spisa. Po informacijah, ki jih je poslala Komisija, so ga torej sestavljali „podspisi“ s številkami od 1 do 71. Vendar je Komisija Splošno sodišče hkrati obvestila o obstoju neoštevilčenega „podspisa“ z oznako „Oberland Glas“.

462 Drugič, opozoriti je treba, da je Komisija izrecno priznala, da je izgubila pet „podspisov“, in sicer tiste s številkami od 66 do 70. Iz njenega dopisa z dne 15. marca 2005 namreč izhaja, da je tako sklepala na podlagi ugotovitve, da ima „podspise“ s številkami od 1 do 65 in da „podspis“ št. 71 vsebuje obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.

463 Komisija je v stališčih z dne 18. novembra 2005 navedla, da je „malo verjetno, da bi manjkajoči spisi vsebovali razbremenilne dokumente“. Ko je bila na obravnavi pozvana, naj pojasni pomen tega stavka, je navedla, da navedeni „podspisi“ „verjetno“ ne vsebujejo razbremenilnega dokumenta in da s „statističnega“ vidika ne bi mogli koristiti obrambi tožeče stranke.

464 Iz teh odgovorov izhaja, da Komisija ne more z gotovostjo opredeliti avtorja, vrste in vsebine vsakega dokumenta iz „podspisov“ št. od 66 do 70.

465 Preveriti je torej treba, ali je imela tožeča stranka možnost proučiti vse dokumente iz preiskovalnega spisa, ki bi bili lahko pomembni za njeno obrambo, in ali je bila v nasprotnem primeru kršitev pravice do vpogleda v spis tako velika, da je zaradi nje to postopkovno jamstvo izgubilo pomen. V skladu s sodno prakso je namreč vpogled v spis eno od postopkovnih jamstev za varstvo pravice do obrambe (zgoraj v točki 35 navedena sodba Solvay I, točka 59) in to, da Komisija med postopkom pred sprejetjem odločbe krši pravico do vpogleda v spis, je načeloma lahko razlog za razglasitev ničnosti te odločbe, če je bila kršena pravica do obrambe zadevnega podjetja (zgoraj v točki 459 navedena sodba Corus UK proti Komisiji, točka 127).

466 V zvezi s tem je treba proučiti, ali je bila kršena pravica do obrambe tožeče stranke v zvezi z očitki, ki so bili zoper njo navedeni v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah in v izpodbijani odločbi.

467 V skladu s sodno prakso je treba kršitev pravice do obrambe proučiti ob upoštevanju posebnih okoliščin posameznega primera, ker je odvisna predvsem od očitkov, ki jih je Komisija navedla pri ugotavljanju kršitve, očitane zadevnemu podjetju (zgoraj v točki 405 navedena sodba Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, točka 127). Na kratko je torej treba proučiti vsebinske očitke, ki jih je Komisija navedla v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah in v izpodbijani odločbi (zgoraj v točki 35 navedena sodba Solvay I, točka 60).

468 Obstoj kršitve pravice do obrambe je treba proučiti tudi ob upoštevanju konkretnih trditev, ki jih je zadevno podjetje navedlo zoper izpodbijano odločbo (glej v tem smislu zgoraj v točki 35 navedeno sodbo ICI II, točka 59).

469 V obravnavanem primeru je Splošno sodišče v okviru te tožbe proučilo trditve tožeče stranke in vsebinske očitke iz izpodbijane odločbe ter ugotovilo, da je treba vse tožbene razloge, na katere se je sklicevala tožeča stranka, zavrniti.

470 Glede obstoja prevladujočega položaja je treba navesti, da je Komisija ugotovitev, da je imela tožeča stranka prevladujoči položaj na zadevnem trgu, v glavnem oprla na tržni delež tožeče stranke. Vendar ni mogoče domnevati, da bi lahko tožeča stranka v manjkajočih „podspisih“ odkrila dokumente, na podlagi katerih bi lahko izpodbijala ugotovitev, da ima prevladujoči položaj na trgu natrijevega karbonata (glej v tem smislu zgoraj v točki 35 navedeno sodbo ICI II, točka 61). Poleg tega iz sodne prakse, navedene zgoraj v točki 277, izhaja, da zelo veliki tržni deleži sami po sebi, razen v izjemnih okoliščinah, dokazujejo obstoj prevladujočega položaja. Trditve tožeče stranke v zvezi z dejstvi, ki bi bila lahko izjemne okoliščine, so bodisi v nasprotju s številčnimi podatki iz tožbe, ki jih je navedla tožeča stranka, ali iz izpodbijane odločbe, ki jih tožeča stranka ni izpodbijala, bodisi so brezpredmetne. Nazadnje, tudi če bi taka dejstva obstajala in bi bila navedena v dokumentih iz manjkajočih „podspisov“, bi jih morala tožeča stranka glede na okoliščine tega primera poznati, zato njena pravica do obrambe v tej točki ni bila kršena.

471 V zvezi z opredelitvijo geografskega trga je treba opozoriti, da je bilo zgoraj v točki 259 ugotovljeno, da morebitna napaka Komisije v tej točki ne bi mogla odločilno vplivati na izid. To pomeni, da je izključeno, da bi lahko tožeča stranka v manjkajočih fasciklih našla dokumente, na podlagi katerih bi lahko izpodbijala ugotovitev o obstoju njenega prevladujočega položaja.

472 V zvezi z zlorabo prevladujočega položaja je treba najprej poudariti, da tožeča stranka ni nikoli izpodbijala ugotovitev o sistemu rabatov, uvedenem v Franciji.

473 Dalje je treba poudariti, da dejstvo, da je bil namen sistema rabatov, ki ga je uporabljala tožeča stranka, pridobivanje zvestobe, izhaja iz neposredne dokazne dokumentacije. Kadar se Komisija, kot v obravnavanem primeru, v izpodbijani odločbi pri ugotavljanju različnih kršitev opre samo na neposredno dokazno dokumentacijo, mora tožeča stranka navesti, kako bi bilo mogoče z drugimi dokazi izpodbijati dejstvo, da je bil uvedeni sistem rabatov namenjen pridobivanju zvestobe, ali vsaj, kako bi lahko neposredno dokazno dokumentacijo, ki ni bila izpodbijana, postavili v drugačno luč. Ob upoštevanju dokaznega sistema iz izpodbijane odločbe vpogled v manjkajoče „podspise“ nikakor ne bi mogel povzročiti drugačnega izida upravnega postopka, če so pogodbe, ki jih je sklenila tožeča stranka, namenjene pridobivanju zvestobe (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 15. marca 2000 v združenih zadevah Cimenteries CBR in drugi proti Komisiji, imenovano „Cement“, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 in T-104/95, Recueil, str. II-491, točki 263 in 264 in navedena sodna praksa).

474 V zvezi s „skupinskim“ popustom za družbo Saint-Gobain je treba opozoriti, da tožeča stranka ne izpodbija niti obstoja tajnega sporazuma niti vsebine klavzule 4 navedenega sporazuma (glej točko 349 zgoraj) in da iz samega besedila te določbe izhaja, da je bil popust izračunan na podlagi „vseh nabav“ natrijevega karbonata, ki jih je družba Saint-Gobain v Evropi opravila pri tožeči stranki (glej točko 352 zgoraj). V teh okoliščinah bi morala tožeča stranka navesti, kako bi bilo mogoče z drugimi dokazi izpodbijati vsebino tajnega sporazuma ali ga vsaj drugače prikazati.

475 V zvezi s trditvijo tožeče stranke, da tajni sporazum domačim hčerinskim družbam skupine Saint-Gobain ni preprečeval, da bi pri pogajanjih o ugodnejših pogodbenih pogojih uporabile grožnjo ali celo razdrle pogodbo, je bilo zgoraj v točki 357 ugotovljeno, da je brezpredmetna. Tudi če bi izgubljeni „podspisi“ vsebovali dokumente v podporo tej trditvi, to torej ne bi moglo koristiti obrambi tožeče stranke.

476 V zvezi z izrecnimi sporazumi o izključni dobavi je treba poudariti, da se je Komisija oprla na neposredno dokazno dokumentacijo in da tožeča stranka ni pojasnila, kako bi

bilo mogoče z dokumenti iz manjkajočih „podspisov“ izpodbijati obstoj sporazumov o izključni dobavi ali postaviti dokazno dokumentacijo v drugačno luč.

477 V zvezi z dejansko izključno dobavo je treba opozoriti, da glede sporazumov, sklenjenih z različnimi steklarnami, tožeča stranka ne izpodbija ugotovitev iz izpodbijane odločbe (glej točko 376 zgoraj).

478 V zvezi s konkurenčnimi klavzulami je treba opozoriti, da tožeča stranka ne izpodbija njihovega obstoja in da napačno trdi, da je Komisija leta 1981 take klavzule dopustila (glej točke od 388 do 390 zgoraj). V zvezi z zaščitnimi klavzulami je treba še opozoriti, da trditev tožeče stranke, da je Komisija te klavzule izenačila s konkurenčnimi klavzulami, nima dejanske podlage (glej točko 391 zgoraj).

479 Torej je mogoče izključiti, da bi tožeča stranka v manjkajočih „podspisih“ našla koristne elemente za svojo obrambo v teh točkah.

480 Nazadnje, trditve, s katerimi je skušala tožeča stranka zavrniti diskriminatornost očitanih ravnanj, so brezpredmetne.

481 Zato je treba ugotoviti, da ni bilo dokazano, da tožeča stranka ni imela možnosti proučiti vse dokumente iz preiskovalnega spisa, ki bi bili lahko pomembni za njeno obrambo. Tudi če tožeča stranka ni imela vpogleda v vse dokumente iz preiskovalnega spisa, ji ta okoliščina v obravnavanem primeru ni preprečila, da bi se branila pred vsebinskimi očitki, ki jih je Komisija navedla v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah in v izpodbijani odločbi.

482 Zato v okoliščinah obravnavanega primera ni treba razglasiti ničnosti izpodbijane odločbe, ker je pet „podspisov“, v katere tožeča stranka nikoli ni imela vpogleda, izginilo iz spisa. Zato je treba zavrniti tretji del šestega tožbenega razloga in posledično tudi šesti tožbeni razlog v celoti.

2. Predloga za razveljavitev ali znižanje globe

483 Predloga tožeče stranke za razveljavitev ali znižanje globe sta v bistvu razdeljena na pet tožbenih razlogov, ki se nanašajo, prvič, na napačno presojo teže kršitev, drugič, na napačno presojo trajanja kršitev, tretjič, na obstoj olajševalnih okoliščin, četrtič, na nesorazmernost globe in, petič, na potek časa.

Prvi tožbeni razlog: napačna presoja teže kršitev

Trditve strank

484 Tožeča stranka trdi, da mora Komisija upoštevati Smernice o načinu določanja glob, naloženih na podlagi člena 15(2) Uredbe št. 17 in člena 65(5) Pogodbe ESPJ (UL 1998, C 9, str. 3, v nadaljevanju: Smernice o načinu določanja glob). Ker pa je dejansko stanje v obravnavanem primeru nastalo pred njihovim sprejetjem, naj jih Komisiji načeloma ne bi bilo treba upoštevati, razen v dveh primerih: prvič, kadar so v navedenih smernicah povzeta načela, določena s prakso Komisije, in, drugič, kadar uvajajo milejšo politiko Komisije pri določanju zneska globe.

485 Tožeča stranka v zvezi z globo, ki ji je bila naložena z izpodbijano odločbo, navaja več trditev, s katerimi izpodbija njen znesek.

486 Prvič, tožeča stranka trdi, da se ni nikoli polastila vseh prodajnih priložnosti svojih konkurentov, saj je bil njen tržni delež na upoštevnih nacionalnih trgih precej nižji od 100 %. Poleg tega naj bi bile pogodbe z njenimi strankami največ dveletne, kar očitno ni dolga doba, kot naj bi Komisija priznala leta 1981. Poleg tega naj ne bi bilo dokazano, da so imela domnevna zlorabna ravnanja negativne posledice za potrošnike.

487 Drugič, glede tega, da se ji v izpodbijani odločbi očitajo kršitve člena 81 ES, tožeča stranka trdi, da Komisija ni upoštevala dejstva, da po razglasitvi ničnosti Odločbe 91/297 z zgoraj v točki 35 navedeno sodbo Solvay I ni bila sprejeta nobena nova odločba v zvezi s členom 81 ES.

488 Tretjič, tožeča stranka opozarja, da so nekateri njeni vodilni kadri, ki so bili opozorjeni na obveznost spoštovanja prava Skupnosti o konkurenci, menili, da so to storili z upoštevanjem navodil, ki so nastala na podlagi posvetovanj s Komisijo leta 1981. Poleg tega naj bi bila izpodbijana odločba v točkah 192 in 193 obrazložitve protislovna, saj naj bi Komisija po eni strani navedla, da je upoštevala samo popuste za zvestobo in neuradne sporazume o izključni dobavi, ker je lahko tožeča stranka upravičeno menila, da so bile konkurenčne klavzule, pogodbe o količini s približno 15-odstotno maržo in pogodbe za nedoločen čas z dveletnim odpovednim rokom leta 1981 dopuščene, po drugi strani pa naj bi Komisija menila, da te določbe v praksi še utrjujejo izključno pravico tožeče stranke.

489 Četrtič, tožeča stranka trdi, da predhodnih naložitev precejšnjih glob zaradi tajnega dogovarjanja v kemični industriji v njenem primeru ni mogoče šteti za oteževalno okoliščino. V skladu s Smernicami o načinu določanja glob naj bi se namreč pri

ponovitvi kršitvi domnevalo, da gre za kršitve iste vrste. Tožeča stranka pa opozarja, da je ni Komisija nikoli obsodila zaradi zlorabe prevladujočega položaja.

490 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

Presoja Splošnega sodišča

491 Najprej je treba opozoriti, da ima Splošno sodišče – kljub diskrecijski pravici Komisije pri določitvi zneska posamezne globe in čeprav tej ni treba uporabiti natančne matematične formule – na podlagi člena 17 Uredbe št. 17 neomejeno pristojnost v smislu člena 229 ES v okviru tožb zoper odločbe, s katerimi Komisija določi globo, in lahko naloženo globo prekliče, zniža ali zviša (sodbi Splošnega sodišča z dne 29. aprila 2004 v združenih zadevah Tokai Carbon in drugi proti Komisiji, T-236/01, T-239/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 in T-252/01, Recueil, str. II-1181, točka 165, in z dne 13. decembra 2006 v združenih zadevah FNCBV in drugi proti Komisiji, T-217/03 in T-245/03, ZOdl., str. II-4987, točka 358).

492 Prvič, v zvezi z uporabo Smernic o načinu določanja glob je treba opozoriti, da je lahko Komisija novo odločbo sprejela brez sprožitve novega upravnega postopka, saj je bila Odločba 91/299 razglašena za nično zaradi postopkovne napake.

493 Ker je vsebina izpodbijane odločbe skoraj enaka vsebini Odločbe 91/299 in ker obe temeljita na enakih razlogih, je treba pri določitvi zneska globe v izpodbijani odločbi upoštevati pravila, veljavna ob sprejetju Odločbe 91/299.

494 Komisija je namreč ponovila fazo postopka, v kateri je bila storjena postopkovna napaka, in brez ponovne proučitve primera z vidika pravil, ki niso veljala ob sprejetju Odločbe 91/299, sprejela novo odločbo. Sprejetje nove odločbe domnevno izključuje uporabo smernic, določenih po sprejetju prve odločbe.

495 Zato se Smernice o načinu določanja glob ne uporabljajo v obravnavanem primeru.

496 Drugič, poudariti je treba, da je Komisija kršitve, očitane tožeči stranki, in sicer popuste za zvestobo in neuradne sporazume o izključni dobavi, štela za „zelo resne“ (točke od 191 do 193 obrazložitve izpodbijane odločbe).

497 V zvezi s tem je treba spomniti, da je v skladu s sodno prakso znesek glob odvisen od okoliščin in teže kršitve, pri presoji teže kršitve za določitev zneska globe pa je treba upoštevati zlasti naravo omejevanja konkurence (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 23. februarja 1994 v združenih zadevah CB in Europay proti Komisiji, T-39/92 in T-40/92, Recueil, str. II-49, točka 143 in navedena sodna praksa).

498 Tako lahko Komisija pri presoji teže nekemu podjetju očitanih kršitev skupnostnih pravil o konkurenci za določitev zneska globe, ki bi bil z njo sorazmeren, upošteva posebej dolgo trajanje nekaterih kršitev, število in raznolikost kršitev, ki so se nanašale na vse ali skoraj vse proizvode zadevnega podjetja in izmed katerih so nekatere prizadele vse države članice, posebno težo kršitve v okviru načrtovane in usklajene strategije, katere namen je bil z različnimi ravnanji za izključitev konkurentov in s politiko pridobivanja zvestobe strank umetno ohraniti ali okrepiti prevladujoči položaj podjetja na trgih, na katerih je bila konkurenca že tako omejena, posebej škodljive učinke zlorabe na konkurenco in prednost, ki jo je podjetje pridobilo

s kršitvami (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 6. oktobra 1994 v zadevi Tetra Pak proti Komisiji, T-83/91, Recueil, str. II-755, točki 240 in 241).

499 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da je Komisija tožeči stranki očitana ravnanja upravičeno opredelila kot „zelo resna“.

500 Tožeča stranka je namreč s tem, da je svojim strankam dodeljevala popuste na mejno količino in z njimi sklepala sporazume o zvestobi, umetno ohranjala ali krepila svoj prevladujoči položaj na zadevnem trgu, na katerem je bila konkurenca že tako omejena.

501 Poleg tega na podlagi nobene od trditev tožeče stranke ni mogoče sklepati, da je Komisija napačno presodila težo kršitev.

502 Prvič, kar zadeva očitek, da se je tožeča stranka polastila vseh prodajnih priložnosti svojih konkurentov, je treba najprej ugotoviti, da je s svojo politiko pridobivanja zvestobe strank svoje konkurente skušala izključiti s trga. V zvezi s tem na podlagi dejstva, da je bil njen tržni delež nižji od 100 %, ni mogoče sklepati, da njeno ravnanje ni imelo izključevalnega učinka.

503 Dalje, opozoriti je treba, da Komisiji ni bilo treba izrecno dokazati negativnega učinka ravnanja tožeče stranke na potrošnike. V okviru obstoja kršitve člena 82 ES namreč ni treba nujno proučiti, ali je zadevno ravnanje škodovalo potrošnikom (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 15. marca 2007 v zadevi British Airways proti Komisiji, C-95/04 P, ZOdl., str. I-2331, točki 106 in 107 in navedena sodna praksa).

504 Drugič, v zvezi s sklicevanjem na člen 81 ES je treba ugotoviti, da je Komisija v točki 191 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla samo, da so bile očitane kršitve glede na posebne okoliščine te zadeve resnejše od kršitev člena 81 ES, prav tako očitanih tožeči stranki. Komisija zato nikakor ni prezrla dejstva, da so bile kršitve členov 82 ES in 81 ES samostojne in bi jih bilo torej treba obravnavati ločeno.

505 Tretjič, glede dejstva, da je tožeča stranka svoje pogodbe popravila, in domnevnega protislovja v točki 193 obrazložitve izpodbijane odločbe zadostuje ugotovitev, da se globa, naložena tožeči stranki, ne nanaša na določbe, ki jih je Komisija leta 1982 dopustila.

506 Četrtič, glede ponovitve kršitve je treba navesti, da je Komisija v odgovor na pisno vprašanje Splošnega sodišča potrdila, da očitek iz točke 194 obrazložitve izpodbijane odločbe, da so bile tožeči stranki že večkrat naložene precejšnje globe zaradi tajnega dogovarjanja v kemični industriji (peroksidi, polipropilen, PVC), pomeni oteževalno okoliščino.

507 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je treba v skladu s sodno prakso pri analizi teže storjene kršitve upoštevati morebitno ponovitev kršitve (zgoraj v točki 405 navedena sodba Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, točka 91, in sodba Splošnega sodišča z dne 25. oktobra 2005 v zadevi Groupe Danone proti Komisiji, T-38/02, ZOdl., str. II-4407, točka 348).

508 Pojem ponovitve kršitve, kot je razumljen v več nacionalnih pravnih redih, pomeni, da je neka oseba ponovila kršitve, potem ko je za podobne kršitve že bila kaznovana

(sodba Splošnega sodišča z dne 11. marca 1999 v zadevi Thyssen Stahl proti Komisiji, T-141/94, Recueil, str. II-347, točka 617).

509 Smernice o načinu določanja glob gredo, čeprav se ne uporabljajo v tem sporu, s sklicevanjem na „kršitev iste vrste“ v isto smer.

510 Treba je ugotoviti, da se vse kršitve, zaradi katerih so bile tožeči stranki večkrat naložene precejšnje globe zaradi tajnega dogovarjanja v kemični industriji, nanašajo na člen 81 ES. Kot je pojasnila Komisija, gre za njene odločbe 85/74/EGS z dne 23. novembra 1984 v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] (IV/30.907 – Peroksidni proizvodi) (UL 1985, L 35, str. 1), 86/398/EGS z dne 23. aprila 1986 v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] (IV/31.149 – Polipropilen) (UL L 230 str. 1) in, nazadnje, 89/190/EGS z dne 21. decembra 1988 v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] (IV/31.865, PVC) (UL 1989, L 74, str. 1). Poleg tega se ravnanja, ki so bila predmet odločb iz prejšnje točke, zelo razlikujejo od ravnanj, ki so sporna v obravnavanem primeru.

511 Komisija je tako zoper tožečo stranko nepravilno upoštevala oteževalno okoliščino, zato je treba izpodbijano odločbo spremeniti tako, da se znesek globe, ki ji je bila naložena, zniža za 5 %.

512 To pomeni, da je treba znesek globe znižati za milijon EUR.

Drugi tožbeni razlog: napačna presoja trajanja kršitev

Trditve strank

513 Tožeča stranka navaja, da bi morala Komisija – ker tožeča stranka ni imela nikakršne centralizirane politike in ker so bili pogodbeni pogoji določeni na nacionalni ravni – upoštevati geografsko razsežnost domnevnih kršitev, na podlagi česar bi ugotovila različno trajanje kršitev za vsako zadevno državo. Upoštevanje tega naj bi vplivalo tudi na znesek globe, zlasti glede na upoštevni promet.

514 Komisija izpodbija trditve, ki jih je navedla tožeča stranka.

Presoja Splošnega sodišča

515 Glede na točko 195 obrazložitve izpodbijane odločbe so se kršitve začele okrog leta 1983, to je zelo kmalu po pogajanjih med tožečo stranko in Komisijo ter končanju postopka Komisije, in se nadaljevale vsaj do konca leta 1990.

516 Sicer pa je Komisija zadevni geografski trg opredelila, kot da ima razsežnost Skupnosti.

517 Iz tega izhaja, da Komisiji trajanja kršitev ni bilo treba ugotoviti s proučitvijo po državah. Tako kot je to morala storiti, je določila datum začetka in prenehanja kršitev na upoštevnem geografskem trgu, in sicer v vsej celinski zahodni Evropi.

518 Če bi morala Komisija razlikovati med trajanjem kršitev na različnih nacionalnih trgih, bi vsekakor morala naložiti več glob, katerih skupni znesek ne bi bil nižji od tistega iz izpodbijane odločbe. Iz tega izhaja, da morebitna napaka Komisije pri opredelitvi upoštevnega geografskega trga ni upravičen razlog niti za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe niti za zmanjšanje globe.

519 Drugi tožbeni razlog je zato treba zavrniti.

Tretji tožbeni razlog: obstoj olajševalnih okoliščin

520 Tretji tožbeni razlog je razdeljen na pet delov, ki se nanašajo na neobstoj ponovitve kršitve, sodelovanje tožeče stranke s Komisijo, varstvo legitimnih pričakovanj in dobre vere tožeče stranke, načelo pravne varnosti in „presenetljivo ravnanje“ Komisije.

Prvi del: neobstoj ponovitve kršitve

521 Tožeča stranka trdi, da ni glede nje nikoli tekel postopek, ki bi ga Komisija sprožila na podlagi člena 82 ES.

522 Kot je bilo v zvezi s tem navedeno zgoraj, je treba pri analizi teže storjene kršitve upoštevati morebitno ponovitev kršitve, saj lahko ta upraviči zvišanje zneska globe.

523 Po drugi strani neobstoj ponovitve kršitve ne more biti olajševalna okoliščina, saj podjetje načeloma ne sme kršiti člena 82 ES.

524 Zato je treba prvi del tretjega tožbenega razloga zavrniti.

Drugi del: sodelovanje tožeče stranke s Komisijo

525 Tožeča stranka trdi, da je pri preiskavi sodelovala med obiski Komisije v njenih prostorih in tudi z odgovarjanjem na zahteve za informacije.

526 Člen 11 Uredbe št. 17 z naslovom „Zahteve za informacije“ določa:

„4. Zahtevane informacije predložijo lastniki podjetij ali njihovi zastopniki in pri pravnih osebah, družbah ali firmah oziroma združenjih, ki niso pravne osebe, za zastopstvo ali po zakonu ali njihovem statutu pooblaščene osebe.

5. Kadar podjetje ali podjetniško združenje ne predloži zahtevanih informacij v roku, ki ga določi Komisija, ali predloži nepopolne informacije, Komisija zahteva predložitev informacij z odločbo. Ta natančno določa, kakšne informacije se zahtevajo, in primeren rok za predložitev ter navaja kazni, predvidene v členu 15(1)(b) in členu 16(1)(c), in pravico, da odločbo pregleda Sodišče."

527 V skladu z ustaljeno sodno prakso sodelovanje pri preiskavi, ki ne presega obveznosti, ki jih imajo podjetja na podlagi člena 11(4) in (5) Uredbe št. 17, ne upravičuje zmanjšanja globe (sodbi Splošnega sodišča z dne 10. marca 1992 v zadevi Solvay proti Komisiji, T-12/89, Recueil, str. II-907, točki 341 in 342, in z dne 18. julija 2005 v zadevi Scandinavian Airlines System proti Komisiji, T-241/01, ZOdl., str. II-2917, točka 218). Po drugi strani je tako znižanje upravičeno, če je podjetje poslalo informacije, ki presegajo tisto, kar lahko Komisija zahteva na podlagi člena 11 Uredbe št. 17 (sodba Splošnega sodišča z dne 9. julija 2003 v zadevi Daesang in Sewon Europe proti Komisiji, T-230/00, Recueil, str. II-2733, točka 137).

528 Vendar tožeča stranka v obravnavanem primeru trdi samo, da je odgovorila na zahteve za informacije, ki so ji bile poslane. Ker tako ravnanje spada med obveznosti tožeče stranke, ne more biti olajševalna okoliščina.

529 Kar zadeva domnevno sodelovanje tožeče stranke s Komisijo med obiski v njenih prostorih, je treba navesti, da tudi to ravnanje spada med obveznosti podjetja in ne more biti olajševalna okoliščina.

530 Zato je treba drugi del tretjega tožbenega razloga zavrniti.

Tretji del: varstvo legitimnih pričakovanj in dobre vere tožeče stranke

531 Tožeča stranka navaja, da je po pogajanjih v okviru prvega postopka leta 1981 menila, da njene pogodbe, kot so bile popravljene, in njena poslovna politika ustrezajo zahtevam Komisije. Tožeča stranka še trdi, da razprave iz leta 1981 potrjujejo njeno dobro vero, saj je vse svoje pogodbe takoj spremenila, da bi jih uskladila s tedanjimi pripombami Komisije.

532 Poleg tega je lahko tožeča stranka na podlagi sodbe Cour d'appel de Liège z dne 20. oktobra 1989 v zadevi FMC upravičeno menila, da nima prevladujočega položaja.

533 Najprej je treba v zvezi s pogajanji med letoma 1980 in 1982 opozoriti, da se globa, naložena tožeči stranki – kot je pojasnjeno v točki 193 obrazložitve izpodbijane odločbe – ne nanaša na določbe, ki jih je leta 1982 Komisija dopustila.

534 Dalje je treba ugotoviti, da trditev, ki se nanašajo na sodbo Cour d'appel de Liège z dne 20. oktobra 1989, ni mogoče sprejeti. Cour d'appel de Liège v zadevi, v kateri je bila izdana navedena sodba, namreč vsebinsko ni odločalo o obstoju prevladujočega položaja tožeče stranke.

535 Zato je treba tretji del tretjega tožbenega razloga zavrniti.

Četrti del: kršitev načela pravne varnosti

536 Tožeča stranka meni, da bi bilo treba pri določitvi zneska globe upoštevati negotovost glede pojma „prevladujoč položaj“ in njegove uporabe v njenem položaju, ob upoštevanju razumnosti njenega tržnega deleža, izravnalne moči njenih strank in njene relativne tržne moči.

537 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti na sodno prakso v zvezi z ugotavljanjem prevladujočega položaja podjetja na trgu Skupnosti, ki je bila že ustaljena. Natančneje, Sodišče je v zgoraj v točki 275 navedeni sodbi Hoffmann-La Roche proti Komisiji natančno opredelilo pojem „prevladujoč položaj“. V točki 38 te sodbe je namreč pojasnjeno, da se prevladujoči položaj iz člena 82 ES nanaša na položaj, v katerem ima podjetje gospodarsko moč, ki mu omogoča, da na upoštevnem trgu ovira ohranitev učinkovite konkurence, s tem da ima veliko možnosti ravnati neodvisno od konkurentov, svojih strank in nazadnje tudi od potrošnikov.

538 Dalje je treba poudariti, da tožeča stranka sama trdi, da so se njeni „tržni deleži, če so trgi nacionalni, v glavnem gibali okrog 50 %, če je trg evropski, pa med 60 in 70 %“. Zato je imela z vidika sodne prakse, navedene zgoraj v točki 277, zelo velike tržne deleže, ki so, razen v izjemnih okoliščinah, dokaz prevladujočega položaja.

539 Zato je treba četrti del tretjega tožbenega razloga zavrniti.

Peti del: „presenetljivo ravnanje“ Komisije

540 Kot navaja tožeča stranka, je Komisija leta 1981 dopustila ravnanja, ki so se odtlej štela za zelo resne kršitve. Svoje stališče naj bi torej brez pojasnil spremenila.

541 V zvezi s tem je dovolj navesti, da je Komisija v točki 193 obrazložitve izpodbijane odločbe razlikovala med ravnanji, ki jih je kaznovala v tej zadevi, in tistimi, ki jih je leta 1982 dopustila in zanje ni naložila globe.

542 Zato je treba zavrniti peti del tretjega tožbenega razloga in tretji tožbeni razlog v celoti.

Četrti tožbeni razlog: nesorazmernost globe

543 Tožeča stranka trdi, da ji je Komisija naložila globo, katere znesek je bil nesorazmeren. Kot trdi, je bil ta znesek ob nastanku očitanih dejstev „pretiran“. Po eni strani naj bi morala Komisija upoštevati olajševalne okoliščine, zlasti njeno dobro vero, legitimna pričakovanja in pravno varnost. Po drugi strani pa naj bi morala upoštevati promet iz njenih dejavnosti, na katere se je izpodbijana odločba dejansko nanašala, in sicer dejavnosti v Franciji, Nemčiji in Belgiji.

544 V zvezi s tem je treba spomniti, da je Komisija upravičeno menila, da so kršitve, očitane tožeči stranki, „zelo resne“. V točki 191 obrazložitve izpodbijane odločbe je med drugim navedla, da je bila tožeča stranka prva proizvajalka sode v Skupnosti, da je na podlagi

kršitev lahko utrdila svoje obvladovanje trga z izključitvijo učinkovite konkurence v večjem delu skupnega trga in da je s polastitvijo vseh prodajnih priložnosti konkurentov na dolgi rok trajno poškodovala strukturo zadevnega trga v škodo potrošnikov.

545 Zato je lahko Komisija tožeči stranki upravičeno naložila globo v višini 20 milijonov EUR.

546 Za informacijo samo je treba navesti, da Smernice o načinu določanja glob, ki v obravnavanem primeru sicer niso upoštevne, določajo, da pri „resnih“ kršitvah predvideni izhodiščni zneski za izračun globe znašajo od 1 do 20 milijonov EUR.

547 Glede obstoja olajševalnih okoliščin zadostuje navedba, da so bile trditve tožeče stranke zavrnjene zgoraj v točkah od 536 do 542.

548 Glede upoštevanja kraja kršitev je iz sodne prakse razvidno, da se promet iz člena 15(2) Uredbe št. 17 v okviru zgornje meje globe, ki se lahko naloži, razume kot skupni promet zadevnega podjetja, ki je edini približni pokazatelj njegove velikosti in vpliva na trgu. Navedena določba Uredbe št. 17 ne vsebuje nobene ozemeljske omejitve glede ustvarjenega prometa. V skladu z omejitvijo iz zadnjenavedene določbe lahko Komisija določi globo na podlagi prometa, ki ga izbere glede na ozemlje in zadevne proizvode (glej zgoraj v točki 473 navedeno sodbo Cement, točki 5022 in 5023 in navedena sodna praksa).

549 Komisiji zato v obravnavanem primeru pri določitvi zneska globe ni bilo treba upoštevati ozemeljskega merila.

550 Tožeča stranka poleg tega ne trdi, da je Komisija prekoračila najvišji znesek globe, ki ji ga je mogoče naložiti na podlagi člena 15(2) Uredbe št. 17.

551 Zato je treba četrti tožbeni razlog zavrniti.

Peti tožbeni razlog: potek časa

552 Tožeča stranka meni, da bi morala Komisija upoštevati dejstvo, da je od prenehanja domnevnih kršitev preteklo 11 let. Tožeča stranka se sprašuje o „aktualnosti“ kaznovalne in odvračilne narave globe, saj je svojo poslovno politiko uskladila z zahtevami Komisije. Prav tako ne razume, kako bi lahko pojasnili odvračilnost globe za tretja podjetja.

553 Najprej je treba opozoriti, da je Komisija v obravnavani zadevi upoštevala določbe Uredbe št. 2988/74 in načelo razumnega roka. Zato Komisiji ni mogoče očitati, da je odlašala sprejeti izpodbijano odločbo.

554 Dalje, iz sodne prakse izhaja, da mora Komisija pri določitvi zneska glob zaradi kršitve prava Skupnosti upoštevati ne le težo kršitve in posebne okoliščine zadevnega primera,

temveč tudi okoliščine, v katerih je bila kršitev storjena, in zagotoviti njen odvračilni učinek, zlasti za kršitve, ki škodijo uresničevanju ciljev Skupnosti (sodba Sodišča z dne 7. junija 1983 v združenih zadevah Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, od 100/80 do 103/80, Recueil, str. 1825, točka 106, in sodba Splošnega sodišča z dne 5. aprila 2006 v zadevi Degussa proti Komisiji, T-279/02, ZOdl., str. II-897, točka 272).

555 Zato globa, tudi če se ponovno sprejme po poteku določenega časa, ne more izgubiti kaznovalnosti in odvračilnosti, če se dokaže, da je zadevno podjetje kršilo konkurenčno pravo, zlasti z zelo resnimi kršitvami kot v obravnavanem primeru.

556 Zato je treba peti tožbeni razlog zavrniti.

557 Skratka, kot izhaja iz točk od 507 do 512 zgoraj, je treba izpodbijano odločbo spremeniti v delu, v katerem se nepravilno upošteva oteževalna okoliščina, da je tožeča stranka ponovila kršitev.

558 Posledično je treba znesek globe, naložene tožeči stranki, določiti na 19 milijonov EUR.

Stroški

559 V skladu s členom 87(3) Poslovnika lahko Splošno sodišče odloči, da se stroški delijo ali da vsaka stranka nosi svoje stroške, če uspe samo deloma.

560 V obravnavanem primeru so bili predlogi tožeče stranke razglašeni za delno utemeljene. Splošno sodišče meni, da je bila z odločitvijo, da tožeča stranka nosi svoje stroške in 95 % stroškov Komisije ter da Komisija nosi 5 % svojih stroškov, opravljena pravilna presoja okoliščin tega primera.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (šesti senat)

razsodilo:

1. **Znesek globe, ki je bila družbi Solvay SA naložena v členu 2 Odločbe Komisije 2003/6/ES z dne 13. decembra 2000 v zvezi s postopkom na podlagi člena 82 [ES] (Zadeva COMP/33.133 – C: Natrijev karbonat – Solvay), se določi na 19 milijonov EUR.**

2. **V preostalem se tožba zavrne.**

3. Tožeča stranka nosi svoje stroške in 95 % stroškov Evropske komisije.

4. Komisija nosi 5 % svojih stroškov.

Meij Vadapalas Dittrich

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 17. decembra 2009.

Podpisi

Stvarno kazalo

Dejansko stanje . . . . . II - 4638

Postopek . . . . . II - 4653

Predlogi strank . . . . . II - 4658

Pravo . . . . . II - 4659

1. Predlogi za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe . . . . . II - 4660

Prvi tožbeni razlog: potek časa . . . . . II - 4660

Prvi del: napačna uporaba pravil o zastaranju . . . . . II - 4660

– Trditve strank . . . . . II - 4660

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4662

Drugi del: kršitev načela razumnega roka . . . . . II - 4667

– Trditve strank . . . . . II - 4667

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4670

Drugi tožbeni razlog: bistvene kršitve postopka pri sprejetju in overovitvi izpodbijane odločbe . . . . . II - 4675

Prvi del: kršitev načela kolegialnosti . . . . . II - 4676

– Trditve strank . . . . . II - 4676

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4677

Drugi del: kršitev načela pravne varnosti . . . . . II - 4679

– Trditve strank . . . . . II - 4679

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4680

Tretji del: kršitev pravice tožeče stranke do ponovnega zaslišanja . . . . . II - 4683

– Trditve strank . . . . . II - 4683

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4685

Četrti del: neizvedba novega posvetovanja s Svetovalnim odborom za omejevalna ravnanja in prevladujoče položaje . . . . . II - 4687

– Trditve strank . . . . . II - 4687

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4688

Peti del: nepravilna sestava Svetovalnega odbora za omejevalna ravnanja in prevladujoče položaje . . . . . II - 4690

– Trditve strank . . . . . II - 4690

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4690

Šesti del: uporaba zaseženih dokumentov v nasprotju z Uredbo št. 17 . . . . . II - 4691

– Trditve strank . . . . . II - 4691

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4694

Osmi del: kršitev načel nepristranskosti, dobrega upravljanja in sorazmernosti . . . . . II - 4697

– Trditve strank . . . . . II - 4697

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4698

Tretji tožbeni razlog: napačna opredelitev geografskega trga . . . . . II - 4699

Trditve strank . . . . . II - 4699

Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4701

Četrti tožbeni razlog: neobstoj prevladujočega položaja . . . . . II - 4705

Trditve strank . . . . . II - 4705

Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4708

Peti tožbeni razlog: neobstoj zlorabe prevladujočega položaja . . . . . II - 4714

Prvi del: rabati na mejno količino . . . . . II - 4714

– Trditve strank . . . . . II - 4714

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4716

Drugi del: „skupinski“ popust za skupino Saint-Gobain . . . . . II - 4723

– Trditve strank . . . . . II - 4723

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4725

Tretji del: sporazumi o izključni dobavi . . . . . II - 4727

– Trditve strank . . . . . II - 4727

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4728

Četrti del: konkurenčne klavzule . . . . . II - 4732

– Trditve strank . . . . . II - 4732

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4733

Peti del: diskriminatornost očitanih ravnanj . . . . . II - 4734

– Trditve strank . . . . . II - 4734

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4735

Šesti tožbeni razlog: kršitev pravice do vpogleda v spis . . . . . II - 4737

Prvi del: dejstvo, da ni bil omogočen vpogled v obremenilne dokumente . . . . . II - 4739

– Trditve strank . . . . . II - 4739

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4739

Drugi del: dejstvo, da so bili med dokumenti iz spisa, pregledanimi v okviru ukrepov procesnega vodstva, dokumenti, ki bi koristili obrambi . . . . . II - 4741

– Upoštevni geografski trg . . . . . II - 4742

– Trg zadevnega proizvoda . . . . . II - 4743

– Obstoj prevladujočega položaja . . . . . II - 4744

– Zloraba prevladujočega položaja . . . . . II - 4745

Tretji del: dejstvo, da tožeča stranka ni imela celovitega vpogleda v spis . . . . . II - 4748

– Trditve strank . . . . . II - 4748

– Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4749

2. Predloga za razveljavitev ali znižanje globe . . . . . II - 4757

Prvi tožbeni razlog: napačna presoja teže kršitev . . . . . II - 4757

Trditve strank . . . . . II - 4757

Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4759

Drugi tožbeni razlog: napačna presoja trajanja kršitev . . . . . II - 4764
Trditve strank . . . . . II - 4764
Presoja Splošnega sodišča . . . . . II - 4764
Tretji tožbeni razlog: obstoj olajševalnih okoliščin . . . . . II - 4765
Prvi del: neobstoj ponovitve kršitve . . . . . II - 4765
Drugi del: sodelovanje tožeče stranke s Komisijo . . . . . II - 4766
Tretji del: varstvo legitimnih pričakovanj in dobre vere tožeče stranke . . . . . II - 4768
Četrti del: kršitev načela pravne varnosti . . . . . II - 4769
Peti del: „presenetljivo ravnanje“ Komisije . . . . . II - 4770
Četrti tožbeni razlog: nesorazmernost globe . . . . . II - 4770
Peti tožbeni razlog: potek časa . . . . . II - 4772
Stroški . . . . . II - 4774